

14. X. 1910. Mano obalsis tebūna: Visame kame Dievo ieškoti, visą ką dėl didesnės Dievo garbės daryti, į viską Dievo dvasią įnešti¹ ir viską ja perimti.

Dievas ir Jo garbė tegu būna viduriu viso mano gyvenimo, ašimi, apie kurią suktųsi visos mano mintys, jausmai, norai ir darbai.

Dievo garbė ir sielų išganymas. Ar gali būti koks kitas tikslas aukštesnis ir prakilnesnis už šitą tikslą? Kaip menku daiktu išrodo viskas kita, sulyginus su šiuo tikslu? Ką verti net geriausi ir gražiausi žmonių siekimai prieš šitą tikslą? Taigi ar neverta, ar neteisinga, kad mes tam tikslui visą savo gyvenimą, viską, ką tik turime: ir turtus, ir gabumus, ir pačią gyvybę pašvęstume visiškai?

15. X. 1910. Šventieji iš visų jėgų stengėsi pasiekti tobulybę, atsimindami tuos prakilnius Kristaus žodžius: „Būkite tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis² Tėvas yra tobulas³. Ėjo gi prie to neapsakomai aukšto tikslo, stengdamies tapti kaskart labiau panašūs į Jėzų Kristų. Taigi Kristaus gyvenimo tikslas turi tapti ir mano tikslu, jei iš tikrųjų noriu eiti šventųjų pėdomis, ir tie įrankiai ir priemonės, kurias Kristus vartojo, turi būti ir mano įrankiais ir priemonėmis. Ko Kristus troško? –

Įvykdyti Dievo karaliją čia ant žemės, t. y. šv. mūsų Bažnyčią. Kokiu keliu prie to ėjo? –

Visiško savęs išsižadėjimo, darbų, vargų, pažeminimų, persekiojimų, kentėjimų; ėjo, kol galvą nepadėjo, kol netapo prie kryžiaus prikaltas. –

Kas iš to išeina? –

Kad kiekvienas iš mūsų turi iš liuoso noro, visiškai savęs išsižadėjęs, pilnai atsiduoti ir pasišvęsti Bažnyčiai. Tame matau branduolį ir esmę mūsų pašaukimo: reikia iš liuoso noro ir noriai išsižadėti savęs, savo ištaigų, smagumų, užgaidų ir malonumų; išsižadėti šio pasaulio: jo turtų, gėrybių, jo tuščios garbės, o visą save, visus savo gabumus ir dovanas prigimties ir antprigimties pilnai ir visiškai pašvęsti ir atiduoti Bažnyčios labui, jos apgynimui, palaikymui, praplatinimui, tarpimui ir klestėjimui. –

Dieve, duok, kad aš niekad tai neužmirščiau. Kokios taktikos geriausiai būtų¹ laikytis, einant prie to tikslo? Man rodosi, kad ne tiek gynimosi taktikos, kiek užgrobimo, apėmimo, užkariavimo. Pats gyvai persiėmę Kristaus dvasia, turime // rūpintis telkti ir organizuoti aplink save geros valios žmones; juos lavinti, rengti prie darbo, o paskui drauge su jais ir per juos visur Kristų įnešti, „viską Kristuje atnaujinti“² ir atgaivinti, viską dėl Kristaus apimti, viską prie Kristaus patraukti. Viešpatie Jėzau, uždek mūs širdis ta uolumo ugnimi. To Tavęs meldsiu.

17. X. 1910. Mūsų uždavinys turi būti: tobulintis ir tobulinti, tobulintis pačiam ir tobulinti kitus žmones ir darbus. Tobulintis pačiam dvasiškame gyvenime, pasirenkant tarp dvasišku praktiku ypač tas, kurios labiau priverčia žmogų sąmoningu antprigimtiniu gyvenimu gyventi, kaip va: gryna, antgamtinė intencija (ji turėtų virsti tikru įpročiu mūsų gyvenime), ypatinga ir apskrita sąžinės sąskaita, meditacija, dv.³ skaitymas, gerai, sąmoningai atliekama išpažintis ir pilna, su visu atvirumu ir nuoširdumu padaryta bent kartą per mėnesį prieš dvasiškąjį tėvą mano dvasiško gyvenimo apyskaita; – kituose gi daiktuose, prie bendro išsilavinimo dar stengtis kame nors išspecializuoti, suvartojant kuo tikslingiausiai savo laiką, darant prieš Vyresniusius iš viešų savo darbų ir viso savo orutinio⁴ gyvenimo pilną apyskaitą. Taip pačiam besitobulinant, stengtis reikia drauge ir kitiems padėti tobulintis, kitiems betarnaudamas, prie kitų išstobulinimo prisidėdamas, žmogus ir pats tobulinasi ir kyla aukšty.

18. X. 1910. Nors mes įstojome į seną įstaigą, bet viskas tenka mums statyti ir tvirti iš naujo, mums patiems reikia nusistatyti instrukcijos ir kitokios taisyklės. Kokiu būdu galime tai

geriausiai padaryti? Žinoma, pirmų pirmiausiai reikia maldoje ieškoti šviesos, bet ir patiems reikia daryti, kas galima. Man rodos, geriausia bus, jei šitokio prisilaikysime būdo:

a) Pirmiausia reikia susekti, kiek galint, prie ko¹ kiti žmonės jau yra priėję tuose daiktuose, apie kuriuos mums einasi; prie ko kitus žmones yra privedęs tuose daiktuose prityrimas, mokslas, gyvenimas, kad be reikalo nedarius darbo jau padaryto.

b) Paskui reikia mums pranokėjų patartys, pamokymai ir taisyklės bandyti taikyti prie mūsų pačių gyvenimo, prie tų aplinkybių, kuriose // mums prisieina dirbti ir gyventi. Reikia žiūrėti, kas iš pranokėjų palikimo pasilaikyti reikia, kas atmainyti, kas atmesti, kas pridėti. Tai yra iš surinktos medžiagos reikia susidaryti taisykles.

c) Toliau tas taisykles reikia bandyti įvykdyti iš tikrųjų, atsidavus tam darbui visa širdimi. Ir gražiausias, ir geriausias taisyklės, jei nebus pildomos, jei nebus į gyvenimo pamatus patiestos, nieko nepadės. Geriau mažiau turėti taisyklių, bet jas pildyti. Ir reikia žiūrėti, kad tik tokias taisykles sau susistačius ir pasilaikius, kurios atsako mūsų tikslui, protingos, naudingos ir išpildomos. –

Bepildant ir bevykdant tas naujai sustatytas taisykles, būtų gerai, kad kiekvienas užsirašintų savo pastabas, kaip jam tos taisyklės sekasi pildyti, kokias turi kliūtis ir sunkenybes, kokią mato naudą ar sugaištį, – kaip jos pagerinus, kas atmainius ir t. t. Tas pats būtų galima kai kada užsirašinėti ir apie senai įvestas taisykles, jei pasirodytų, bebėgant gyvenimui pirmyn, kad jose reikia šis tas atmainyti. Tai turėtų pirmiausiai vyresniesiems rūpėti.

d) Toliau jau vėl užtektinai išbandę taisykles, turėtų broliai ar susieiti ir pasikalbėti bei apsvarstyti savo pastabas ir prityrimus, arba bent surinktą medžiagą nusiųsti tam tyčia paskirtai komisijai, kuri ją sutvarkytų ir pagal ją įvestų reikalingas atmainas į¹ nustatytas taisykles.

e) Pagaliau, taip jau pataisytas ir išbandytas taisykles vėl paduoti visiems pildyti ir jau galima jas įtraukti į mūsų prityrimo knygas, kaip jau šiek tiek susistovėjusias taisykles.

Tai būtų galima taikyti ne tik prie taisyklių ir instrukcijų, bet ir prie darbų, įstaigų ir t. t., o net ir prie visos Vienuolijos ne vienu atžvilgiu. Nes kaip vienas asmuo, taip ir Vienuolija turi tobulintis ir vis žengti pirmyn. Bandysiu tai taikyti gyvenime.

22. X. Į visų mūsų darbų ir sumanymų pamatą reikia visados mūsų pačių gyvenimo šventumas tiesti, tik tada turės ant ko mūsų darbai tvirtai stovėti. Nereikia niekad gailėtis savo dvasiškam ištobulinimui nei laiko, nei triūso, reikia tam svarbių svarbiausiam darbui visa širdimi atsiduoti. Ką padės, kad // ir visą pasaulį žmogus apgalėtų ir apimtų, jei savo sielai padarytų nuoskaudą arba mažiausią nuostolį.² Duok, Viešpatie, kad aš tai visada atminčiau.

23. X. Atsižiūrint į kiekvieno gabumus, į Bažnyčios reikalus, į vedamus darbus ir įstaigas, reikia brolius mokinti ir lavinti, nesigailint nei triūso, nei pinigų. Tobulybė ir prie josėjimas turi būti dėsniu ne tik mūsų dvasiško gyvenimo, bet ir darbų. –

Mūsų Kongregacija niekad tenesigaili skatiko, darbo ir žmonių, kada einasi apie³ dvasišką brolių išauklėjimą ir tobulinimą ir apie jų prirengimą prie darbo, prie triūso dėl Bažnyčios labo ir Dievo garbės. Reikia sau prirengti tinkamus žmones. Kongregacija nuolat turi rūpintis pati savim, kad joje klestėtų organizacija, drausmė, tvarka ir dvasia; ne tik turi žiūrėti, kad palaikius tvarką, drausmę, dvasią, bet dar pakėlus, tobulyn pavarius. Kaip kiekvienas asmuo, taip ir pati Kongregacija turi stengtis vis tobulyn eiti ir kilti: savo brolių dvasiškame išdirbime ir išauklėjime, pritaisme ir prirengime prie darbo dėl Bažnyčios labo, savo darbų ir įstaigų

kėlime ir tobulinime, o taipgi savo gyvenimo, kaipo Kongregacijos, kaipo organizmo kaskart geresniame sutvarkyme, sutaisyme, suorganizavime. –

Jei Kongregacija pašvenčia žmones, piningus ir triūsą visokioms kitokioms įstaigoms, tai ypač nieko neprivalo gailėtis – nė žmonių, nė triūso, nė skatiko, kad, kaipo organizme, savy palaikius, sustiprinus ir ištobulinus gyvybę, dvasią, drausmę¹, tvarką, organizaciją. Geram susiorganizavimui nereikia nieko gailėtis, nes tame mūsų stiprybė. Kodėl tam tikslui nebūtų galima aplankyti kitų organizacijų, prisižiūrėti jų gyvenimui, organizacijai ir tvarkai, jų darbams? Kodėl nepasisavinus sau to gero, prie kurio kiti yra priėję savo ilgų metų prityrimu, savo maldomis, Dievo įkvėpimų ir ypatingos malonės vedami? Kodėl nuo kitų nepasimokinus, kas galima? Nuo visų būtų galima paimti šis tas naudingai. Kodėl neišstudijavus kitų žmonių Įstatų, Instrukcijų, Regulų ir t. t.? Kiek ten prityrimo, kiek ten dvasios. Kiek antgamtinės šviesos. Pažiūrėkim, kaip pasauliečiai žmonės steigia ir tobulina savo įstaigas. Ne tik visą Europą, bet dažnai ir // Ameriką apvažinėja, kad patyrus, kaip kitur panašios įstaigos yra įsteigtos ir vedamos. Ką gero pamato kitur, paskui stengiasi prigydyti savo krašte, taikantis prie vietinių aplinkybių ir sąlygų. Kodėl nepasekus to pavyzdžio ir Kongregacijos kaskart geresniame suorganizavime, vedime, sutvarkyme. –

Taigi mūs Kongregacija nieko neprivalo niekad gailėtis pašvęsti kuo geriausius, kuo dievočiausius, išmintingiausius, gabiausius ir tinkamiausius žmones savo organizmo palaikymui ir ištobulinimui. Kuo tinkamiausius žmones reikia pašvęsti novicijų vedimui, brolių mokymui ir t. t. Gerai kartas nuo karto aplankius kitas kongregacijas, prisižiūrėjus jų gyvenimui, pasiteiravus pas jas, kas gera dar galima paėmus pas save įvesti, kaip geriau išvengus visokių sunkenybių ir keblumų. –

Už tai novicijų vedėjų ir namų vedėjų reiktų vengti, kad neapsunkintų kitais pašaliniais darbais, kad jie vien Kongregacijai galėtų atsidėję tarnauti. –

Toliau turi eiti visoki Kongregacijos vedami darbai ir įstaigos. Ir čia turi būti tobulybės ir tobulinimo dėsnis taikomas, kad ir darbuose nemažiau geriau stovėtume už pasauliškius, bet kad dar juos kiek galima pranoktume ir jiems pavyzdžiu būtume.

24. X. 10. Svarbu kiekvieną daiktą pradėti nuo to, nuo ko reikia, svarbu išsyk priėti prie branduolio to dalyko, apie kurį einasi. Todėl visame kame pirmiausiai reikia atsižvelgti į tikslą, į dalyko esmę ir apsvarsčius nuspręsti, ar tikslas geras, ar dalykas tinkamas. O jau paskui reikia pradėti rūpintis, kaip pašalinus kliūtis ir keblumus, kurie mums trukdo pasiketinimą įvykdyti, kaip suradus kuo tinkamiausias priemones tikslui įvykdyti.

Žmogus yra palinkęs savo dvasiško gyvenimo tobulinimą atidėti, o net ir apleisti arba ir visiškai užmesti, kuomet jam pasitaiko koki geri¹ darbai dėl kitų atlikti. Kai kada žmogus taip duodasi įsitraukti į tų visokių darbų sukūrį, kad jam pačiam nė kiek laiko nepasilieka. Taip begyvenant, bedirbant, besikarščiuojant, žmogaus dvasia pamažu išsenka², iš- // džiūsta, išsiblaško ir visiškai susilpnėja. Mūs dvasiai ataušus ir atšalus, nebeturės kuo gyventi ir mūsų uolumas, ir mūsų darbai pamažėli turės apmirti. Taigi pirmoj vietoj visada reikia statyti savęs tobulinimas.

Kaip mes greitai esame apsileisti dvasiškame gyvenime dėl visokių pašalinių darbų, taip pat dėl tų pačių darbų mes veikiai ir mūs Kongregacijos reikalus nustumiame į antrą ar trečią eilę, į užpakalį. O tai niekad negali būti naudinga ne tik Kongregacijai, bet ir mums patiems ir tiems mūsų darbams, dėl kurių taip greitai esame apsileisti. Kongregacija yra atspirtis ir mūsų pačių, ir mūsų darbų, ir veiklumo: ji yra mūsų gyvenimo pamatas. Juo Kongregacija bus geriau sutvarkyta ir vedama, tuo daugiau bus joje Dievo dvasios, tuo geriau ir mes galėsime

dvasiškai augti ir tarpti, ir mūsų darbai bus pasekmingesni ir vaisingesni ir stovės ant tvirtumo pamato. –

Nė viena įstaiga negyvuos ir netarps kaip reikiant, jei nebus žmonių jai atsidavusių. Taip pat ir Kongregacija neaugs ir netarps, jei neatsiduos ir nepasišvęs jai visiškai kiek reikiant žmonių. Juo Kongregacija bus didesnė, juo sunkesnėse sąlygose prisieina jai gyventi, tuo daugiau žmonių vienuolių išskirtinai ir visiškai turi atsidavę jai tarnauti. Prie tų žmonių, Kongregacijai visiškai atsidavusių, turi prisidėti ir visi kiti: ir pavyzdžiu, ir geru sumanymu, ir patarimu, ir tvarkos bei dvasios palaikymu, ir iniciatyva, ir sustiprinimu ir t. t. Juo geriau vienuoliai Kongregaciją, tą savo dvasišką namelį, išsistatys, išpuoš, įsitaisys, sutvarkys, tuo geriau, jaučiau, maloniau bus jiems visiems tenai gyventi. Juo daugiau bus Dievo ir artimo meilės tarp jų, tuo kiekvienas bus karštesnis: kiekvienas tada neš aną ugnį, kuria kitus uždega.

Viską suėmus į krūvą, man rodosi, būtų geriausiai, kad pavyktų gyvenimas šitaip sutvarkyti:

I. 1) Viduriu mūsų gyvenimo turi būti Dievas: Jo didesnė garbė turi dėl mūsų būti visu kuo. 2) Mūs visų rūpesčių, darbų, pastangų tikslu turi būti Bažnyčia, ta Dievo karalija ant žemės, ir jos visi reikalai. Bažnyčia turi būti aukščiau statoma už visus šios žemės turtus, gėrybes, ieškinius ir siekinius, kad ir prakilniausius. //

II. Kiekvienas iš mūsų savo asmeniškam gyvenime privalėtų, man rodos: 1) pirmoj vietoj pastatyti savo asmenišką išsitobulinimą, šventumą. 2) Toliau turėtų rūpintis, kad prisidėtų prie palaikymo drausmės, tvarkos ir dvasios.

III. Pati Vienuolija turėtų laikytis tokios tvarkos: 1) Jokio triūso nesigailint pirmiausiai rūpintis kiekvieno brolio vienuolio dvasišku išsitobulinimu, 2) prirėngimu prie pareigų, kad ne tik galėtų gerai atlikti, bet būtų pasaulininkams pavyzdžiu ir gyvu pamokslu.

Dažnai atsitinka, kad pradėdame sau galvą graužti dėl kliūčių, kurias matome, arba net ir dėl tų, kurios gali ateity kada nors rasti, jei rasis; skundžiamės dėl to, kad neturime išsyk tų priemonių, kurių mums reikia ir t. t. Ir imame galvoti, kaip tas visas kliūtis pašalinus ir kaip čia tuos visus įrankius susitaisius. Tuo dažnai viskas ir pasibaigia: prie paties tikslo jau neiname. Pridera mums kitaip pasielgti. Jei tikslas geras ir tinkamas, jei tik jis gali atnešti Dievui garbę ir Bažnyčiai naudą, reikia drąsiai stoti prie darbo ir eiti prie tikslo. Jei tik tikrai būsimė savęs išsižadėję ir Dievui visiškai atsidavę ir pasiaukoję, be abejo, kad surasime būdą ir keblumams pašalinti arba bent pro juos prasilenkti, ir mūs sumanymai bus įvykdyti. Nereikia tik bijotis dėl Dievo garbės ir Bažnyčios labo nukęsti, nereikia bijotis, taip sakant, rizikuoti. Ateitis yra nuo mūsų akių kaip ir uždangalu uždengta; ir šiaip gyvenime nuolat mums prisieina rizikuoti. Juo labiau galima rizikuoti, kad čia nėra ko bijotis pralaimėti... Nors ir nepavyktų darbas ir sumanymas, Dievas priims gerus norus ir sumanymus, ir pastangas. Pas Dievą nieko nepralaimėsime, o tik dar pelnysime. O pas žmones? Ką čia taip labai gali pralaimėti ir ko čia taip labai bijotis? Jei tik tikrai viso ko būsi išsižadėjęs ir viską būsi dėl Dievo apleidęs, ką žmonės galės tau padaryti? Dievo tau neatims, dangaus prieš tave neuždarys, į pragarą tavęs nenuvarys, jei pats ten eiti nenorėsi. Net nuo žemės tavęs nenustums. Kur nusiųs, ten rasi žmones, ten galėsi dėl jų išganymo darbuotis. Pagaliau visur yra Dievas ir visur vienoks kelias į dangų. //

Viešpatie, suteik man tą malonę taip visus ryšius mane prie žemės rišančius sutraukti, taip nuo visų šios žemės niekniekių atsakyti, taip nuo visokių žemiškų norų, geismų, siekimų, užsimanymų pasiliuosuoti, kad drąsiai galėčiau tarti: nieko daugiau čia nesibijau ant žemės, kaip tik Tavęs, mano Viešpatie, Dieve mano ir Sutvertojau, – kaip tik to, kad Tau mažiau

neįtikčiau, negu galėčiau, kad mažiau dėl Tavo¹ garbės nepadaryčiau, negu mano jėgos, Tavo² malonės paremiamos, išneštų. –

Bet aš nukrypau į šalį nuo tos minties, kurią buvau pasiketinęs pasižymėti, remdamasis ir savo, ir kitų prityrimu. Žmogus ne kartą jaučia reikalą pradėti tobulesnį gyvenimą, susivienyti su kitais, įstoti į vienuolyną. Jis su mielu noru tai padarytų, bet štai prieš akis stoja visokios kliūtys: skolos, giminės, pažįstami, visoki pradėti ir užimti darbai. Kiek čia visokių ryšių varžo žmogų. Jei tik pirmiau pradėti nuo to, kad nuo tų visų keblumų atsikratytum, o sau pasakysi, kad jau paskui, kada būsi nuo visko pasiliosavęs, nuspręsti, ar stoti į vienuolyną, ar ne, ir į kokį stoti, tai vargu kada prie to prieisi, anose kliūtyse, kaip kokiose pinklėse, įsipainiojęs žlugsi. Pirmiau ištark tikrai galingą žodį, kuris tave visą sujudintų, tavo visas jėgas pabudintų: aš noriu įstoti į vienuolyną ir turiu įstoti, ir, jei gali, susirišk kokiais nors ryšiais su tuo vienuolynu, o jau paskui tik žiūrėk, kaip čia greičiau anas visas kliūtis pergalėjus. –

Jei tik bus tikras galingas noras, tai atsiras būdas ir skolos apmokėti, ir su giminėmis rišančius ryšius sutraukti, ir nesibijoti pažįstamų ir jų kalbų, ir nebijoti, kad tavo pradėti darbai sunyks ir sugrius. –

Arčiau dar būna, kada pradėdame³ mes sau statyti prieš akis visokias būsimas ir dažnai net nebūsimas kliūtis. Ko čia mūs vaizduotė nesutveria ir nepadaro. Kas bus, jei apsirgsiu? Kas bus, jei mano giminės ar tėvai apsirgs? Kas bus, jei mane valdžia suseks? Jei į kalėjimą įkiš, ištrems, ir toliau? Ir čia pasakyk sau: ar nori būti tobulas vienuolis, ar ne? Ir stok drąsiai į tą kelią, kurį tau Dievas rodo, paskui tik jau žiūrėk, kaip pro kliūtis prasilenkus, kaip jas // apgalėjus. Kai Dievas leidžia nelaimes, tai ir padeda jas perkėsti ir pamokina, kaip iš jų išbristi. Kas nori savo gyvenimą per daug apdrausti nuo visokių nelaimių ir vargų, tas mums netinka. Mūsų Kongregacijos kiekvienas privalome būti pasirengę, kad anksčiau ar vėliau pasauliška valdžia mus suseks ir nubaus, kad gali prisieiti pabūti ir kalėjime, ir ištrėmimo. Reikia prie to ruoštis, jau besibandant, prieš įstosiant į novicijatą, o ir paskui reikia sau tai tankiai priminti, kad pakliuvimas į valdžios nagus nebūtų netikėtas daiktas, todėl būtų gerai, kad kiekvienas mūs brolis mokėtų viską, kas reikalingiausia yra, pats sau pasidaryti, kad mokėtų sau duoną užsidirbti ar rankų darbais, ar galvos, kad mokėtų, kur jį nusiųs, ten atsistoti ant kojų ir verstis sau pats vienas, kol broliai kiti neprieis prie jo ir negalės jo sušelpiti ir padėti. Žinoma, reikia būti protingam, reikia kiek galint saugotis, kad nepakliuvus į tokią nelaimę, bet saikingai, tai yra, kad iš baimės vėl neapsileistume savo darbuose dėl Dievo garbės ir Bažnyčios labo. Aršesniam esi žmogus kalėjime ir ištrėmimo, negu kad baimės apimtas ir suvaržytas, kaip tas sliekas įsitraukęs į savo dėžutę kai lindai, miegi ir nieko neveiki. Bijaisi, kad kiti tavęs neuždarytų į kalėjimą ir neištrėmtų, o tu patsai save uždarai į aršesnį kalėjimą – į susnūdimo, nieko neveikimo, tamsia nakčia apgultą kalėjimą, kur turi žmogus pradėti gesti ir pūti, tu patsai save tada išvarai į kalėjimą, nes save atskiri nuo būrio tikrųjų, veikliųjų Bažnyčios darbininkų. –

Ko vertas toksai gyvenimas. Ar ne daug geriau būti dėl Kristaus ištrėmtu, surakintu, negu pačiam iš liuso noro lindėti savo rankomis statytame kalėjime, negu gėdingai valkioti savo rankomis nukaltus pančius, kuriais mus gėdinga baimė yra surakinusi. Kas liūdniausia, kad šitame pastarame kalėjime ir ištrėmimo žmogus, ilgai begyvendamas, turi pradėti gesti ir pūti, nes prisieina jam gyventi be Dievo, o dažnai ir prieš Dievo valią. Tuo tarpu gi, jei dėl tų darbų, kuriuos varysi dėl Dievo garbės, Bažnyčios labo ir sielų išganymo, teks tau pakliūti ištrėmiman arba kalinėn, turėsi tą suraminimą ir džiaugsmą, kad būsi tenai su // savo Viešpačiu ir Dievu. Jei dėl Dievo ir su Dievu būsi kalėjime, ar nebus jis tau poilsio vieta, o ištrėmimas ar nevirs tau tada rojumi? –

O ir pasauliškės valdžios ko čia taip labai nugąstauti. Bene mes jai norime ko blogo. Juk mes nenorime nė sostų versti, griauti, juk mes nenorime prie jokių politišku ar tautišku partijų prisidėti, vienos ar kitos partijos pusę laikyti, užsižadame į kokius politiškus ar tautiškus ginčus kištis. Mes nemanome visuomenės tvarkos ardyti. Mes tik norime pats kaskart labiau tobulintis, kaskart geriau, dievobaimingiau gyventi pagal Evangelijos dvasią. Mes tik norime ir trokštame, ir viską esame pasiryžę pašvęsti, kad tik mūsų Viešpaties Dievo vardas būtų visur garbinamas, kad tik mūsų Motina šv. Bažnyčia klestėtų, augtų ir platintųsi. Tai visa tegali tiktai viešpatijos ir visuomenės kuo didžiausiai naudai išeiti. –

Taip esi žmogus palinkęs savo ateitį nuo visokių netikėtų negandų apsaugoti, taip ima noras save nuo visokių nelaimių apdrausti, užhipotekuoti¹. –

Bet ar tai galimas daiktas be Dievo. Vienas mažas mažmoželis suardys visą tavo išsvajotą rūmą, vienas nereikalingas žodžio ištarimas, viena liga, vienas nedoras žmogus visą, ką esi su tokiu rūpesčiu daręs, tau sunaikins. O ką jau bekalbėti apie mirtį. Ar ne ramesnis esi žmogus, ar ne drąsiau žiūri į ateitį, kai visiškai su gyvu tikėjimu esi Dievo apvaizdai atsidavęs. „Juk nė plaukas nenukrinta nuo mūsų galvos be Dievo valios, nė mažiausias paukštelis nepragaišta be Dievo žinios.“² Beeinant prie tikslo reikia viskas daryti, kas galima, kad išvengus keblumų ir kliūčių³, kad neįkritis į pinkles, į nelaimes, kad į kalėjimą ir į ištrėmimą nenuėjus; bet vėl, iš antros pusės, niekad nevalia dėl visokių kliūčių ir pavojų išsižadėti savo pašaukimo, savo aukšto ir prakilnaus tikslo, sutikti su tuo, kad dėl Dievo garbės ir Bažnyčios labo būtų mažiau daroma arba net ir nieko neveikiama. Reikia gudriai pavojų saugotis, bet kada prisieina, reikia mokėti stačiai ir drąsiai pavojui į akis pažiūrėti. Būkime gudrūs, kuklūs ir protingi, darykime kas galima, bet būkime ir drąsūs ir drąsiai eikime prie savo tikslo, tvirtai tikėdami, kad Dievo apvaizdos ranka mus veda ir // neša. Kaip kūdikis ramiai ilsisi ant motinos rankų, taip mes dar ramiau darbuokimės ir dar ramesni būkime Dievo apvaizdos prieglobsty. Estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbae¹. Nisi conversi fueritis et² efficiamini sicut isti³ parvuli, non intrabitis in regnum coelorum⁴.

25. X. 1910. „Šio pasaulio sūnūs yra gudresni savo dalykuose, negu šviesos sūnūs savo darbuose ir siekimuose.“⁵ Kaip dažnai tai atsitinka, kad mus pralenkia šio pasaulio sūnūs ir prašoka savo darbštumu, uolumu, drąsa ir narsumu savo reikaluose vargdami...

Ką gi mes turėtume daryti dėl Dievo tai regėdami? Ar neprivalome eiti tenai, kur būtų galima kuo daugiausiai dėl Dievo pasipelnyti, kur daugiausiai sielų išganyti, t. y. tenai, kur didžiausia bedievystė, paleistuvystė, tikėjime atšalimas, nuo Bažnyčios atitolimas. Ar neturėtume stengtis visur įlįsti, įsibrukti, kur tik galima kas nors dėl Kristaus ir Jo Bažnyčios pasipelnyti... Jei vienas kelias užkirstas, kodėl kito nepaieškoti. Jei vienos durys uždarytos, kitas sau prasirėškime, jei vienas langas užkimštas ir užkaltas, kitą sau darykimės, kad šviesą sau įneštume. Kaip turėtume, kurie save vadiname Kristaus pasekėjais, Jo Bažnyčios tarnais, Jo⁶ karalystės platintojais ir skelbėjais, Jo⁷ kareivija, nuo gėdos apkaisti tatau regėdami. Ką nedaro žmonės, kad turtus kokius susikrovus. Apleidę ne tik savo tėvynę, savo pažįstamus ir gimines, bet ir pačią, ir vaikus, keliauja į svetimas šalis per jūres, marias, nesibijo nei šalčio, nei karščio, po žeme lenda ir didžiausių pavojų neatbodami, ir savo sveikatą pamiršdami, o vis tai dėl to niekniekio, dėl skatiko... Ar neturėtume stengtis visur įlįsti, įsibrukti, kur tik galima kas nors dėl Kristaus ir Jo¹ Bažnyčios pasipelnyti: – į visokias draugijas ir įstaigas, į visokias šalis ir viešpatijas, o ypač į didelius miestus, prie universitetų, prie jaunuomenės, kad tenai įnešus Kristų, kaip dabar iš ten paeina klaidingas mokslas, taip paeitų iš ten Tikras Kristaus mokslas; į darbininkų draugijas ir sąjungas, kad jos būtų Kristaus tikėjimo ir Bažnyčios

atspirtis ir apginklas, kaip jos dabar yra dažnai visokių maiš // tininkų ir riaušinių židinys ir įrankis; ir visur kitur, kur to reikalauja didesnė² Dievo garbė. –

Sunku čia mums ant vietos organizuotis ir dvasiškai išsilavinti. Tai kodėl negalime sau pasiieškoti kitur geresnės ir patogesnės vietos. Jei negalima Rosijoje³ gerai atlikti novicijato, tai kas neleidžia išvažiuoti į užsienius? Kad tik būtų tikras, geras noras, o vietų ant žemės vis sau surasime, kad ir Šveicarijoje ar Amerikoje. Jei vienas kelias užkirstas, kodėl kito sau nepasiieškoti, jei vienur negali pavažiuoti, kodėl kitur nepabandžius. Jei vienos durys uždarytos, kitas sau prasiręskime, jei vienas langas užkimštas ir užkaltas, kitą sau darykimės, kad šviesa įeitų. Taip pat ir su darbais, ir su mūsų gyvenimu privalėtų būti. Jei iš kur mus išvaro per vienas duris, grįžkime per kitas, kad ir užpakalines, jei tik to reikalauja Kristaus didesnė garbė ir Jo⁴ Bažnyčios didesnė nauda. Jei iš kur mus išguis per vieną langą, lipkime atgal pro kitą, kad tik visur Kristaus dvasią įnešus ir viską dėl Kristaus laimėjus, dėl Jo⁵ šventos Bažnyčios. //

Jeigu⁶ visokios kitokios kenksmingos draugijos, visokių maištininkų⁷ ir riaušinių moka taip gražiai pasislėpti ir pasislėpusios gyvuoti ir dirbuotis, taigi mes dėl „Bažnyčios labo“⁸ ir net tos pačios visuomenės, nuo kurios prisieina mums slapstyti, ar negalėtume jau surasti sau slaptos vietelės, ar nemokėtume gi jau užsislėpti taip, kad niekas, kam to nereikia, mūs nežinotų. Argi mes jau nemokėtume savo sumanymų ir darbų užtylėti. Pirmutinieji krikščionys tiek metų turėjo išgyventi slapta, katakombose, požemiuose, kaip galėdami ir kur galėdami, slapstydami, o tik gyveno, organizavosi, tvarkėsi ir dirbo, ir dar kaip pasekmingai ir vaisingai. Juk mes jų vaikų vaikai. Kodėl, kada reikia, nepasekus tų šventų mūsų tėvų pėdomis: jie mums padės tai daryti savo maldomis ir užtarimu, ir globa. Kad tik mes jų didelę dvasią turėtume. O mums taip dabar tos dvasios reikia! Bažnyčia visur persekiojama ar bent varžoma: viešai nebegali kaip reikiant dirbuotis ir plėtotis. Juk daugely šalių kai kurių vienuolių neįleidžia; iš kitų gi šalių vienuoliai laukan varoma, viešai dirbti ir įstoti draudžiama. Taigi kas besilieka daryti? Nejaugi atsižadėti savo pašaukimo? Nejaugi atsilenkti to kelio, kurį Dievas mums parodo? Nejaugi vis nusileidžiant ir nusilenkiant prieš visokius neteisingus priešininkų¹ Bažnyčios įstatymus ir norus nieko neveikti? Nejaugi išsižadėjus brangiausių idealų rūdyti kur susirietus² ir susitraukus iš baimės? Jei taip elgtumės, tai susilauktume to, kad kokią dieną mums uždraustų ir katalikais būti. Ne, anaipol ne! Turime eiti narsiai ir drąsiai prie tikslo keliu, kurį Dievas mums rodo, ten, kur Dievo dvasia mus veda ir skatina eiti į jokiais kliūtis neatsižvelgiant, nieko nenuogąstaujant³. Jei pilni Dievo dvasios būsime, viską turėsime galutinai apgalvoti. Dvasios nė pančiais nieks nesugebės surakinti, nė kalėjime neužkals, nė ištrėmimo nebesulaikys. Ji išsiverš iš visur, pro visur prasimuš. Uždek tik, Viešpatie, mūsų širdis Tavo⁴ meilės ugnimi! Duok tik mums Tavo⁵ Šv.⁶ Dvasią, kad mes tik tikrai visko išsižadėję Tavo garbei ir Tavo Bažnyčiai visiškai, pilnai atsiduotume. Visokios kenksmingos draugijos dažnai po visą pasaulį išsišakojusios veikia, dirba pasiknisusios po Bažnyčia ir visuomene. Argi mes nuleidę rankas į tatau ramiai sau žiūrėsime? Ne! Mes prieš nedoras jų organizacijas ir nedorus darbus turime pastatyti savo katalikiškas organizacijas, turime varyti savo katalikišką dar- // bą. Tegu čia mums būna pirmieji krikščionys vadai ir pavyzdžiai. Mūs tikėjimo šventieji milžinai ir karžygiai, kurie, savo krauju palaistydami, užugdėte šv. Bažnyčią, Kristui padedant, išmelskite mums narsumo ir drąsos, kad paskui Jus pasektume!

27. X. 1910. Koksai turėtų¹ būti ypatingas privalumas kiekvieno iš mūsų, apleidus pasaulį ir įstojus į vienuolyną? –

Kad neieškotume savęs, o tik Jėzaus Kristaus. Non quae sua sunt, sed quae Jesu Christi, quaerant². Kad nežiūrėtume, kaip vienuolijoj savo norus pervarius, kaip savo pašalinius ar tai asmeniškus, ar tai tautiškus tikslus atsiekus, kaip savo visokius sumanymus įvykdžius, o tik kad rūpintumės, kaip čia geriau Viešpačiui Dievui įtikus, kas čia ir kaip čia Jo didesnei garbei padarius, kaip geriau mūsų šv. Bažnyčiai patarnavus. Quaerite³ primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia adicientur vobis⁴. Dievo visa širdimi ieškodami ir šv. Jo Bažnyčiai tarnaudami visomis jėgomis, tuo pačiu geriausiai patarnausime ir žmonijai, ir visuomenei, ir tautoms, ir visai žmonijai, nes niekame kitame nėra išganymo, kaip tik Viešpatyje Jėzuje Kristuje. Non data in aliquo alio salus, nisi in Jesu Christo⁵. –

Kiekvienas mūsų privalo tos vienos, didelės minties būti apimtas, kad visame kame iš tikrųjų ieškotų Dievo, kad tarp daugybės visokių priemonių, kad ir gerų geriausių, ypatingai rinktųsi tas, kurios didesnei Dievo garbei išeitų; kad veizėdamas į visokias kitas įstaigas ir žmonių kuopas arba būrius, ypač jei ten dar Dievo nėra, visomis jėgomis stengtųsi tenai Dievą įnešti, viską Kristaus dvasia atgaivinti, perimti, atnaujinti.

Šv. Katalikų Bažnyčia, tikroji Kristaus karalija ant žemės, karščiausiai mano numylėtoji! Jei tave užmirščiau, tegul būna užmiršta mano dešinioji, tegul mano liežuvis pridžiūsta prie gomurio, jei aš tavęs neatsiminčiau, jei aš tavęs nelaikyčiau, mano mieliausioji Motina, už visų didžiausią savo linksmybę! Si oblitus fuero tui Jerusalem¹, oblivioni detur dextera mea. Adhaereat lingua mea faucibus meis si non meminero tui, si non proposuero Jerusalem in principio laetitiae meae.² Tasai šauksmas tebūnie nuolatiniu mano širdies šauksmu. Duok, Dieve, kad mes būtume pagauti tos didelės vienos minties – dėl Bažnyčios dirbti, vargti, kentėti; kad Bažnyčios kentėjimai, vargai ir // žaizdos būtų mūsų vargais, kėšmais ir žaizdomis mūsų širdies, kad būtume pagauti to vieno geismo, nieko čia ant žemės nesitikint, neieškant, jokio sau pelno nelaukiant, savo gyvenimą pašvęsti Dievui, Bažnyčiai; sudilti, sunykti darbuose, varguose ir kovose dėl Bažnyčios; kad mes turėtume tą didelį narsumą jokių kliūčių iš pusės pasaulio ir jo³ galybių nesibijant, jokiam bailumui nepasiduodant, eiti drąsiai į darbą, į kovą dėl Bažnyčios, tenai, kur labiausiai to reikia, tai yra, kur pasauliškė valdžia persekioja Bažnyčią, vienuolijas, varžo Bažnyčią ir jos organizacijas ir įstaigas; kad mes tik to vieno bijotumės, – numirti nieko dar nekentėję, nevargę, nedarbę dėl Bažnyčios, dėl sielų išganymo, dėl Dievo garbės; kad mūs mintis, geismai, norai vis į tą pusę linktų, kaip čia visur Kristų įnešus, Jo dvasia perėmus, kaip visur Katalikų Bažnyčios vardą išaukštinus. –

Turėtume tam tikslui pasinaudoti visokiomis, žinoma, padorionėmis priemonėmis: ir paprastų kunigų, ir, kur geriau išeina, – vienuolių, ir, kur tai patogiau yra, – pasauliškų rūbais ir amatais, ir darbais, ir mokslu, ir turtais, ir savo krauju, ir viskuo. Viskuo, kas Dievo sutverta ir dora; visko,⁴ kada to reikia, kodėl gi negalėtume suvartoti didesnei Dievo garbei ir Bažnyčios labui. Omnia vestra, vos Christi, Christus autem Dei⁵. Visa visokių darbų dirva, ypač kunigiškų darbų dirva, rišančiąsi su žmonių apšvietimu ir organizavimu dirva, visame savo platume; žinoma, visur pasirenkant, kas galėtų didesnei Dievo garbei išeiti, ko labiau reikalauja Bažnyčia.

Kuo turėtume mes ypatingu būdu prasinešti? Išsižadėjimu savęs ir visišku atsidavimu Dievui ir Jo Bažnyčiai; viduriniu dvasišku gyvenimu, o, iš antros pusės, veiklumu tarp žmonių ir su žmonėmis, telkiant apie save visus gerų norų žmones; – uolumu ir narsumu, be sverdelėjimo ir baimės, kur reikia, ant visko pasiryžtant (viskuo rizikuojant) dėl didesnės Dievo garbės, dėl Bažnyčios labo, dėl sielų išganymo; – iniciatyvos dvasia, bet laikomos drausmėje, sutvarkyta ir suorganizuota, suimta kuo pilniausios paklusybės ryšiais. Kiekvienas iš mūs turi stengtis kame nors prasinešti, išspecializuoti, kad būtų tame kitiems atspirtis, bet taip, kad ir

tame specializavimesi būtų tvarka ir tikslingumas, organizacija, kad ir čia kiekvienas ne tik pats sau eitų, bet kad ir visi išvien eitų. –

Tarp savęs turėtume kuo didžiausioj vienybėj gyventi, broliškos // meilės ryšiais susirišdami, kad guldytume galvas vienas už visus, o visi už vieną. –

Kaip ypatingas uždavinys dabartinėj gadynėj, manding, turėtų būti: įtraukti didesnius žmonių būrius, platesnę visuomenę į aktyvesnį darbą dėl tikėjimo ir Bažnyčios apgynimo ir praplatinimo, supopuliarizuoti apaštalavimo darbus, kad taip, kaip dabar rūpinasi geri katalikai gailėstingomis įstaigomis, taip dar daugiau rūpintųsi tikėjimo apgynimu ir praplatinimu, Bažnyčios apgynimu ir išaukštinimu. Kiek čia gero galėtų padaryti pasauliškiai vyrai ir moters, kad juos tik pirmiau geriau tikėjimo išmokus, apšvietus, supažindinus su mūs Bažnyčios reikalais, kad juos uždegus švento uolumo ugnimi, o paskui kad gerai suorganizuotus būriais patraukus prie darbo dėl tikėjimo praplatinimo. Jie galėtų ten įnešti Kristų, kur mes, kunigai, net nė prieiti negalime. Reiktų mums telkti gerų norų žmones aplink save ir vesti juos į darbą dėl Dievo garbės, dėl tikėjimo apgynimo ir praplatinimo. –

Mūsų tarp žmonių veiklumo ypatybė turėtų būti mokėjimas žmones organizuoti, vienyti ir traukti prie darbo dėl Bažnyčios apgynimo ir praplatinimo, ir išaukštinimo.

14. XI. 1910. Žiūrėsiu, kad neapleidus darbo dėl maldos, nei maldos dėl darbo. Ora et labora¹. Be nuolatinės maldos siela vysta ir džiūsta, jėgos išseka² ir išsibaigia, dvasia išsiblaško ir patsai darbas pasidaro stebėtinais bergždžias. Antra vertus, nereikia vėl užmiršti, kad ne tik meldamiesi, bet ir dirbdami dėl Dievo garbės, Dievą garbiname ir Jam tarnaujame. Mūs veikliame gyvenime būtina turime būti įpratę į vidurinį dvasišką gyvenimą, į nuolatinę dvasinę maldą, turime mokėti atjausti savo širdyje Viešpatį Jėzų, statyti save ir savo darbus Dievo akivaizdoje. Labai svarbu įprasti maldai apversti atliekamo laiko trumpas valandžiukes, tai yra, einant nuo vieno darbo prie kito, kur važiuojant, net einant pasivaikščioti, atitrūkstiant nuo darbo, nuo žmonių draugijos, nuo savo užsiėmimo. Be tokios nuolatinės maldos, nuolatinio dvasios kėlimo prie Dievo veikliame gyvenime, kurį turime mes vesti, neilgai ištesėsime. Bet vėl, antra vertus, darbas, malda gaivinamas ir pašvenčiamas trumpais prie Dievo atsідūsėjimais, trumpais minties ir širdies aukštyn pakėlimais, labai žmogų tobulina ir su Dievu suvienija. Taip dieną praleidę, žmogus jauti vakare kažin kokį dvasios ramumą ir širdies džiaugsmą, jauti, kad diena nebuvo tuščia. //

15. XI. 1910. Ką pravertės, jei mes turėsime kad ir gražiausias ir geriausias Instrukcijas, jei jų nepildysime. Geriau mažai turėti Įstatų, o juos pildyti kaip pridera, negu turėti jų daug, bet gyvenime neprisilaikyti. Tačiau visas gyvenimas turi būti suimtas į tvarką vienuolyne. Niekad nevalia paleisti bendras gyvenimas tekėti kaip upė, kaip tinkamas. Vienuolijos gyvenimas turi visada būti suimtas stipriai į Įstatus, į Instrukcijas ir Regulas ir į Vyresniųjų rankas. Jis turi būti valdomas ir vedamas, ir tvarkomas. Net kiekvienam broliui, siunčiant jį kur nors į darbą, reikia duoti, kiek galima, raštu instrukcijas, kad žinotų, ko laikytis. Qui ordini vivit, Deo vivit¹. Kiekvienam broliui turi būti palikta gana plati dirva, kad liuosai galėtų darbuotis dėl didesnės Dievo garbės pagal savo gabumus ir vyresniųjų paliepimus. Bet ir jam nevalia gyventi palaidu gyvenimu be tvarkos. Ir jis privalo² patsai suimti savo gyvenimą į tvarką, kad kiekvieną valandą turėtų savo paskyrimą ir tikslą.

17. XI. 1910. Iš visų pusių girdisi aimanavimai, kad mums trūksta tinkamų žmonių prie darbo. Darbo begalės, o žmonių maža arba ir visiškai nėra. Tai tiesa. Bet kas čia kaltas, ar ne mes patys! Geriausias apvaizdusis Viešpats Dievas, kada reikia ir kada Jis nori, suranda sau

tinkamus žmones ir juos pašaukia prie darbo ir duoda savo malonės, apšvietimo, įkvėpimo, meilės, tikėjimo, šventumo jiems galią. *Erigit de stercore humiles³; quae stulta sunt et infirma eligit ut confundat fortiora⁴. Spiritus flat ubi vult, quando vult et quomodo vult⁵*. Bet paprastai Viešpats Dievas valdo vienus žmones per kitus; vienus su pagalba kitų veda į išganymą. Paprastai Dievas duoda mums tik supratimą, ko Bažnyčiai reikia, o jau mes patys turime stengtis su Dievo padėjimu tuos reikalus atlikti. –

Reikia mums žmonių, tai stenkimės mes juos sau išsiauklėti, išsilavinti. Nuo to, man rodos, ypatingai reikėtų pradėti mums visus visuomenės Kristuje atnaujinimo darbus. *Omnia restaurare in Christo⁶*. Žmogaus protas yra versmė visokių minčių, kurios paskui patekusios į minias pasklinda į platųjį pasaulį, ima žmoniją valdyti. Žmogaus valia yra toji jėga, kuri, arba telkdama ir vienydama aplink save kitus žmones, arba juos stumdama pirmyn, arba ir atgal juos vesdama, keldama, žemyn nutraukdama, valdydama, gali laimėti arba nelaimėti žmonijai suteikti⁷. //

Žmogaus širdis visokių ugnies jausmų pilna gali būti jėga, kitus sušildančia, uždegančia, sukaitinančia, kaip garas ir elektra, prie gero darbo patraukiančia ir pastumiančia, arba vėl kenksmingu gaivalu, viską sunaikinančiu. Taigi svarbu žmogų gerai, tinkamai Kristaus dvasioje išauklėjus: jo protą tikra pilna tiesa apšvietus, jo valią į Dievo valios¹, per įsakymus, patartis, priedermes, pašaukimą, įkvėpimą, aplinkybes ir t. t. išreikštos, ryšius stipriai suėmus ir Dievo malone, kurią mūsų motina Bažnyčia per sakramentus ir kitokiais būdais gausiai mums parūpina, kurią² mums pats Dievas taip gausiai duoda, sustiprinus; jo širdį karšta Dievo ir artimo meile uždegus. –

Mūsų Kongregacija tad ypatingu būdu turėtų rūpintis, kad išlavinus ir prirengus reikalingų Bažnyčiai žmonių. Iš vienos pusės, gerai reikėtų atsižūrėti į Bažnyčios reikalus kiekvienoje tautoje, reikėtų tuos reikalus, pradėjus nuo svarbiausių ir būtinausių, stengtis gerai suprasti ir permąstyti. O iš antros pusės, reikėtų rūpintis surasti tam tinkamus žmones, juos gerai išlavinti, išmokyti, prirengti, kad gerai galėtų tuos reikalus atlikti, kad galėtų pasekmingai dirbti. –

Pirmiausiai, žinoma, visada reikia rūpintis dvasišku viduriniu žmogaus išstobuliniu, kad jis būtų pagal Dievo širdį žmogus: *homo secundum cor Dei³*. Kad galėtų ir kitiems būti dvasiško atgimimo ir gyvenimo versmė. Paskui reikėtų stengtis tobulinti ir kituose reikaliniuose daiktuose: ar tai mokslo, ar darbo, ar veikimo srityje, – kad būtų nors vienoje kokioje gyvenimo šakoje Bažnyčiai ir visuomenei naudingas, kad ir įgimtomis dovanomis, ir gabumais, darbu ir triūsu galėtų Dievui tarnauti ir žmonėms naudingi būti; kad ir tais išstobulintais įgimtais įrankiais, kuriuos išlavinimas, mokslas ir gabumai duoda, ne žemiau už netikinčius arba ir tikinčius, kurie nėra Dievui ypatingai pasišventę, stovėdamas, kiek galint dar ir prasinešdamas, kad ir tais įrankiais galėtų pasekmingai naudotis, kad kitus prie Dievo ir Bažnyčios patrauktų. –

Taigi, nereikėtų mums niekad gailėtis nei laiko, nei žmonių, nei skatiko, kad tuos žmones, kuriuos mums Apvaizda siunčia, gerai išlavinus, išauklėjus ir prie naudingo Bažnyčiai ir visuomenei darbo prirengus. Geriau palikti kol kas vienur arba kitur laukus dirvonais gulėti, negu žmones, neužtektinai išlavintus ir prirengtus, į darbą siųsti; geriau bus, jei turėsime kad ir mažiau darbininkų, bet gerų ir tikrų // darbininkų, kurie tą darbą atliks taip¹, kad jo antrą kartą nebereikėtų dirbti. Čia reikia iš vyresniųjų pusės didelės išminties ir kantrumo, kad matydami plačias dirvas visur dykas begulint, visur daugybę darbų, darbininkų stoką, nesiųstų pirma laiko neišlavintų ir dar² gana neprirengtų žmonių į darbą, kad mokėtų pakęsti ir palaukti, kol žmonės nesubręš, neprisiruoš. Darbo niekad nepritrūks: dar visur platūs laukai dirvonais guli, o ir dirbamuose laukuose kiek dar kūkalių ir piktžolių. Ir pinigų prireikus dar ne taip sunku surasti; Dievas rūpinasi savo tikrais tarnais, kad tik gerų, tinkamų žmonių būtų. –

Taigi atsidėję turime rengti, mokyti ir lavinti reikalingus mums žmones. O ir paskui, pastatę juos prie darbo, turime žiūrėti, kad vis dar turėtų laiko tobulintis ir dvasiškai, ir kiekvienas savo darbo šakoje. Tobulybės dėsnis turi būti visuotiniu mūsų gyvenimo dėsniu, ne tik tada, kada einasi apie asmenišką, dvasišką išsilavinimą, bet ir priedermių atlikime ir darbuose, ir tuose patarnavimuose, kuriuos galėsime dėl Bažnyčios atlikti. Tebūna mums pavyzdžiu Kristus, kuris viską gerai padarydavo: omnia bene fecit³. Reikia žiūrėti, kad pirm laiko į darbą neįsišokus ir neįsitraukus, o kokį nors darbą apėmus ar pradėjus, stengtis jį gerai atlikti ir tobulyn varyti.

Duok Dieve, kad aš, savęs išsižadėjęs visiškai, kaskart labiau Tavyje ir Tavo šventoje valioje paskęsčiau. Jaučiu gerai, kad tik tada žmogus tikrą „Dievo sūnų liuosybę“⁴ įgyji, kada išsinėręs iš savymeilės kailio apsisiauti Kristaus dvasios ir malonės rūbu, kada savęs ir šio pasaulio, ir piktos dvasios tikrai išsižadėjęs, pradedi įeiti, įsigilinti į Viešpatį Dievą, kada savo sugedusį kūną ir šio pasaulio ankštutėlę gūžtelę dvasia apleidęs, apsigyveni Aukščiausiojo būstuose: kaip tada pasidaro protas aiškus, laisva dvasia, širdis plati ir atvira. Tada¹ tik iš tikrųjų pradedi jausti, kad visi žmonės broliai, o žmonija – tai tik viena šeimyna; ir pradedi savo karšta širdimi visus apglobti, visus prie savo širdies imi maloniai glausti. Įmanytum visą kraują po šlakelį atiduoti, – kad tik tuos savo brolius, tą Dievo šeimynėlę prie Dievo atvedus, prie Bažnyčios, kad su Kristumi juos suvienijus. Kada Dievo meilė į mūsų širdį įžengusi ją praplečia, tada joje taip erdva pasidaro, kad visi žmonės, be jokių skirtumų ar tai luomų, ar tautos į ją sutelpa. Kuomet žmogaus siela // Šventosios Dvasios pagauta pakyla ir nuskrieja į tas aukštybes, kur Švč. Trejybė savo amžinumoje neapsakoma, neišreiškiamo, begaline garbe spindi-šviečia, ir kuomet nuo tų aukštybių apmeti paskui akimi šį pasaulį, kaip jis išrodo menkutis, mažas. Iš tų amžinumos aukštybių į šį pasaulį žvelgdamas, išmoksti kaip pridera įvertinti kiekvieną šios žemės daiktą ir kiekvieną savo vietoje pastatyti, išmoksti daiktais kaipo įrankiais naudotis dėl didesnės Dievo garbės. Quid hoc ad aeternitatem? Quid ad maiorem Dei gloriam, prosperitatem Ecclesiae, salutem animarum, proprium profectum?² Duok, Dieve, kad į viską žiūrėčiau nuo amžinumos aukštybių ir viską amžinumos svarsčiaus sverčiau. –

Sub specie aeternitatis omnia respicere oportet³.

Atsidėjus visame kame reikia ieškoti Dievo ir stengtis Jam įtikti. Bet Viešpats Dievas taip yra malonus ir geras, kad Jis pirmutinis mūsų ieško. Savo malone Jis mus kelia, žadina, kad pabustumė iš dvasiško susnūdimo, Jis nuolat mus skatina ir ragina, kad dirbtume Jo garbei; Jis mus veda ir traukia aukštyn į tobulybę ir prie visokių gerų darbų dėl sielų išganymo ir Bažnyčios labo. Tik nereikia trukdyti ir kliudyti Dievo malonės įtekmei, nereikia daryti kliūčių Dievui mūsų sieloj, priešingai, reikia pašalinti tas kliūtis, reikia pasiduoti Dievo malonei. Reikia sutraukti, nieko nebojant, vieną paskui kitą tuos pančius, tas virves ir virvutes, kurios mūsų sielą laiko pririšusios prie mūsų savymeilės, prie mūsų kūno ištaigų, prie mūsų valios visokių užgaidų, prie mūsų proto žemiško išmanymo ir neduoda jai pakilti, reikia sutraukti ir sudaužyti tuos pančius, kurie mus laiko prirakinę prie šio pasaulio daiktų ir daiktelių, ir visokių menkniekių, suvaržę tuščios garbės geismų ryšiais, reikia numesti šalin nuo savo pečių tą sunkią naštą, kurią ant mūsų yra užkrovęs nereikalingas atsižvelgimas į tuščią žmonių nuomonę, o kuri taip dažnai mus kaip sloga slogina, reikia numėtyti drąsiai nuo mūsų kelio tuos visus gramozdus, paniekinti tas visas baidykles, kurias mums kryžiaus, kentėjimų, vargų ir bėdų, persekiojimų, nepavykimų ir t. t. baimė mėgsta prieš akis statyti. Žodžiu, reikia nesibijoti apmirti, kaip tam grūdai, kurį mini Evangelija, įbertam į žemę. Kol grūdas nebus apmiręs, jis vienas nenaudingai gulės žemėj; tik tai kada¹ bus patsai apmiręs, jis išduos gyvybę ir atneš keleriopą vaisių. Nisi frumentum cadens in terram mortuum fuerit ip-

sum solum manet². Taip ir žmogus neturi bi // jotis apmirti, paskęsti Dievuje. Kada bus žmogus sau ir pasauliui tikrai numiręs, tik tada jis atgis ir atgims Dievuje ir gausių vaisių išduos. Kas taip savo sielą pragaišins Dievuje ir dėl Dievo, atras ją vėl, tik šventą, skaisčią, padievinčią ir išganys ją ir per ją daug kitų. Kas gi įsikirtęs į savymeilės virves laikysis savo sielos ir visko bijodamasis nežinos kaip ją saugoti, pražudys savo sielą, liksis vienas sau gulėti, kaip anas sudžiuvęs grūdas. Qui animam suam amat, perdet eam, qui eam perdiderit propter Christum salvabit eam³. –

Jei tik, iš vienos pusės, mes tikrai ieškosime Dievo, o, iš antros pusės, visiškai būsime pasidavę Dievo valiai, tai, be abejo, Viešpats Dievas prie visko mus prives. Ne visi šventieji išsyk pašoko iki aukštam tobulybės laipsniui. –

Daug šventųjų tik iš palengvo, ilgus metus dirbę, kamavęsi, priėjo prie aukštesnio šventumo laipsnio, o priėjo dėl to, kad nesiderėjo su Viešpačiu Dievu, nesipriešino Jo valiai¹, nestatė kliūčių Jo malonei, tik drąsiai noriai veikiai viską apleisdavo, visko išsižadėdavo, jei ko Dievas nuo jų pareikaludavo, nesibijodavo visko dėl Dievo pašvęsti, paaukoti. Už tai ir Dievas juos prie visko privedė: prie tobulybės ir prie gerų, naudingų darbų dėl Bažnyčios ir sielų.

18. XI. 1910. Sanctifico meipsum, ut et ipsi sanctificati sint². Pačiam besitobulinant, besirūpinant ir besistengiant eiti vis šventyn, reikia neužmiršti ir kitų išstobulinimo, reikia rūpintis ir kitus prie Dievo patraukti, ir į kitus gerą įtaką padaryti. Ir čia būtų gera pradėjus tasai darbas nuo artimiausiųjų: nuo saviškių ir namiškių, kiek galima; o paskui jau reikia siekti toliau. Būtinai turi mums kiekvienam rūpėti, kad ne tik tai patys kaskart tobulyn eitume, bet kad drauge ir kitiems taptume dvasiško gyvenimo ir tobulybės parama, versme, židiniu. Ne tik turime žiūrėti, kad patys kaskart geriau susiorganizavę ir susitvarkę būtume, bet kad ir kitus dar aplink save telktume ir vienytume dėl gerų darbų, dėl Bažnyčios ir Dievo.

20. XI. 1910. Užėjo man mintis, kokių priemonių pasigavus geriausiai būtų galima atitaisyti, atnaujinti ir pakelti žemyn nusmukusi dvasia kokioj nors vienuolijoje. Pastebėjus, kad vienas antras daiktas jau nebe tvarkoje vienuolyne, kaip reiktų imtis prie darbo, kad tai pataisius ir net pagerinus. – //

Paprastai tokiam atvejuje matosi šitoksai liūdnas pasireiškimas: kritikuojama ir peikiama viskas ir visi, visa kaltė suverčiama ant vyresniųjų, ant įstatų ir visokių aplinkybių, nuolat aimanuojama ir skundžiamasi. Uolesnieji ir neva geresnieji būna tada greičiausiai aršiausi kritikai, peikikai. Kas iš to per nauda? Tik dar daugiau genda dvasia ir žemyn krinta; pradeda darytis partijos, tarp kurių gema kai kada neapykanta ir kova. Neapykanta gi, kaip kiekvienas piktas geismas, aptemdo žmogaus protą, apgiežia širdį. Dvasios susijaudinime ir susidrumstime ne vieta Dievo Dvasiai. Non in commotione Spiritus Dei¹. Tokiu keliu beinant vargu prie ko dora priėti. –

Kokiu tad būdu reiktų pradėti tikras gyvenimo pataisymas ar to, bent kas netvarkoje, atitaisymas? Man rodos, geriausiai šitokiu būdu: pirmiausiai² pačiam tam, kuris išvydo ir suprato blogą daiktų stovį, reiktų pas Dievą maldoje ieškoti tikros šviesos ir supratimo, ir valios stiprybės. Reiktų Dievo akivaizdoje visas dalykas gerai apgalvoti ir apsvarstyti, ir taip juo pačiam pasiimti, kad jis apimtų ir pagautų ir proto mintis, ir valios jėgas, ir širdies jausmus. Toliau reikia pradėti pačiam tobulai gyventi, pildyti tai, kas nepildoma, vengti tai, kas negero į vienuolyną įsibrovę, žodžiu, gyventi³ pagal vienuolyno įstatus ir dvasią. Taip pačiam besistengiant tinkamai gyventi ir elgtis, reikia žiūrėti, ar nesiras koksai draugas, kuris taip pat sutiktų pagal Dievo dvasią gyvenimą pradėti ir panorėtų drauge išvien eiti prie to pat

tikslo. Reikia rūpintis jam įkvėpti to pat idealo meilę, to pat reikalo supratimą, tokį pat, kaip pats turi, karštą Dievo valios išpildymo tame sumanyme norą. Paskui abudu taip Dievo keliais ir takais beeidamu ir Dievo didesnės garbės visame kame begeisdamu, tesistengia dar ir trečią, ir ketvirtą, daug kitų draugų pamažu prie savęs patraukti. Tokiu būdu pasidarys nauja srovė, kuri pamažu visą vienuolyno kūną nauja dvasia perims. Žinoma ir suprantama, kad visa tai, paprastai, reikia su vyresniųjų žinia daryti ir jiems laiminant ir padedant. –

Ne nuo kitų peikimo, niekinimo ir žeminimo reikia pradėti Kristuje atnaujinimo darbas, bet nuo įėjimo į patį save, gilesnio išsiūreėjimo į savo gyvenimą ir pasielgimą, nuo savęs išsižadėjimo, nuo tikro iš visų jėgų stengimosi, savo gyvenimą pataisius, kiek galint tobulai gy- // venti pagal Dievo valią. Reikia pirmiausia pačiam Dievo keliais imti vaikščioti, o paskui jau rūpintis, kad ir kiti imtų tais pačiais Dievo keliais vaikštinėti, ir kitus reikia rūpintis patraukti paskui save, ypač savo pavyzdžiu. Toksai būdas pradėti atnaujinimo darbą ne tik vienuolyne, bet ir kitose gyvenimo srityse, kažin, ar tik nebus pasekmingiausias.

24. Kuomet mintys, kylančios iš mūs sugedusios prigimties, arba piktos dvasios pagundos drumsčia mūsų dvasią, privalome ilgiau ir daugiau melstis, kad mūsų valia, maldoje sustiprėjusi, galėtų piktam atsispirti. Bet kada pagundos jau yra sumažėjusios ir beveik visiškai apmirusios, kada jų vietą jau yra užėmę šventi ir geri geismai, atsidūsėjimai, norai, tada mes jau nereikalaujame taip labai ginklų su neprieteliumi grumtis, tada galime mažiau tam tyčia laiko maldai pašvęsti. Sakau, tam tyčia, atsidėję, mažiau galima melstis. Nes, apskritai kalbant, reikia nuolat melstis nesiliaujant. Bet tai galima daryti visur ir visada, ne tik kada klūpodami meldžiamės arba kada esame koplytėlėj. Reikia pratintis prie tokios nuolatinės maldos dvasioje, ar tai kur einant, ar tai kokį darbą dirbant, ypač kada tas darbas nereikalauja, kad protą įtempę dirbtume, ar tai šiaip turint kokią liuosesnę valandėlę laiko, ypač einant nuo vieno darbo prie kito, ar tai su žmonėmis kalbant, žodžiu, visur ir visada. Tie trumpi prie Dievo atsidūsėjimai, tie akimirksniai dvasios pakilimai dangun, tie Dievo ir artimo meilės jausmai, tas pažvelgimas į viską tikėjimo akimis visai nereikalauja, kad tam tyčia pašvęstume laiką, nei darbo nė kiek nekliudo, o tik dar gaivina. Reikia pratintis prie tokios nuolatinės maldos. Ypač mūsų veikliame gyvenime būtinai reikalingas tas šventas įprotis. Turime gaudyti tas valandėles, kurios taip greit bėga ir pranyksta, tas liuosenes valandėles, ir jas malda paversti. Kai žmogus, kurį laiką pasidarbavęs, įpranti į tokią maldą, tai nė nejunti, kaip pati dvasia nuolat prie Dievo kyla, tarsi veržte veržiasi dangun. Kiek žmogus tada gauna šviesos, kiek šventų jausmų įgauni, kaip savo valią sustiprini. Jei mes neišmoksime tų akimirksnio ilgumo valandėlių maldai sunaudoti, tai jos ir taip kaip žaibas pranyks. Arba kas aršiau dar būna: mes dažnai prastojame tas valandžiukes, ypač jei liuosesni esame. Mintis turi dirbti ir apie ką nors sukinėtis. Jei ji nesisuks apie Dievą, prie Dievo ne // kils, prie šventų daiktų, tai skrajos kur kitur, dažnai tik vėjus gaudys, perkratinės kokius nemalonus atsitikimus, sukinėsis apie mūs pačių asmenį ir tik dar maitins savymeilę. Tada žmogus tik dar daugiau pailsti, negu kokį proto darbą dirbdamas, ir nervai susierzina, ir dvasios ramybė žūva. Palaimintas žmogus, kuris išmoksta, kiek atitrūkdamas nuo darbų ir rūpesčių, prie Dievo kilti ir Dievuje ilsėtis. –

Negalėdami daug laiko maldoms pašvęsti, ypač mes turime pratintis į tą vidurinį maldingumą, į tuos nuolatinis prie Dievo pakilimus. Kiek tai laiko valandėlių veltui prapuola, bemažant apie kažin ką, apie kokią kaip ir tuštumą, nė pats žmogus nesižinai apie ką; tik jauti, kad mąstai, kad tavo mintis dirba ir net ilsta, bet ką mąstai, nesižinai, tarytum kokius vėjus gaudai. Ar ne daug verčiau kiekvienu atžvilgiu į Dievą ir šventus daiktus pakreipti savo mintis ir dvasią. Tada ir prie didžiausių darbų surasime ir turėsime dar gana

laiko maldai. Mokėkime tik stovėti, vaikščioti Dievo akivaizdoje, būkime tik visada pasirenę pildyti, kas Dievui labiau patiktų, o mūsų siela skendės maldoje. Daug aukštesnis yra šventumo laipsnis mokėti visur, visada, visokiose aplinkybėse, prie visokio darbo, tarp visokių žmonių su Viešpačiu Dievu gyventi, vienyti, Jį savo širdyje turėti, Jame skendėti, Jame džiaugtis ir linksmintis, Jo ieškoti, prie Jo kilti, Jame pamėgti, – negu vien tada, kada esame koplytėlėje, kada klūpome, kada maldas kalbame. Palaimintas, kuris besitriūsdamas ir bedirbdamas dėl Dievo didesnės garbės, mokės taip Dievuje skendėti ir su Dievu vienybėje gyventi. Qui Deo adhaeret unum spiritus est¹.

27. XI. 1910. Reikalinga yra pažinti visoki būdai, kaip kuo geriausiai atlikus dvasiškas apmąstymas; ypač gerai reikia pažinti šv. Ignoto metodą ir į jį pratintis. Bet ir čia gerai yra palikus kiekvieno liuosybė. Vienam tinka vienas meditavimo būdas, kitam kitas; arba vieną kartą geriau laikytis vieno būdo, kitą kartą vėl kito – dėstis koksai žmogaus dvasios stovis. Taigi ir čia, kaip visur, ne tiek formos reikia ieškoti, kiek paties Dievo. Tasai bus geriausias apmąstymo būdas ir toji bus geriausia meditacija, kuomet Dievas mums daugiau suteiks malonių, labiau patsai mums atsiduos. Geriausiai ir čia Dievui atsiduoti visiškai: Dievo pirma visa ko ieškoti, o Viešpats Dievas, geriau // siai žinodamas ir matydamas, ko mums reikia, kas mums naudingiau yra, patsai užves mus ant tikro kelio. Bet privalome ir mes patys to kelio ieškoti, Dievui padedant, kol neatitiksime. Mes, akli žmonelės, kiek čia kartų suklystame, mes tik apčiupomis, kaip patamsėje tebevaikščiujame. Reikia melsti Dievą, Geriausią Tėvą, kad Jis patsai tinkamiausius kelius mums parodytų. Tik nereikia priemonės imti per tikslą, tik nereikia vergu tapti vieno ar kito meldimosi būdo, bet kuo geriausiomis priemonėmis pasinaudojant, kuo tinkamiausias sau pasirenkant, reikia, kaip pritinka šventos liuosybės sūnums¹, Dievo, paties Sutvertojo, visame kame ieškoti, prie Dievo kilti, Jo šventos valios išpildymo norėti; pasinaudojant tinkamiausiais įrankiais, reikia kaip kokiais laiptais pasinaudojant stengtis vis aukštyne kopti, prie kaskart didesnio susiartinimo su Viešpačiu Dievu, prie kaskart didesnio Jo šventoje valioje paskendimo, prie kaskart sandaresnio su Juo susivienijimo.

29. XI. Su kūnu reikia mokėti protingai apsieiti, kad jis būtų palankus įrankis sielos rankose. Kada jis kyla prieš proto, apšviesto tikėjimo šviesą, paliepimus, reikia daugiau varginti, reikia, kad ir aštresnėmis priemonėmis pasinaudojant, jį apvaldyti ir suvaldyti. Bet kada žmogus tikrai yra pasiryžęs verčiau numirti, negu savo Dievą kad ir mažiausiu nusidėjimu užrūstinti, kada žmogus jau nepatiria jokių ypatingų pagundų ar tai nuo velnio, ar tai nuo sugedusio pasaulio, ar tai nuo savo sugedusių jautulių, tada jis jau turi žiūrėti į savo kūną, kaip į Viešpaties Dievo nuosavybę, už kurios valdymą ir suvartojimą turės duoti apyskaitą. Taigi reikia žiūrėti, kad be reikalo sveikata nesumažėtų, neapsilpnėtų. Jėgoms apsilpnėjus, žmogus negalės tinkamai dirbti, bent ne taip gerai. Varginimasis turi padaryti kūną palankesniu dvasios įrankiu, o ne bereikalingai sunaikinti ir sudildyti. Kuomet kūnas klauso dvasios, tikėjimo apšviesto proto, kuomet jis padeda mums dirbti, tuomet jis yra mūsų prietelius ir draugas. Su kūno pagalba gali tada siela geriau dėl Dievo garbės dirbti. Taigi tada reikia kūnas tinkamai mylėti ir apskritai jo sveikatą branginti, saugojantis, kad neperdėjus, kad neišlepinus savo kūno, kad nebūtume jau per daug atsidavę rūpesčiui, kaip savo sveikatą apsaugojus ir palaikius. Bet kuomet kūnas stoja prieš dvasią // ir kovą prieš ją pradeda, tuomet gera yra jis suspausti ir nuvarginti šiokiu ar tokiu būdu, o ypač didesniu nuolatiniu darbu. Anima sana in corpore sano, ut hoc modo homo sit melius dispositus ad serviendum Deo et laborandum pro salute animarum¹. Taigi kūnui susirgus, reikia rūpintis jis išgydyti, kad vėl galėtume Dievui tarnauti ir iš visų jėgų dirbti dėl Jo didesnės garbės.

30. XI. Atlikau mėnesines rekolekcijas. Dėkui Tau, Viešpatie, už suteiktą šviesą. Pasiketinu šį ateinantį mėnesį: 1) dar² didesnėj vienybėj gyventi su Viešpačiu Dievu ir Jo akivaizdoje kiek galint visuomet stovėti; 2) kaskart geriau savęs pergalejime lavintis, ypač dienos tvarką geriau užlaikant ir geriau savo laiką sutvarkant, ir valgyje šio bei to išsižadant; 3) pabaigti skaityti moterų vienuolynų instrukcijas; 4) parašyti straipsnį į Vadovą apie dvasiškąjį vadovavimą.

Teveizi vyresnysis, kad savo pavaldinių gerų iniciatyvų nepakirstų, neužslopintų, nesunaikintų, o tik jas priturėtų, paremtų, į tikrą vagą įstatytų ir, stipriai bei protingai suėmęs į savo rankas, jas su kitomis to pavaldinio priedermėmis, su to namo darbais ir uždaviniu ir su visos Kongregacijos pastangomis ir siekimais suderintų. Žinoma, gali būti ir tokių sumanymų ir iniciatyvų, kad joms įvykdyti reikia tas žmogus nuo visko kito paliuosuoti. Reikia saugotis, kad savo pavaldinių dvasios neslopintume, kad leistume jiems augti ir veikti, bet niekad nepaleidžiant iš savo rankų vadelių, neatsižadant priežiūros. –

Gali būti neprotingos ir neįvykdomos iniciatyvos, žinoma, vyresnysis negali [prie] tokių pritarti¹.

Vyresnysis² privalo rūpintis, [ne] kad jo bijotų tiktai³, bet kad jį mylėtų. Aplankydamas savuosius, teveizi, kad juos suramintų, kad jų dvasią pakeltų, priturėtų. Teparodo, kad jam rūpi kiekvieno darbai ir vargai, to namo vedamų įstaigų stovis. Jeigu prireiktų kokias atmainas įvesti, teneparodo karščiavimosi, nekantrybės. Tegu palaiko tai, ką yra jau pats vietiniai vyresnieji padarę, žinoma, jei galima. –

Jeigu reikia koki nauji įstatai, įsakymai įvesti, tegu vietiniai vyresnieji pats juos įveda savo namuose, išvažiavus Viršiausiajam Vyresniajam. Žinoma, jei kas reiktų tuoj, nelaukiant // atmainyti, teatmaino patsai. Bet jei to reikalo nėra, kad vietinių vyresniųjų orumo nesumažinus, tepalieka patiems vietiniams vyresniesiems dalyką įvykdyti.

13. I. 1911. Ilgai nieko neužrašiau, bet daug visko perleidau, pergyvenau. Viešpačiui Dievui tebūna už viską garbė; tegu Jo švenčiausia valia visame kame išsipildo. Bučiuoju Tavo apvaizdos ranką, pilnai ir visiškai atsiduo du Tau, Viešpatie, mane vesti. Dangiškasis Tėve, daryk su manim kaip tinkamas. –

Stebėtinu keliu patinka Tau, Viešpatie, mane vesti. Bet kas Tavo kelius ir sumanymus atspės. Štai aš, Tavo tarnas: siųsk mane, kur nori. Kaip kūdikis puolu Tavo prieglobstin: nešk mane. Keblumų, kliūčių ir sunkenybių keliu patinka Tau mane vesti, dėkui Tau ir už tai, labai dėkui. Tikiuosi, kad tuo keliu beeidamas ne taip greit suklysiu, nes tai kelias, kuriuo ir mano mieliausias Išganytojas „J. Kr.“¹ ėjo. Viešpatie, kaip aš Tave myliu. Duok, kad ir mylėčiau, ir mylėti nenustočiau niekados. Širdis mano dega. Norėčiau iki paskutiniam savo kraujo lašeliui paaukoti už Tave, viską atiduoti, visko išsižadėti – ir gyvenimo, ir visko, kad tik Tavo garbė augtų ir Tavo Bažnyčia tarptų ir kiltų. Pats rodyk, kas man daryti. Tiek man malonių esi, Viešpatie, suteikęs, ką aš Tau už tai atiduosiu, ką paaukosiu, kaip atsilyginsiu. Ką turiu, viskas Tavo; taigi, ką aš Tau galiu duoti? Viską, ką turiu. –

Iš savęs nieko neturiu, bet iš Tavo malonės esu turtingas. Viską Tau pašvenčiu. Jei valia prašyti, tai duok, Viešpatie, kad aš būčiau Tavo Bažnyčioje nelyginant ta mazgotė, puodkelė, kuria viską valo, o suvartoję meta šalin kur į tamsiausią ir bjauriausią kampą, tegul ir aš taip tapčiau suvartotas ir sunaudotas, kad tik Tavo Bažnyčioje būtų nors koks kampelis geriau išvalytas, kad tik Tavo name būt šiek tiek švariau ir skaisčiau. Tegul paskui mane numeta kur, kaip tą mazgotę suterštą sunešiotą. Duok, Dieve, kad aš būčiau suvartotas Tavo vynyne, Tavo dirvoje per mėšlą, per trąšas, kad tik paskui pjūtis būtų geresnė ir vaisius gausesnis. Duok, kad aš būčiau paniekintas, kad susinešiočiau, sudilčiau, kad tik Tavo garbė augtų, platintų, kad tik

tu prisidėčiau prie Tavo Bažnyčios tarpimo. Kvailas esu: neišmanau, ko prašyti. Duok, Dieve, kad visame kame Tavo valia išsipil // dytų. Štai aš, imk mane, daryk ką nori su manimi; duok, kad būčiau palankiu įrankiu Tavo rankose. Tegul tik Tavo garbė auga, Tavo karalija platinasi, Tavo valia pildosi. Duok man, kad kaskart labiau savęs išsižadėčiau ir kaskart Tave labiau mylėčiau. –

Myliu Tave, Jėzau, ir mylėti trokštu, suteik man tą malonę, kad kaskart labiau Tave mylėčiau. Duok, Jėzau, narsumą ir stiprybę, kad dėl Tavo vardo išaukštinimo, dėl Tavo Bažnyčios gerovės prieš jokiais kliūtis ir keblumus nenusilenkčiau, rankų nenuleisčiau; kad drąsiai visur eičiau, visur įlįsčiau, kur tik būt galima dėl Tavęs dirbti ir kentėti; kad pats Tavo dvasios perimtas visur ją įnešti stengčiausi. –

Ačiū Tau, Viešpatie, už tai, ką suteikei man ypatingus meilės jausmus prie Švč.¹ Panelės Nekalto Prasadėjimo. –

Seniau sunkiai man ta malda ėjosi. Dabar gi kaip saldu prie Jos kojų pripuolus melstis ir maldoje skendėti. Siela tarsi alpsta saldžių saldžiausių jausmų pagauta, o kūną stebėtini, nepermanomi, neišreiškiami šiurpuliai perėmę laiko. Tą pat beveik prityriau, kaip ir Tavo šv. Kryžių prie širdies ir krūtinės glausdamas. Ačiū Tau, Viešpatie, už viską. Dieve mano, Dieve, kaip aš Tave myliu ir mylėt noriu. Duok man, kad galėčiau dirbti ir kentėti dėl Tavęs ir Tavo šv. Bažnyčios, ir jos matomos galvos Šv. Tėvo. –

Malda, darbas dėl Dievo ir vargai su kentėjimais dėl Bažnyčios išvien susipynę visą mano gyvenimą tesudaro. Tebūna man pavyzdžiu pats Kristus. –

Mes privalome būti jėga užgrobiančia, visur įeinančia, įlendančia, pramušančia, apimančia, ne tik tokia, kuri ginasi. Mes privalome taikytis ir mokytis prisitaikyti prie visokių, kad ir sunkiausių aplinkybių, ir tai pirmų pirmiausiai eiti tenai, kur sunkiausia, ir tenai stoti į darbą, ir tenai organizuotis ir kitus organizuoti. Nors tarp savo tautos pasiketinę esame darbuotis, bet neprivalome užsidaryti savo tautoje. Matydami ir kitur Bažnyčios reikalus, ir ten turime siekti. Tikiuosi, kad tarp mūsų visada rasis gana vyrų su pasišventimu, kurie eis Dievui tarnauti ir dirbti visur, ir tarp svetimų, kada to Dievo garbė ir Bažnyčios labas reikalas. Net priderėtų mums ypatingai pasikelti, išsižadėjus savo gimtinio krašto, eiti ypač tenai, kur Bažnyčia persekiojama, kur vienuoliai laukan varomi, kur Bažnyčiai neleidžiama liuosai organizuotis. Tarp kitų uždavinių mums turėtų ypač rūpėti palaikyti ir praplatinti vienuoliškas // gyvenimas tenai, kur jis varžomas, draudžiamas, persekiojamas.

Tarp kitų uždavinių priderėtų mums taipgi pasižadėti vyskupams apimti tas parapijas, kiek tik galint, kur atsitiko koki nors papiktinimai, ir jose koki laiką pasidarbuot, kol bus viskas atitaisyta. Prieš apimsiant tokią parapiją, reikėtų einantiems į ją atlaikyti geras, ilgesnes rekolekcijas. Reikėtų taipgi prisiimt ant savęs kokius nors ypatingus atgailos darbus, kad už papiktinimus atgailėjus. Paskui išsižadėjus savęs, pilnai taikantis prie Jėzaus Kristaus įsakymų ir patarčių, sekant apaštalių pavyzdį, stoti dvasios darban, nereikalaujant jokio pelno. Ego ero merces tua magna nimis¹. Reikėtų pasirengusiems stoti tenai, apskritai kalbant, kur rodosi, kad jau viskas pralaimėta, ir stengtis viskas atitaisyti, atgal atgriebti dėl Dievo ir Bažnyčios.

16. I. 1911. Reikia stengtis mums įgyti mokslo ir dar jį varyti ir pirmyn stumti. Bet, man rodosi, mokslas pas mus neturėtų būti tikslu pats per save. Vis dėlto reikia rūpintis ir mokslas, kaip ir visos kitos priemonės, suvartoti dėl didesnės Dievo garbės, dėl Bažnyčios gero ir išaukštinimo, dėl sielų išganymo. Tiesioginis mūsų tikslas visada privalo būti sielų išganymas, Dievo karalijos platinimas čia, ant žemės. Darbas ir kova dėl sielų išganymo ir Bažnyčios gero, ypač tenai, kur sunkiausia, kur rodos viskas pralaimėta, kur Bažnyčia varžoma ir persekiojama, papiktinimai įsivyravę ir prasiplatinę, kur klaidos platinasi, nedorybės auga ir klesti.

Uolumas dėl sielų išganymo, Bažnyčios išaukštinimo, dėl Dievo garbės turi pas mus viską apėmę laikyti, viską valdyti ir savo tikslams suvartoti.

Viskuo reikia naudotis, kad tik geriau ir labiau Dievo garbė praplatus, kad tik daugiau sielų išganius, kad tik kuo nors prisidėjus prie Bažnyčios labo: – ir prigimtinėmis, ir antprigimtinėmis priemonėmis. Omnia vestra, vos Christi, Christus autem Dei¹. Viskas reikia stengtis Dievo garbei suvartoti: ir gabumai, ir visokios dovanos, ir mokslas, ir amatai, ir draugijos, ir brolijos, ir laikraštija, ir t. t. Bet besinaudojant visomis tomis priemonėmis, nereikia užmiršti, kad tai tik priemonės tėra, o ne tikslas. Yra tai tik pragumai², kad geriau ir lengviau žmones patraukus prie Kristaus. Mūs tiesioginis uždavinys visada privalo būti, kad žmones vestume į išganymą // tikros atgailos, tikro tikėjimo, tikros Dievo ir artimo meilės keliu. Reikia mums saugotis, kad, besinaudodami visokiomis priemonėmis, ne tik antprigimtinėmis, bet ir prigimtinėmis, kai[p]³ va: mokyklomis, draugijomis, laikraštija ir t. t., juose nepaskęstume, nesustotume⁴, pamiršę savo tiesioginio uždavinio, – kad jų tikslu nepaverstume. Kūnu ir kūno reikalais, sutvėrimais ir žemiškais įrankiais privalome visuomet stengtis įsigauti į žmogaus dvasią, į jo sielos gelmę, kad tenai Dievo ir artimo meilę sužadinus, Kristaus dvasią įnešus.

17. I. 1911. Turime vienyti geros valios žmones, mylinčius Dievą ir Bažnyčią, ir juos organizuoti, turime juos žadinti prie darbo dėl Dievo, Bažnyčios ir sielų, vesti į kovą prieš nedorybes ir netikėjimo dvasią, skelbti Kristų ne tik jiems, bet drauge su jais ir per juos. Reikia saugotis, kad sudarius tokias gerų dievotų žmonių, tikrų katalikų kuopeles ir draugijas, kad susivijus tokius dievotumo lizdelius, sukūrus tokius intensyviško katalikiško gyvenimo židinius, tuomi neapribotume savo veiklumo. Niekad neturi mums nustoti rūpėję tie, kurie nedorybėse skendėja, tie, kurie tikėjimą prastoję arba jo nepažinę tamsybėse klaidžioja toli nuo Kristaus ir Bažnyčios. Niekad jų nevalia mums pamiršti: viską darykime, kad ir juos prie Kristaus atvestume. Tiesa, malonu darbuotis tarp dievotų žmonių ir dėl dievotų, o nelengva prieiti prie tų, kurie pilni prietarų prieš Bažnyčią ir jos nemylė, neapkenčia, o net prieš ją kovoja. Bet mums reikia ir į jų tarpą Kristaus mokslą įnešti ir jų sielas išganyti. Geras Kristaus vynyno darbininkas neturi palikti „nė mažai“¹ mūsų dirvos neįžiūrėjęs, savo prakaitu neaplais- tęs, o jei reikia, ir krauju, kad tik Kristaus karalija augtų, tarptų. –

Būkime, kaip „anasai gerasis ir galeistingasis Evangelijos Tėvas, kuris, stovėdamas ties durimis, laukia savo sūnaus palaidūno pargrįžtant, o išvydęs jį, eina priešais, puola prie jo ir apkabinęs jį bučiuoja, vedasi jį į savo namą, aptaiso jį naujais rūbais, kelia dėl jo puotą“². Bet dar labiau stenkimės pasekti aną „gerąjį Evangelijos Ganytoją, kuris ramiai palikęs besiganančias 99 aveles, eina per girias, klonius ir kalnus ieškoti vienos avelės paklydusios, o suradęs ją, ima ant savo pečių ir neša atgal pas anas gerąsias aveles“³. Tegul mūsų uolumas vis eina į tą pusę, kur dar žmonės Kristaus visai nepažįsta arba bent nepilnai jį pažįsta, o ypač, kur prieš Kristų kovojama, kad kaipo geri Kristaus // kareiviai tenai stoję dėl Jo kovotume ir savo galvas už Jį padėtume.

23. I. 1911. Mes esame pasiketinę pas save priimti ir pasaulinius žmones, ne vien tik kunigus. Jie galės vesti visokias mokyklas, laikyti prieglaudą ir dirbti visokiose kitokiose įstaigose, bet neprivalome pamiršti, kad ir jų tikslas, pirmutinis ir tiesioginis, vis dėlto turi būti ne kas kita, kaip tik skelbti žmonėms Kristų žodžiu ir pavyzdžiu, dirbti ir kovoti dėl Dievo garbės, sielų išganymo ir Bažnyčios tarpimo. Kur kunigui bus sunku ar ir negalima prieiti, tenai pasauliniai broliai galės įnešti Kristaus dvasią, įeiti, įsiskverbti. Bedieviai, bekovodami prieš Bažnyčią, jau yra tiek padarę, kad šiandien daug žmonių kunigų vengia, į kunigo rūbą

šnairai žiūri, pilni prieš kunigiją visokių prietarų, nenori kunigo žodžių klausyti. Už tai šiandien ir kunigas, kur galima ir kiek galima, kad ir savo paprastus rūbus nusivilkus, o apsitaisius pasaulinių žmonių drapanomis, reikia eiti ir Kristus skelbti tarp tų, kurie kunigo paprastų rūbų bijo. Bet čia kunigui reikia būti labai atsargiai. Ne visuomet taip galima pasielgti ir ne visur taip pridera daryti. Čia kunigus galės pavaduoti pasauliniai broliai. Už tai juos reikėtų tinkamai išlavinti ir prie tokio darbo gerai prirengti. Ne tik juos reikia išmokyti kokio nors darbo ar šiaip užsiėmimo, ar mokslo, kad net ir tuose dalykuose kiek galima už kitus žmones, Dievui išskirtinai netarnaujančius, mūsiškiai aukščiau stovėtų, būtų prasinešę. Bet dar jiems reikia ir apskritą gerą suteikti išlavinimą ir išauklėjimą, daug didesnį, negu paprastai jų luomui, darbininkui, amatininkui, ar kitokio užsiėmimo žmonės, gyvenantieji toje šalyje, turi. Tada tik mūsiškių žodis tarp anų žmonių bus branginamas, tada tik mūsiškiai turės jų akyse svarbą, tada tik kiti jų veikiau paklausys, negu visokių agitatorių, Bažnyčios priešų. Ypač gi reikia mūs pasaulinius brolius tikėjime išlavinti, kad galėtų būti apologetai, tikri tarp savo luomo žmonių tikėjimo apgynėjai ir skelbėjai. Nereikia čia gailėtis nei laiko, nei pastangų, kad tik jiems užtektinai tikėjimo mokslo suteikus. Nekalbu čia jau apie brolių dvasišką gyvenimą ir gyvenimo šventumą. Suprantamas daiktas, kad gyvenimo šventumas, kad vidurinis dvasiškas Dievuje gyvenimas, dvasios skaistumas // ir uolumas turi būti viso pamatas ir pagrindas.

Man vis pareina į galvą, ar ne per mažai iki šiol vienuolių atsižvelgta į parapijos svarbumą Bažnyčios gyvenime. Juk iš parapijų, kaip iš kokių akyčių, susideda Bažnyčios kūno mezginiai. Parapija ir visame socialiniame gyvenime yra svarbus veiksnys, ne iki gana suprastas ir ligi šiol įvertintas. Kodėl gi parapija negalėtų būti dvasiško atgimimo ir atsinaujinimo versmė? Ar prisidedant prie parapijų geresnio sutvarkymo ir vedimo nebūtų galima sėkmingai prisidėti ir prie Bažnyčios labo; gal net geriau tai pavyktų, negu koku kitu būdu beeinant. Reikėtų tas dalykas gerai apsvarstyti ir išbandyti. Iki šiol vienuoliai dažniausiai imdavosi dirbti šalia parapijos ir varydavo savo darbą virš parapijų, palikdami parapinį darbą pasauliniams kunigams. Kažin, kad pabandytų stoti į vieną eilę su pasauliniais kunigais ir imtų vesti parapijas, stengdamiesi jas pavyzdžingai sutvarkyti. Kažin, bene galėtų to darbo imdamiesi daug gera padaryti Bažnyčiai? Kiekviena parapijinė bažnyčia su klebonija galėtų virsti mažu vienuolijos namu, kur gyventų koki du, trys kunigai ir koki du, trys pasauliškiai broliai, kunigo pagalbininkai. Koks tai gražus vienuolijos namelis galėtų būti, koksai dvasiško gyvenimo židinys. Reikėtų mums apie tai labai pagalvoti. Kunigai broliai dirbtų savo kunigišką darbą, o pasauliškiai tarnautų prie bažnyčios per zokrastijoną, vargonininką, drauge tarnautų kunigams, galėtų taipgi ir tos parapijos vaikų mokytojas būti brolis.

Įsiskaičiau, koku būdu šv. Pranciškus Borgia, jėzavitų vyriausias perdėtinis, vienijo darbą su nuolatine malda. Verta tas pavyzdys pabandyti pasekti. Jis negalėjo tiek daug laiko pašvęsti maldai, kiek jo širdis trokšdavo. Nors jis labai brangino maldą ir kiek tik atitrūkdamas nuo savo sunkių darbų vis meldavosi, tačiau, antra vertus, vėl niekad dėl maldos neapleisdavo darbo. Jis vedė neišpasakytai veiklų gyvenimą. Štai koku būdu tas šventasis mokėjo darbą apversti nuolatine malda. Savo kiekvieną valandą jis vis aukodavo Dievui, darydamas vis atskirą intenciją kiekvienai valandai. Tas intencijas jis net savo pastabų knygelėse surašydavo. Paskui bedirbdamas jis vis mintijo apie intenciją, kurią tai valandai buvo padaręs, vis atminė, kam jis // tą darbo valandą buvo pašvętes. Tas šventasis tai 24 intencijas tai dienai užsirašo, tai vėl tik 12, arba 7, 4 tiktai. Paskui jis kiekvieną valandą apmąstydamas kokią nors Jėzaus Kristaus gyvenimo paslaptį arba apie kokią nors Dievo ypatybę, privalumą galvodavo, apie kokį nors šventąjį ir t. t. Jis meldavo už kiekvieną atskirą provinciją arba namą savo kongregacijos arba už nusidėjėlių atsivertimą ir pasitaisymą, už stabmeldžių ir klaidatikių

atsivertimą, už Katalikų¹ Bažnyčios reikalus, už savo laikų reikalus ir taip toliau. Taip savo knygelėse jis pažymi ypatingus svarbesnius savo gyvenimo atsitikimus, paskui juos iškilmingai švenčia, koku nors ypatingu būdu juos Dievui pavesdamas. Tais pragumais šventasis paturėdavo savy vidurinį dvasišką gyvenimą: nuolat su Viešpačiu Dievu vienydavosi ir priėjo prie to, kad jo darbų gyvenimas virto nuolatine malda. Duok man, Viešpatie, kad per to šventojo užtarymą išmokčiau begyvendamas ir bedirbdamas nuolat melstis, nuolat Tavo akivaizdoje stovėti, nuolat su Tavo¹ šventa valia vienytis, nuolat Tavo mieliausią Sūnų, o mūsų Išganytoją Jėzų Kristų, kuris kasdien man per šv. Mišias atsiduoda, širdy jausti, su Juo tenai savo širdies ir dvasios viduje, kaip kokioje koplytėlėje, būti ir gyventi, ir džiaugtis, ir dirbti, ir kentėti.

24. I. 1911. Jeigu būtų kada pas mus provincijos, būtų gera ir tame dalyke atsižvelgti į Tėvus Jėzavitus. Kiekvienos provincijos išrinktieji atstovai iš atskirų namų galėtų susirinkę svarstyti savo provincijos reikalus, daryti visokius sumanymus, išreikšti savo norus ir t. t. Bet visa tai turėtų būti pavesta užtvirtinti Vyriausiam Perdėtiniui ir jo Tarybai arba visuotiniam susirinkimui. Taigi susirinkimas susidėtų iš provincijų vyresniųjų ir atstovų, kurių turėtų būti po du nuo kiekvienos provincijos.

Į Vyriausio Perdėtinio Tarybą turėtų įeiti atskirų tautų atstovai paeiliui. –

Dėl labai svarbių priežasčių Perdėtinio patarėjai, susižinoję su Šv. Kongregacija, turėtų turėti teisę sušaukti visuotinąjį susirinkimą arba kapitulą. Tada perdėtinių valdžia pasiliautų. Bet pas mus nėra pavojaus, nes perdėtiniai ne visam gyvenimui renkami, kaip pas jėzavitus, bet tik keliems metams. //

Man rodos mums reikia vengti, kad nesusiaurintume sau darbo dirvos. Negera būtų, kad prasimynę vieną kitą taką, tais tik vien takais visiems broliams lieptume vaikščioti. Renkantis sau darbą, darbo vietą ir būdą, pragumus ir įrankius, reikėtų mums nieku kitu nesivaržyti, kaip tik žvilgsniu į Viešpaties Dievo didesnę garbę, į Bažnyčios naudą ir sielų išganymą, o, iš antros pusės, į mūsų brolių gabumus ir pasirošimą, leidžiant juos eiti prie tikslo tuo keliu, kuriuo jie beeidami daugiau ir geriau gali gero padaryti dėl Dievo garbės, arba, jei galima tai padaryti, pakreipiant juos į tą kelią, kur matosi didžiausias darbininkų trūkumas, kur dirva apleista, kur pavojus grūmoja ir t. t. O šiaip jokio darbo neprivailome vengti.

25. I. 1911. Mes esame pasirengę pirmiausiai kiekvienas savo šalyje tarp savo žmonių dirbti ir kovoti dėl sielų išganymo ir Dievo garbės. „Pjūtis visur gausi ir darbininkų visur mažai¹. Seniau girdėdami tuos žodžius, dievoti žmonės mąstydavo apie tas šalis, kur dar tautos stambeldybės tamsybėse skendi. Dabar tuos žodžius jau reikia taikyti ir prie daugelio katalikiškų šalių. Taigi čia mes manome pirmų pirmiausiai stoti darban. Bet, man rodosi, nelabai būtų gera, kad mes ir čia taip siaurai darbą paimtume, kad nei vienas mūsų šalių nenorėtų niekur kitur dirbti, kaip tik savo šalyje ir dėl savo tautiečių. Visa Katalikų² Bažnyčia turi mums rūpėti ir visa žmonija. Kur tik yra kas padaryti dėl didesnės Dievo garbės, tenai reikėtų mums skverbtis. Tikiuosi, mūsų šaliams visada rūpės visos Bažnyčios reikalai, kad jie mokės, savęs išsižadėję, apleidę savo šalį ir tautą, eiti tenai dirbti, kur reikalauja didesnė Dievo garbė. Ypač turėtų mums rūpėti Siberijos ir Rosijos plotai, kur tiek sielų be vadų klaidžioja; Amerika su savo triukšmingu gyvenimu, kur taip lengvai galima apmiršti sielų reikalai, ir visos kitos šalys. Tikiuosi, kad jei tik tikra Evangelijos dvasia tarp mūsų viešpataus, nestokos tarp mūsų šalių ir tokių, kurie panorės ir tarp stambeldžių ir klaidžiatikių pasidarbuoti. Tiesa, mes įsidėjome įstatuosna, kad kiek galint vyresnieji stengsis kiekvienam jo šalį darbą parūpinti, bet, man rodosi, kad tai geriausiai bus imti toje prasmėje, kad viena tauta kitos

neišnaudotų, neskriaustų, nenustelbtų. Bet vienos tautos broliai turi padėti kitai tautai, ypač, kol dar tos tautos // brolių nėra; kitaip mes praplisti visur negalėtume, jei tokia būtų Dievo valia.

Mes turime mokėti pakilti aukščiau už tautinius ginčus ir prietarus, tarnauti visiems lygiai, einant pirmiau tenai, kur didesnė Dievo garbė. Mane tas įstatų punktas visada bailina ir gąsdina, kad mes kiekvienas savo tautiškume neužsidarytume, kad mokėtume ir į kitas šalis, ir pas kitas tautas eiti, kada to reikalauja didesnė Dievo garbė ir Bažnyčios labas. Man ypatingai gerai patinka, kad būtume vien Bažnyčiai atsidavę ir Dievui, o viso ko kito išsižadėję. Mūsų tiesioginis tikslas nėra misijų darbas tarp stabmeldžių, o tik triūsas pačioje Bažnyčioje, neišsižadant, žinoma, ir ano darbo. Užtai gi teisinga, kad siųstume brolius darbuotis savo šalyje kiekvieną. Bet niekad nepamirškime ir visos Bažnyčios reikalų. Žadinkime dvasią, kad kuo daugiausiai pas mus [būtų]¹ tokių, kurie ne tik saviškiams, bet ir svetimiems noriai eis tarnauti. Turime pasekti ir čionai pėdomis ano gero Evangelijos Ganytojo, kuris nesiliovė rūpinęsis, kad atvestų į aviją ir anas aveles, kurios dar nepriklauso prie avijos. Ut fiat unum ovile et unus pastor². Reikia karštai melstis, kad tarp mūsų visada viešpatautų toji katalikiška dvasia, kad mokėtume viską apleidę ir visko išsižadėję visur, kur reikia, stoti darban ir kovon ir savo galvas pakloti. Tegul čia mums visada būna šv. Povilas pavyzdžiu. –

Ir šv. Ignatas de Loyola, ir daug daug kitų šventųjų. Da, Domine, nobis spiritum apostolatus, spiritum veri zeli omnes animas amplectentis³.

Kokių mums žmonių reikia ir kokių žmonių mūsų pašaukimas reikalauja? Žmonių, kurie yra numirę dėl pasaulio, o pasaulis dėl jų⁴; žmonių – visiškai išsižadėjusių savęs, o vien tik Dievui atsidavusių; žmonių, kurie nusivilkę ir numetę dėl savęs savymeilės ir sugedusios prigimties kailį, yra apsilvilkę Kristaus malone ir apsiautę Jo dvasia; žmonių, kurie atmena, jog Kristus numirė už visus, kad ir tie, kurie gyvi yra, jau nebe sau gyventų, bet už juos numirusiam ir prisikėlusiam (2 Kor 5, 15). –

„Niekam neduokite jokio papiktinimo, kad mūs tarnystė nebūtų papeikta, bet visame pasirodykime kaipo Dievo tarnai su didžia kantrybe varguose, budėjimuose, pasninkuose, reikaluose, suspaudimuose, smūgiuose, kalėjimuose, maištuose, darbuose, budėjimuose, pasninkuose, per nekaltybę, išmintį, romumą, meilumą, per šv. Dvasią ir ne // veidmainingą meilę, per tiesos žodį, per Dievo galybę, per teisybės ginklus dešinėje ir kairėje, šlovėje ir nešlovėje, piktame ir gerame garse, nurodomi kaipo suvedžiotojai, tačiau teisingi, kaipo nepažįstami, tačiau žinomi, kaipo mirštantys ir štai mes gyvi esame, kaipo nuplakti, o tačiau nenumarinti, kaipo nuliūdusieji, o tačiau visuomet linksmi, kaipo beturčiai, o daugelį turtingais darantys, kaipo nieko neturį, o viską valdantys“ (2 Kor 6, 3-10). Žiūrėkime, kad mes patys dideliais žingsniais žengdami tuo keliu, kurį mums šv. Povilas rodo, skubiai eitume į dangiškąją mūsų tėvynę ir kitus paskui save tuo keliu patrauktume, padėdami jiems, kuo galėdami ir kaip galėdami, visuomet atsižvelgiant į didesnę Dievo garbę. Kad įmanytume, visą pasaulį į dangų pakeltume. Ties Aukščiausiojo kojomis sudėtume Jam auką. Duok, Viešpatie, kad mes toki būtume ir tokia švento uolumo ugnimi degtume visados.

Mes nemanome nei rūbais, nei kitais paviršutiniaisiais ženklais skirtis nuo kitų žmonių. Kunigai nešios taip, kaip nešioja tos šalies, kur prisieina dirbti, rimti dievoti kunigai. Gali išpulti kaip kada ir kunigui pasauliniais drabužiais vilkėti dėl to, kad geriau pasislėpus, kad sėkmingiau pasidarbavus dėl Dievo garbės. Taip pat pasauliniai broliai turi atsižvelgti į rimtus dievotus katalikus to luomo ir užsiėmimo, kurio priedermes jie atlieka. Viso to tikslas, kad lengviau prie visokių žmonių priėjus, kad įnešus Kristaus dvasią į visokių luomų tarpą, kad nesiskiriant nieku nuo kitų viešai, prisiartinus prie visokių žmonių, kad Dievui padedant davus pavyzdį tikro tobulaus, kiek galint, katalikiško gyvenimo, o tie, kurie kunigais yra, ir

kunigiško. Rūpinkimės ne paviršutiniais ženklais pasižymėti ir išsiskirti, o tik dvasia, gyvenimo šventumu, tikrai katalikišku grynu mokslu, darbuose sumanumu, priedermių sąžiningu pildymu, Dievo ir artimo meile, darbštumu, tvirtu tikėjimu, uolumu.

Pasigauant visokių priemonių ir pragumų, ne tiek į tai reikia žiūrėti, ar jie buvo iki šiol vartojami, kiek į tai, ar jie tinka, ar ne, ir kiek tinka Dievo garbei platinti ir sieloms išganyti.

Svarbus yra klausimas, kaip čia geriau sujungus kiekvieno iniciatyvą su paklusnybe. Ypač mūsų gyvenime reikia žmonių, mokačių savistoviai prirei // kus pasielgti ir tai tinkamai, o vėl, antra vertus, mokačiųjū visuomet būti vienuoliu, mokačiųjū sujungti savo iniciatyvą, savistovumą su nuolankiu tobulu paklusnumu, prisitaikymu prie visų. Nekaip išeina, kuomet vyresnysis nori viską patsai daryti, nė vieno prie nieko nenori prileisti, patsai nori kiekvieną menkiausią mažmožį apsvarstyti ir nuspręsti. Vyresnysis turi turėti tiek kuklumo ir nusižeminimo, kad kitus užleistų dirbti, kad tinkamus žmones sau pasirinkęs, jais vaduotųsi, kad kitiems duotų užtektinai liuosybės dirbti. Nuo žemesniųjų vyresniųjų turi net reikalauti iniciatyvos ir šio tokio savistovumo. Patsai gi vyriausias vyresnysis teprižiūri tiktai viską ir visus, testengiasi visiems padėti, visus paraginti, duoti gerą patarimą, į tikras vėžes kiekvieną žmogų ir darbą įstatyti, viską turi jis lenkti ir kreipti taip, kad išeitų kuo didžiausia Dievui garbė, Bažnyčiai nauda, o sieloms išganymas. Dar reikės ne kartą gerai pagalvoti su Viešpaties Jėzaus pagalba, kaip čia gerai suderinus iniciatyvą, savistovumą su nuolaidumu, palankumu, paklusnumu.

Pirmutinis gero vyresniojo privalumas, kad jis būtų kuo labiausiai su Viešpačiu Dievu susivienijęs ne tik per maldą, bet ir atlikdamas reikalus ir darbus dirbdamas. Tad[a] tik jis pakilęs į amžinumo aukštybes mokės kiekvieną dalyką tinkamai įkainuoti, atsverti ir bešališkai nuspręsti, atsižvelgdamas į didesnę Dievo garbę. Tada tiktai mokės kitus pagal Dievo valią valdyti, pats nieko daugiau netrokšdamas, kaip tik, kad Dievo valia visame kame išsipildytų. Vyresnysis privalo stengtis visokių dorybių pavyzdžiu šviesti, patsai pirmutinis pildyti tai, ką kitiems liepia ar įsako. Tada tik jo žodžiai turės svarbą, kada pavyzdžiais bus paremti. Tada tik pavaldiniai jo kalbančio klausys, kada jį matys taip darant ir gyvenant, kaip kalba, kitus moko ir kitiems įsako. Tarp visokių kitų dorybių pirmą vietą teuzima karšta Kongregacijos ir jos visų narių meilė, o taip pat mūsų motinos Šventosios Katalikų Bažnyčios ir visų žmonių. Tegul stengiasi būti visiems visu kuo, o už Bažnyčią ir savo Kongregaciją tebūna pasiryžęs prireikus galvą paguldyti. –

Tegul jis taip marina ir valdo savo geidulius, kad jie sukilę niekad proto neaptemdytų, teuzlaiko visame kame dvasios // ramybę, bent tenedaro nieko, kol nenurims. Non in commotione Spiritus Dei¹. Su meilumu ir malonumu tesujungia energiją, reikalingą aštrumą ir dvasios stiprybę. Tenesiduoda, kad kas jį atitrauktų nuo to, kame jaučia, kad bus didesnė Dievo garbė, nuo to, kas gali geriau Dievui patikti. Težengia jis kantriai, su ištverme prie tikslo, nepasiduodamas jokiai baimei dėl pavojų, nenusimindamas dėl kliūčių ir sunkenybių.

3. II. 1911. Tik šiandien tegalėjome atlikti mėnesines rekolekcijas: vis nebuvo kada. Šis mėnesis labai buvo suiręs, daug triukšmo ir visokių reikalų, daug rūpesčių. Už viską nuoširdžiai sakau Dievui ačiū; tegul Jo šventa valia visame kame būna, tegul viskas išeina didesnei Jo garbei. Jei malones taip noriai priimu iš Jo tėviškų rankų, kodėl gi nepriimčiau ir kryžių, ir rūpesčių. –

Pasiketinimas lieka tas pats, kuris buvo: savęs kaskart labiau išsižadant, su V.² Dievu vienyti.

5. II. 1911. Vyresnis turi labai saugotis, kad, kur nereikia, nepasiduotų visokių įtekmingų žmonių norams ir prašymams. Vienas norėtų pasukti namą arba Kongregaciją į vienas vėžes, kitas į kitas; vienas vieną darbą perša arba primesti nori, kitas kitą. Vienas norės, kad jam vieną brolių kokiam nors darbui duotum, kitas norės kito brolio ir t. t. Jeigu, kur nereikia, vyresnysis būtų per daug nuolaidus, kaip bematant pašaliniai žmonės, kad ir kuo geriausių norų vedami, jam visą namą išblaškytų ir suardytų, įstumtų jį į darbus, kurių nenorėjo dirbti, kurių nebepakeltų. Taigi reikia mokėti laikytis savo, eiti savo vaga. Darbai nepabėgs, dirvos darbui nepritrūks, kad tik tinkamų žmonių turėtume. Renkantis sau darbus ir uždavinius reikia atsižvelgti ne tiek į visų žmonių prašymus, kiek į didesnę Dievo garbę, Bažnyčios naudą ir sielų išganymą, o taip pat į savo brolių gabumus ir pasiruošimą. –

Pamačius, kad kuris brolis gerai darbuojasi kokioje nors dirvoje, kad jam darbas tenai vyksta, nereikia skubintis jis iš ten atitraukti, kad ir kažin kaip kiti to brolio prašytų ir norėtų, jei didesnė Dievo garbė neverčia kitų paklaustyti.

Labai gerą patarimą suradau beskaitydamas šv. Ignoto gyvenimą. Tą patarimą jis yra suteikęs dviem savo broliams, siųsdamas juos į žmones: patariu judviem su visais žmonėmis, o ypač su sau lygiais ir žemesniais kal // būti nedaug ir tai pirma gerai apmąsčius, ką kalbėti, klausyti domiai, ligi galui, kol kalbantysis visko neišpasakos, ką buvo norėjęs pasakyti. Tada duokite jiems trumpą, aiškų atsakymą, tokį, kad kiek galėdami užkirstumėte iš anksto kelią priekaištams ir prieštaravimams. Atsisveikinimas su žmonėmis tebūna trumpas, bet mandagus.

Kalbėdami su žmonėmis, būkime visiems viskuo¹: kiek galima, prie žmonių taikymės, prie jų būdo įpročių: – su gyvo būdo, būkime gyvesni, su lėtais –² lėtesni ir rimtesni. Bekalbėdami rūpinkimės gerą mintį pakalbėti, sumanymą, kokio darbo reikalą, paraginti prie gero, žmogaus širdį pakreipti prie prakilnesnių daiktų, prie Bažnyčios, prie Dievo. Kalbėdami nepamirškime, kad kiekvienas mūsų žodis, kiekvienas pasakymas gali būti viešai paskelbtas, ypač tai privalome atsiminti, taikydami supykusius žmones.

Mes santykių su žmonėmis negalime išsižadėti; mes net turime žmonių ieškoti, prie jų artintis, kad juos paskui prie Dievo patraukus ir į darbą įtraukus dėl Bažnyčios. Ber reikia išmanyti, kaip ir kada su kuo susipažinti ir susiartinti. Ir prie to dalyko negalima akiai eiti, bet reikia viskas iš anksto apmąstyti, kiek galima, su kitais broliais sutarti, žodžiu, reikia protingai prisiruošti. Vengti žmonių negalime, bet turime žiūrėti, kad tarp žmonių nesukštume. Ir čia atsižvelgimas į Bažnyčios labą ir Dievo garbę turi mūsų žvilgsnius valdyti. Visur ieškokime Dievo ir Jo didesnės garbės, Bažnyčios naudos ir labo; tarp žmonių būdami, ypač jų sielų reikalais rūpinkimės; būdami gi namie, tarp savųjų, ypač sielos žiūrėkime ir stenkimės tobulybėj pažengti. Kuomet liausimės savo siela ir jos pažanga dvasiniame gyvenime rūpinęsi, iš tikrųjų nesirūpinsime tuomet kaip reikiant nė kitų žmonių sielų išganymu, nė Bažnyčios gerove, nė nežiūrėsime visame kame didesnės Dievo garbės, o tik ieškosime savęs, savo ištaigų ir garbės. Mums krintant žemyn, kris mūsų darbai ir sumanymai, viskas nueis niekais.

Mes esame pasiketinę su pagalba organizuotų geros valios žmonių darbuotis dėl Bažnyčios. Už tai, kiek galint, kiekvienas mūsų privalėtų išmokti susirinkimuose vesti tvarką, vadovauti ir viešai kalbėti. Reikia mokėti klausyti kitų kalbant, reikia stengtis susekti ir sugriebti jų mintį, atspėti ir pagauti jų tikslą, jų norus ir siekimus. Klausyti kitą reikia ramiai, nesi // karščiuojant, valdant save, kad neparodžius jokio susierzinimo, o net ir kokio didelio džiaugsmo taip, kad iš veido negalėtų kiti atspėti mūsų minčių ir pažvalgų. Saugotis, kad nekartojus to kitais žodžiais, ką kiti jau yra pasakę. Kalbėti trumpai ir aiškiai. Kalbant reikia paduoti, kiek galint, privadžiojimus ir už sumanymą, ir prieš jį, įrodant kiekvienų vertę, kad nepasirodytume esą vienpusiški. Nuo katalikų mokslo ir dėsnių niekad nenusileiskime; jei pasirodytų, kad kur negalima viešai išstojus ginti katalikiškų savo nuomonių, kad nesukėlus negerų geidulių ir dar

labiau visko nepagadinus, geriau patylėti tenai ir dvasioje melsti Dievą, kad pats viską atitaisytų. Bet kur galima ir kiek galima, nereikia slėptis paskelbti katalikų vardas, ginti katalikų mokslas ir visas gyvenimas ir sutvarkymas šv. Bažnyčios. Ypač reikia saugotis, kad kalbant nė vieno asmens neįžeidus ir nepalietus; reikia būti kuo mandagiausiam. Savo nuomonių reikia laikytis, bet dėl kitokios nuomonės žmonių turėti kuo didžiausią meilę. Tik giliu savo įsitikinimu, tik tvirtu tikėjimu, tik meile, karšta širdimi patrauksime kitus prie Dievo ir tiesos, o ne barniais, užsipuldinėjimais, užgauliojimais, įžeidimais. Ypač ginčiuose dėl nuomonių skirtumo saugokimės, kad nepamirštume, kokios dvasios ir kieno dvasios privalome būti valdomi. Ar ne Kristus? Veizėkime, kad neužsipelnytume Kristus papeikimo: nescitis cuius spiritus estis¹. Ruošiant kokius susirinkimus, reikia iš anksto prirengti dienos tvarka², sumanymų ir diskusijų punktai, reikia parinkti žmonės kiekvienam diskusijų punktui išdėstyti ir paaiškinti, kad viskas būtų tvarkingai vedama, kad posėdžiai niekad per ilgai nesitęstų ir be reikalo kitų nevargintų, ir jiems laiko negaišintų.

Nuvykę mūsiškiai, kad ir trumpesniai laikui, į kokią nors vietą tegu nepraleidžia jokios progos, kur galėtų žmonėms kame nors patarnauti, padėti, ką gerą padaryti, prie gerų daiktų paraginti, prie Dievo pakelti. Patys teieško progos būti kitiems naudingi. Kunigai tegu noriai klauso išpažinti[s]³, skelbia Dievo žodį, moko katekizmo vaikelius ir suaugusius, laiko su kitais rekolekcijas ir t. t. O pasauliečiai taipgi kuo galėdami tetarnauja žmonėms, prie Dievo juos traukdami. Kunigai, klausydami išpažinties, tenepamiršta, kad tai, ką jie penitentams savo į ausį šnibžda, gali paskui būti visam pa // sauliui apgarsinta ir apskelbta. Tesaugojasi, kad savo penitentus, užuot prie Dievo patraukus, nenorėtų prie savo asmens patraukti. Meilė ir tikras gailėstingumas teviešpatauja nuodėmklausių širdyse ir ima viršų ant visų kitų jausmų. Jų troškimas tebūna žmogų pakelti prie Dievo kuo aukščiausiai. Kiek galėdami, tesistengia ne vien nuodėmių duoti išrišimą, bet ir suteikti žmonėms dvasišką vadovybę. Ir vienuolyne reikia saugotis kaip ugnies tuščios garbės, ir į vienuolyną sugeba ambicija ir puikybė įsibrauti, prisidangstydamas gerų darbų ir tikslų skraiste. Už tai mes prieš Dievą priesaika esame pasižadėję vengti garbių vietų ir išaukštinimų. –

Piktasis prisidangstydamas gero skraiste siūlo geras vietas kai kada, rodo, kad toje vietoje kažin kiek gera galėtum padaryti. Sąžinę net drumsčia stengdamasis įkalbinėti, kad tos vietos nepriimdamos arba nuo jos atsisakydamas kažin kokius nuostolius ir Bažnyčiai, ir sieloms gali padaryti. Reikia veizėti, kad nesiduotume suvedžioti mus pikta dvasiai. Bene tik toje garbioje vietoje gali darbuotis. Eidamas paskui Kristų, laikydamasis savo Įstatų, pasiduodamas savo Valdžiai tikrai daug daugiau gero padarysi. –

Jei mes imtume siūlomas garbės įtekmingas vietas, veikia mūs Kongregacija iširtų. Vienas apimtų vieną vietą, kitas kitą ir t. t., pasijustume, kad jau nėra kam Kongregacijos žiūrėti ir joje dirbti. Kandidatų į įtekmingas garbės vietas, nesibijokime, niekad pasauly nestokos. Mes žiūrėkime, kad stovėtume šalia Kristaus, gyvenusio neturte, paklusnume, sunkiam darbe, pažeminimuose, išniekinimuose, varguose, kentėjimuose; ir paskui Jį eidami, ir šalia Jo stovėdami, stenkimės tas vietas, kur kiti nemaloniai dirba, apimti, vietas kuo labiausiai apleistas, pralaimėtas, paniekintas. Žiūrėkime, kad mes į tas žemiausias žmonių akyse ir prasčiausias vietas, užtektinai kandidatų išauklėję, suteiktume. Kaip kiti laiko sau per didelę garbę į aukštas vietas iškilti, taip mes laikykime per didžiausią Dievo malonę pakliūti į tas vietas, kur reikia savęs didžiausio išsižadėjimo, kur daugiau reikia vargti ir kentėti dėl Jėzaus, kur daugiau reikia pakelti darbų ir vargų, išniekinimo, pažeminimų, neturto ir t. t. Veizėkime, kad į tas vietas tarp mūs niekad nebūtų stoka kandidatų, kurie pats į jas veržte veržtųsi. Jėzau, duok mums tą didelę malonę... Vyresnieji privalo ir patys gintis, ir savuosius ginti nuo visokių garbių aukštų vietų. // Mano gilių giliausias įsitikinimas, kad mes kiekvienas eidami Jėzaus

Kristaus pėdomis, nusižeminusio, gyvenančio neturte, savęs išsižadėjusio ir t. t. daug daugiau gero padarysime Bažnyčiai, negu apsiimdami aukštas vietas, o jau neduok, Dieve, kad mūsiškiai sutiktų priimti garbės ženklus arba garbius titulus. Tuose dalykuose reikia griežtai elgtis pagal Įstatus ir Instrukcijas.

Ne tik reikia gintis nuo visokių garbių, kurios mūsiškius suvaržę laikytų, bet ir nuo visokių darbų, kurie trukdytų mums eiti prie tikslo, tarnauti didesnei Dievo garbei ir Bažnyčios naudai. Ypač reikia saugotis, kad nepaskęstume visokiose moterų kongregacijose, brolijose ir t. t., apsiimdami joms nuolatos vadovauti. Toksai vadovavimas taip visą laiką žmogaus paima ir taip jo protą apsunkina, kad jis jau beveik jokio kitokio darbo nusitverti nebegali. Vienuolių vyresnieji tai yra prityrę, o ir man pačiam teko tai patirti. Daugių daugiausia galėtume sutikti atlaikyti moterims rekolekcijas arba būti nepaprastu nuodėmklausiu, bet ir tai su žinia vyresniųjų, veizint, kad tie darbai mus neatitrauktų nuo sunkesnių darbų ir uždavinių. Už tai turėtume, kiek galėdami, stengtis visuomet tarnauti vyriškai jaunuomenei, ar tai sodžių, ar tai miestų, ypač tai, kuri aukštesnėse mokyklose lavinasi. Taip pat reikia noriai apsiimti tarnauti vyrams, ypač inteligentams, jų kuopoms ir draugijoms. Jei prašytų mus laikyti rekolekcijas kunigams, seminarijose klierikams, tai viską metę turėtume skubėti tarnauti, taip man rodosi. Taipgi noriai apsiimti privalome dvasiškame gyvenime vadovauti kunigams, kiek tik panorėtų.

Šv. Ignatas kiek galėdamas teisindavo savo priešus ir jiems dovanodavo viską, už blogą dar geru atmokėdavo, bet kur reikėdavo, mokėjo ginti savo gerą vardą ir savo teises. Ypač norint dėl kitų gero viešai darbuotis, reikia daboti savo geras vardas; reikia mokėti ir savo teises apginti, kada to reikalauja didesnė Dievo garbė ir sielų nauda.

Žiburys nežibės, jei nebus jame žibalo. Evangelijos skelbėjas nebus „pasaulio šviesa“, nebus dvasiška jėga patraukiančia prie Kristaus, vedančia į kovą dėl Bažnyčios, stumiančia žmones į darbą, jei jo širdyje nedegs uolumo ugnis, neklestės dorybės, nebus šventumo. //

Reikia žiūrėti į Bažnyčios priešus, pažinti jų tikslai, norai, siekimai, pažinti jų kovojimo būdas, priemonės, kurias kovoje vartoja, paskui viską protingai apgalvojus, stoti drąsiai į kovą ir darbą tenai, kur priešų daugiausia, ginti tas vietas, kurios labiausiai puolama. Man rodos, kad priešų užsipildinėjimai ant mūsų tikėjimo ir Bažnyčios, šmeižimai, iškreipimai, visoki melai ir t. t. niekad nereikėtų palikti neatrėmus, nesumušus, neįrodžius netikrumų ir netiesos. Žinoma, tai reikia daryti ne dėl to, kad pažeminus priešus, o tik kad tiesa imtų viršų ir kad patys mūsų priešai apsišviestų ir susiprastų, ir prie Dievo grįžtų. Ir čia turi rūpėti priešų sielos išganymas, o ne priešų pažeminimas, pajuokimas, sukirtimas.

6. II. 1911. Mūsiškiai ir tie, kurie su mumis eis išvien, visur tepasirodo aiškiais katalikais ir priešais ne asmenų ir žmonių, o tik klaidingo mokslo ir nuomonių. Nemanysime, kad mes, nusileisdami prieš klaidas, joms pataikaudami arba net ir pašvėsdami vieną kitą tikrosios tiesos dalelę, ką nors patrauktume prie katalikystės. Tik paduodami žmonėms tikrąją tiesą, mūs šventą katalikišką tikėjimą visam platume, visam pilnume, visoje grožėje ir skaistume, galėsime juos patraukti prie mūsų Bažnyčios. Svarbus daiktas mokėti gerai kovoti dėl tiesos. Taip reikia mokėti ginti tiesą, kad net jos priešai, jeigu būtų prie to, išeitų įsitikinę, kad ginantis tiesą yra jiems pilnas meilės ir pagarbos. Reikia saugotis, kad nepasakius ko nors, kas priešą įžeistų, užgautų, jam širdį užduotų, nes tada jį atgrasintume nuo Bažnyčios. Net ir apie klaidas kalbant, reikia saugotis, kad nekalbėjus su panieka, kad nepašiepus. Geriau čia bus išdėsčius katalikų mokslas visoje skaistybėje ir jį parodžius, iš ko savaime išeina, kad kitokis mokslas yra netikras. Man vis išrodo geresnis pozityvinis darbas, negu negatyvinis. Reikia labai saugotis visokių naujų nuomonių ir mokslų: nesekti tuoju paskui kas nauja, bet gerai žiūrėti, ar sutinka su senąja katalikiškąja tiesa. Bet, antra vertus, vėl nereikia per daug

skubintis, kol dar neaišku, pasmerkti visa tai, kas nauja, jei to Bažnyčia dar nepasmerkia. Reikia būti atsargiam, tirti dalykas, šviestis ir laukti, kol Bažnyčia duos nurodymą, kaip žiūrėti į tą ar kitą daiktą. Bet iš to neišeina, kad nesiiimtume nagrinėti naujus mokslus ir aiškinti, ir išrodyti, ar // jie sutinka su senąja katalikų tiesa. Tik nereikia karščiuotis ar akiai dalyką imti, bet bandyti, ar naujas mokslas sutinka su katalikiškąja tiesa. Probate spiritus¹.

Jei kur rastųsi keli mūs broliai išsiųsti kur nors, tegu visada iš vakaro arba anksti rytą tariasi tarp savęs, kaip dieną naudingai ir gerai praleidus, kas ir kokius darbus turi atlikti ir t. t., kad negyventų niekad be tvarkos ir darbų plano.

Būtinai reikia užvesti pas mus tas paprotys, kad kiekvienas mūs brolis kartas nuo karto (kas savaitę arba dvi savaiti) melstų savo admonitorių arba kitą rimtą brolių, kad šis jam visus jo apsirikimus, klaidas, netaktus gyvenime, darbe, kalboje, apsiėjime su žmonėmis atvirai išrodytų. Tikrai tai būtų didžiųjų didžiausias prieteliškas patarnavimas. Patsai žmogus ne visada pamatai ir pastebi savo apsirikimus; o kad ir matai, tai tankiai lyg pro pirštus, lyg nenoromis. Kiti gi iš šalies į mus žiūrėdami, geriau mus pamato ir pažįsta. Kada jie mums parodo kokią klaidą, tada mes geriau ir smarkiau į ją akį atkreipiame. Tai paskatina mus pasitaisyti. –

Man rodos, būtų gerai toji taisyklė pasistačius, kad vienas brolis viską, [ką]¹ žino ir mato ar bloga, ar gera apie kitą brolių, viską papasakotų perdėtiniui. Perdėtinis tada suimdamas visa tai galėtų tikrai gerai valdyti ir pataisyti kiekvieną pavaldinį. Man rodos, jei iš tikrųjų norime tobulintis, Dievui tarnauti, šventi būti, tai noriai turime priimti tokį patarnavimą ar tai nuo lygių sau, ar tai nuo vyresniųjų. Už ką gi gali būti kitam žmogui dėkingesnis, jei ne už tai, kad jis tau akis atidaro, parodo apsirikimus, nuo bloga saugoja, o veda į gerą kelią, prie Dievo. –

Da nobis, Domine, hanc sanctam simplicitatem, humilitatem, cordis rectitudinem, hanc bonam voluntatem².

Stenkimės pažinti savo gadynę, suprasti ir atjausti savo laikų žmones su jų norais, troškimais, siekimais ir tikslais. Kiekviena gera mintis tesuranda iš mūs pusės pritarimą, kiekvienas geras sumanymas – paspirtį, kiekvienas geras darbas ar veikalas – palaikymą ir pagyrimą, kiekviena bėda ir vargas – užuojautą ir pašalpą, kiekviena gi klaida tegu, į mus atsimušus, kaip jūros vilnis į uolą, susimuša, pasiskaido ir pranyksta, o kiekvienas blogas darbas ir blogos pastangos³ [...] //

Norint pastatyti gražų tobulybės rūmą, reikia, pagal asketų mokslą, padėti tvirti nusimaravimo ir nusizeminimo pamatai (mortificationis et humilitatis⁴).

Šv. Ignatas de Loyola gebėdavo kalbėti savo broliams: „Tada iš tikrųjų mane imtų baimė, kuomet žmonės liautųsi užsipuldinėję ant mūs vienuolijos⁵ ir ją persekioję. Tai būtų ženklas, kad jau mes esame sutingę ir netarnaujame kaip reikiant Viešpačiui Dievui, kad pasaulis ir nelabasis net neatsižvelgia į mus ir leidžia mums ramiai ilsėtis“. Reikėtų tai ir mums atsiminti. Kas tik pradės uoliai darbuotis dėl Dievo ir Bažnyčios, tam nepritruks sunkenybių, o net ir persekiojimų. Kaip pasaulis į mus žiūri, kaip su mumis apsieina, turėtų būti mums primenantis ženklas, ar mes tikrai einame Kristaus pėdomis. Nereikia nusiminti dėl sunkenybių ir persekiojimų, tik džiaugtis ir Dievą garbinti, kad esame verti nors kiek nukentėti dėl Jo vardo ir dėl Jo šv. Bažnyčios. Ištikus kokioms nors kalboms, persekiojimams, priekaištams, dar labiau reikia saugotis, tirti save, ar nesame kame nors nusidėję, dar reikia stengtis tobuliau gyventi, bet neapsileisti darbe, o tik dar uoliau dirbti. Duok, Viešpatie, kad piktosios dvasios įnirtimas ir siutimas, kad sugedusio pasaulio pašiepimai ir persekiojimai – niekas mus neiškreiptų ir neišvestų iš tiesos kelio ir kad niekad neatitrauktų nuo pradėtų dėl Tavo garbės darbų ir neatgrasintų, ir kad niekad mūs uolumo ugnies neužslopintų. Duok, Viešpatie, kad augant Tavo švento vardo priešų narsumui, einant didyn visokioms sunkenybėms ir priešingumams, ir pinklėms, ir žabangoms, kiltų, augtų ir stiprėtų drauge ir mūsų uolumas,

narsumas, sumanumas, išmintis, drąsa ir patvara. Tebūna mūsų obalsis: Omnia possum in Eo, qui me confortat¹. Duok, Viešpatie, kad visokiose audrose, kurias nelabasis ir sugedęs pasaulis prieš mus sukels, užlaikytume ištvėrmę, nieku nepajudinamą ramybę, kad juo labiau mus persekios ir plaks, juo labiau prie Tavo Mieliausiojo Sūnaus Jėzaus Kristaus glaustumės, juo su didesniu pasitikėjimu po Marijos Nekaltai Pradėtos Panelės globa bėgtume.

13. II. 1911. Nebus patvarūs mūs veikalai nei įstaigos ir netarps, jei į jų pamatus nepadėsime nusižeminimo dorybės. Tenai mums geriau klosis ir // pavyks, kur nueisime nusižeminimo keliu ir kur pradėsime darbą be triukšmo ir nuo maža, o paskui jį platinsime ir plėtosime, ir auginsime kaip kokį grūdą, ir tobulinsime. Kur nors nuvykę, geriausia bus, jei pradėsime darbą nuo maža, ramiai, nesigarsindami, kur pradėsime darbą nuo vargdienių, nuo mažų, vaikelių, nuo didžiausių tamsuolių, nuo labiausiai apleistų; o paskui pamažu, šaknis įleidę, stengsimės, kad mūs darbai augtų ir kerotų, apimdami kad ir plačiausią dirvą dėl didesnės Dievo garbės. Kad ir kur siūlytų mums aukštas ir svarbias įstaigas, nesipulkime godžiai ant jų, neimkime, jei neturime prirenge tam tikrų, tinkamų žmonių joms vesti, geriau nuo mažo pradėjus eiti tobulyn, negu, įstaigas garsias ir svarbias apėmus, nekaip jas vesti arba net ir darbą gadinti. Reikia mokėti, apimant darbus, sapere ad sobrietatem¹. Kaip pavienis žmogus, taip ir visa bendrija turi veizėti, kad per daug ant savęs neapsikraujant darbų nesukluptų ir sveikatos neprastotų. Tada gali pasidaryti, kad, kaip pavienis, taip ir bendrija niekam nederės.

16. II. 1911. „Christum a me tollere nemo potest.“² Ne visų atmenama, kad ne tik reikia mylėti, bet kad dar reikia ir mokėti mylėti Dievą ir Bažnyčią. Yra motinų, kurios labai myli savo vaikelius, bet neprotingai ir netikusiai. Tokia savo negera meile jos ne tik kenkia vaikeliams, kai kada iš šio pasaulio taip bedarydamos savo vaikelius išvaro. Yra katalikų, kurie labai myli Bažnyčią ir katalikystę, bet taip nesumaniai ir netikusiai, kad daug daugiau kenkia, negu gero padaro.

17. II. 1911. Sakoma: Būk toks, koks nori kitiems rodytis, ir būsi geras žmogus. –
„Kas tau malonu, ir kitam daryk, o kas tau nemieia, ir kitam nevelyk“^{3,4}.

4. III. 1911. Jau kelios dienos, kaip esu atlaikęs mėnesines rekolekcijas. Neturėjau kada mintis pasižymėti šitoje knygutėje. Pasiketinimai likosi tie patys, tik dar pridėdu, kad stengsiuosi dažniau atsižvelgti į Jėzų, nešantį kryžių ir kenčiantį ant kryžiaus, kad aukosiu Viešpačiui Jėzui Kristui savo darbus, nemalonumus ir kentėjimus, kaipo atgailą už savo ir viso pasaulio nusidėjimus. Viešpatie, suteik man atgailos dvasią, kad nors mažumą atkentėčiau už visus savo praėjusio gyvenimo sunkius ir didelius nusidėjimus. Viešpatie, duok man gausias ašaras, kad apverkčiau savo sunkius ir gausingus prasižengimus. //

5. III. 1911. Žmoguje valią vedžioja protas. Protas suklysdamas suklaidina ir valią. Mintis turi įtaką į visą mūsų gyvenimą. Jei mintys sugenda, susidrumsčia, susipainioja, tai visas gyvenimas pradeda gesti. Kažin ar ne didžiausia mūsų gdynėje nelaimė, tai protų išklydimas iš tikros tiesos, iš tikėjimo kelio, – tai minčių srityje baisi suirutė ir sumišimas. Kad atitaisius tą blogumą, reikia ir patiems įgyti tikras, katalikiškas mokslas, pažinti gerai, pilnai, visapusiškai tikėjimas, paskui reikia stengtis ir kitų protai ta tikėjimo šviesa apžiebti. Minčių atitaisymas turėtų būti vienu iš svarbiausių mūsų rūpesčių. Šiandien reikėtų apaštalavimo darbas, tikėjimo skelbimas, platinimas ir apgynimas, taip sakant, supopuliarizuoti. Reikėtų į tą

darbą įtraukti platesnes žmonių mases. Taip, kaip yra visokių labdarybės įstaigų, ir tokios daugybės žmonių į jas yra įsirašiusios, taip pat turėtų būti ir tikybos platinimo, mokymo ir gynimo įstaigos, ir taip reikėtų į tas įstaigas patraukti kuo plačiausias žmonių minias. Šiandien dėl katalikiškos pasaulėžiūros kova verda visur ir tarp visokių žmonių sluoksnių. Kunigas negali visur aprėpti, kad ir norėtų. Turi pagalbon dvasiškiams ateiti pasauliečiai, prisidėti prie svarbių svarbiausio darbo – tikro katalikiško mokslo skelbimo. Taigi, tarp kitų katalikiškų uždavinių, turėtų mums ypač rūpėti tikybos platinimas ir gynimas su pagalba pasauliečių žmonių. Būtų galima steigti tam tikras brolijas, draugijas, įstaigas. Būtų galima prirengti ir tam tyčia išlavinti tikėjimo skelbėjos ir skelbėjai; jie galėtų [įeiti]¹ visur: į pavienius namus, į dirbtuves, į visokias įstaigas ne tik pas tikinčius, bet ir netikinčius, ne tik pas katalikus, bet ir nekatalikus, – ir visur jie galėtų įnešti tikrą mūsų šv. tikybos šviesą ir tikrą krikščioniškų dorybių pavyzdį parodyti. Tarp tarnaičių, tarp mokytojų, tarp darbininkų, amatininkų, ūkininkų būtų galima įsteigti kokios draugijos: žmonių, man rodos, visur rastųsi užtektinai. Reikia į tą darbą įtraukti platesni žmonių būriai. Qui testamentum legis habet, exeat post me². Kas myli Dievą ir Bažnyčią, kam rūpi Dievo garbė ir mūsų šv. Bažnyčios tarpimas, teeina į šventą kovą dėl Dievo ir Bažnyčios.

6. III. 1911. „Ne Įstatymo klausytojai yra teisūs pas Dievą, bet Įsta- // tymo pildytojai bus išteisinti“ (*Rom* 2, 13). Kaip bloga kitus gerai mokinant, pačiam blogai gyventi (*Rom* 2, 17-24).

Kiekvienas narys turi mokėti gerai ir nuodugnai nors vieną kokį daiktą, kad būtų tame dalyke draugijoje, visuomenėje ir Bažnyčioje jėga, visiems kitiems atspirtis; žinoma, kiek galint, kiek gabumai leidžia, vis tiek ar tai būtų mokslo šaka, ar įstaigų vedimas ir tvarkymas, ar pamokslų sakymas, ar rekolekcijų vedimas, ar pastoracija, ar koks amatas, arba šiaip koks nors darbas. –

Toksai žmogaus išlavinimas vienoje kokioje šakoje turi vertę ne tik dėl draugijos, bet ir dėl paties išsilavinusio žmogaus. Čia galima pritaikyti Šv. Rašto žodžius: „Kas yra ištikimas mažesniuose daiktuose, tam Dievas suteikia malonę ir prie didesnių.“¹ Išsilavinęs viename dalyke, moka, reikalui atėjus, imtis ir prie kitų daiktų. Toksai žmogus greičiau tampa gyvenimu pakakintas. Nelaimingas žmogus, kuris jaučiasi nieko nemokąs, nieko negalįs. Kuris neturi sau pasiskyręs ir pasirinkęs jokio tikro darbo. Jis pats dažnai nesišino už ko griebtis, ką nusitverti. Juo savo darbą labiau apribosi, tai juo labiau prie jo priprasi, juo labiau į jį įsigilinsi. Pats darbas tada tau pasidarys malonesnis, galėsi nuvaryti gilesnę vagą Bažnyčios dirvoje.

7. III. 1911. Reikia pirmiausiai stengtis kiekvieno mūsų nario, kiek galint, asmuo išlavinti ir išstobulinti, sužadinant ir sukeliant jame įgimus ir viršprigimtus gabumus ir dovanas, atsižvelgiant į žinomą darbą, kurį jam prisieis dirbti, į uždavinį, kuriam jis žada pasišvęsti ir t. t. Be to, dar reikia kiekvienas lavinti kokioje šakoje ypatingu būdu. Tik per šventus, išstobulintus, išlavintus, turinčius vertę asmenis testengsime palaikyti ir pakelti mūsų pačių Draugiją ir tik per tokius asmenis padarysime įtaką į žmones. Bet šalia to tikslo, lavinant brolius, turi būti varomas dar ir kitas tikslas, tai yra, kad su taip išlavintu ypatumu, asmeniškumu drauge ir kuo geriausiai „pri[si]rengtų prie draugijinio“¹, bendro gyvenimo vienuolyne, kad mokėtų išvien su kitais gyventi ir dirbti. Tik toks lavinimas ir prirengimas kiekvieno nario prie bendro gyvenimo, belavinant kiekviename ir jo ypatiskumus, pravertės vienuolijai, jos nesuardys.

Mes nesame pasiketinę atsiskirti visiškai ir užsidaryti nuo žmonių, apsitverti aukštomis sienomis, įsivilkdinti į kokius nors ypatingus rūbus, // vien tik maldai pasišvesti. Mes ketiname gyventi maldingu, viduriniu dvasišku gyvenimu, bet drauge veikliu, darbiu, intensyvišku gyvenimu. Mūsų pavyzdys tebūna Jėzus Kristus, ne tik ramiai dirbantis Nazareto namely, ne tik Kristus save varginantis, badaujantis per 40 dienų dykavietėj, ne tik Kristus, praleidžiantis naktį besimelsdamas, bet ir Kristus dirbantis, verkiantis, kenčiantis, Kristus tarp minių, Kristus, aplankantis sodžius ir miestus, aplankantis nusidėjėlius, prasčiokėlius, lygiai kaip ir mokytus, teisingus ir turtuolius, Kristus, mokantis ir atremiantis parizėjų priekaištus, Kristus, ieškantis paklydusios avelės, Kristus kenčiantis, persekiojamas, kuriam prisieina slapstyti, kad išvengus priešų neapykantos. Mes ketiname kaip į pavyzdį atsižvelgti į šv. Povilą apaštalą, jo veiklų gyvenimą, į jo drąsą ir narsumą. Kur tik būsime, kad ir kalėjime, ištėrime, ten skelbti Kristų ketiname ir neatstoti nuo mūsų gyvenimo būdo. Nežinia, kas mus gali gyvenime sutikti, koki vargai ir persekiojimai dėl Kristaus. Turime prie visko būti pasirengę. Taigi reikia mums žmonių pilnų energijos, veiklių, savystoviai mokančių pasielgti, apžiūrių, mokančių gyventi, mokančių prireikus sau duoną užsidirbti, mokančių žiūrėti protinga, dievota akimi į šį pasaulį ir žmones, niekad neišsižadančių savo tikslo ir uždavinio, visur ir visada prie jo dvasios einančių iki galo, iki mirsiant, iki su Dievu amžinai susivienysiant. Reikia tokių žmonių, kad jei kurį iš namų išvartytų pasauliškės valdžios, nubogintų kur ištėriman, kad jis mokėtų tuoj vėl ant kojų stoti, sutvarkyti savo gyvenimą, rinkti ir spiesti apie save žmones; kad jis ir vienų vienas kur patekęs mokėtų, kaip tikram vienuoliui pridera, gyventi, eiti pačiam prie Dievo ir kitus paskui save vesti ir traukti; kad ir jis pats nė kiek neapsileistų ir neatšaltų savo pašaukime, bet dar ir kitose sielose sužadintų aukštesnius jausmus, pašaukimą. Nors esame pasiketinę pirmiausiai tarp savo tautos kiekvienas darbuotis, bet apimant tikrai katalikiška širdimi visą katalikystę ir visą pasaulį. Jei kur kitur Dievo valia, aplinkybės, vyresnieji mus nusiųstų arba pasauliškės valdžios nuvartytų, turime ir ten stoti darban, išmokti vietines kalbas, įeiti, įsigilinti į vietinių žmonių norus, geismus, dvasią, // reikalus, atsiduoti jiems visa širdimi taip, kaip savo tikriems broliams, ir toliau varyti Kristaus darbą. Si vos persequentur in sua civitate, fugite in aliam, et evangelizate in alia¹. –

Taigi turime lavinti savo broliuose individuališkumą, bet geroje prasmėje. Mokinti juos turime, antra vertus, taikytis prie Įstatų, tvarkos, prie kitų brolių, pasiduoti su didžiausiu nuolankumu vyresniųjų vadovavimui. Bendras labas, bendri darbai ir reikalai, bendrų įstaigų vedimas ir tarpimas, Dievo didesnė garbė, sielų didesnis ar vienam, ar kitam dalyke reikalas, ypač sielų išganymo reikalas, Bažnyčios reikalai turi visada imti viršų, turi kiekvieno individuališkumui nutiesti ribas. Individuališkumas bus naikinančia² jėga, jei jo nevaldys ir netvarkys savęs išsižadėjimo, nusižeminimo, visiško Dievui ir sielų išganymui atsidavimo, savo vienuolijai ir jos vyresniajam pilnos paklusybės dorybės. Jei mūsų vienuolija nelavins brolių, neauklės jų asmeniškumo, individuališkumo, tai turės būrį žmonių be vertės, kaip avių, bus panaši į smilčių krūvą, kur grūdas prie grūdo nesulipyti, nesuklijuoti, menkai tarp savęs skiriasi. Bet jeigu tik vienetas³ lavintume, tik jų individuališkumą, neatsižiūrėdami, kad juos prirengus prie bendro gyvenimo ir darbo, tai turėtume nelyginant kaip kokių smaigų dirvą prismaigyta, kurie niekad nesulapoja, nesuklesti. Kiekvienas brolis būtų kaip kokia uola mariose be vaisiaus, į kurį vilnys atsimušdamos atgal krinta šniokšdamos, į kurias laivai susikulia, susiskaldo. Ne tik nereikia pas brolius naikinti individuališkumo, ypatingų gabumų, palinkimų, iniciatyvos, bet dar lavinti, kelti tuos privalumus. Bet, antra vertus, vėl reikia juos mokyti ir lavinti, kad būtų palankūs, paklusnūs, savęs išsižadėję, kad, kur reikalauja Dievo garbė ir Bažnyčios labas, būtų pasiryžę viską, visus savo gabumus ir norus, visus geismus pašvesti, paaukoti. Netinka mums turėti bespalvių žmonių būrį, kuris turėtų būti tik

stumdomas, bet netinka taip pat turėti saunorių, savymeilių gaujas, ieškančių savo dalykų, užgaidų ir tikslų. Qui non quae Christi, sed quae sua sunt, quaerunt¹, kurie neatsižvelgdami į kitų bendrą labą ir darbą, eitų kiekvienas kas sau prie savo tikslų. Svarbu ir čia suradus vidurys, svarbu, kad mokėjus suderinti ir sujungti asmenišką energiją, iniciatyvą su tobulu visišku paklusnumu, su savęs išsižadėjimu; // svarbu, kaip visur, taip ir čia išsisaugoti vienpusiškumo. –

Teviešpatauja tarp mūsų džiaugsmas darbe, stiprumas ir ištvermė kentėjimuose ir sumanymų pildyme, stamantrumas ir stiprybė valdyme. Stenkimės surasti kiekvienam tinkamą darbo dirvą ir tinkamą užsiėmimą, stenkimės tarp visų tinkamai padalyti ir suderinti darbus ir užsiėmimus; bet mokėjime kiekvienas nusileisti, savęs išsižadėti, save užmiršti, pasišvesti dėl bendrų ir aukštesnių reikalų. Varydami kiekvienas savo darbą, tobulindamiesi atskirose šakose, mokėjime prireikus visur stoti, prie visko ranką pridėti, jokio darbo ir užsiėmimo nevengti dėl Dievo didesnės garbės ir sielų išganymo. Teviešpatauja darbų įvairumas, bet suderintas, suvestas į tvarką, į vienybę, paduotas po valdžia aukštesnių dėsnių: Dievo garbės, Bažnyčios gero, Draugijos labo. Nežiūrint į gabumą, į išsilavinimo, darbų, užsiėmimų įvairumą, turi mus visus vienyti stipri drausmė-disciplina, be kurios bendras gyvenimas negalimas, turi mus visus surišus laikyti viena dvasia: Dievo ir artimo meilės, savo Kongregacijai atsidavimo dvasia, uolumo, pasišventimo, troškimo savęs išsižadėjus, save užmiršus, Dievo garbei tarnauti. Tevienija mus paklusnybė, ištekanti ne iš prievartos, bet iš nusizeminimo, pilnos Dievo ir Kongregacijos meilės širdies. Lavindami ir augindami savyje visokeriopas Dievo dovanas ir gabumus, mokėjime, kur reikia, juos iš meilės dėl Dievo ir sielų, ir savo Kongregacijos paaukoti. Koks dažnai silpnas žmogus, likęs vienas su savo individuališkumu, o koks tampa stiprus, suliejęs, sutirpinęs savo individuališkumą drauge su kitais, koks vargšas dažnai būna žmogus vien ant savęs, ant savo asmens atsirėmęs, o koks turtingas tampa, savo gabumus į bendrą išdą įdėjęs. Juo labiau savęs išsižadėjęs pasineria, paskęsta žmogus vienuolyne, bendram jo gyvenime ir darbuose, juo stipresnis tampa vienuolynas, o per vienuolyną ir patsai jo narys. Vienuolija tebūna maža visuomenė, kur būtų galima kiekvienas paėmus suvartoti naudingai ir tiksliai, kur kiekvienas galėtų pagal savo gabumus Dievui ir žmonėms tarnauti. Nėra tokio gero kūno ar dvasios palinkimo, gabumo, kurio nebūtų galima išlavinus tinkamai Vienuolijoje suvartoti. –

Bet vėl kiekvienas brolis turi žiūrėti, kad visokioms užgaidoms nesiduotų save apakinti. Dažnai žmo // gus pats savęs nepažįsta: jam rodosi, kad jis prie to ar kito darbo turi gabumus, kad tą ar kitą daiktą moka ir gali, o tuo tarpu kaip tik priešingai būva: jis turi gabumus prie ko kito. Arba vėl, randasi žmonių, kuriems rodosi, kad jie to ar kito jiems pavesto darbo neįstengs padaryti, kurie savimi per daug [ne]pasitikimi¹. Taigi reikia, kad kiekvienas būtų pavaldus, palankus vyresniesiems, kurių priedermė pažinti mus ir mūsų gabumus, surasti kiekvienam tinkamą vietą, kiekvieną tinkamai dėl Dievo garbės sunaudoti. Vyresnieji, iš šalies į mus žiūrėdami, girdėdami, ką kiti apie mūsų gabumus mano, gali dažnai mus geriau pažinti, negu mes patys. Taigi reikia pilnai pasitikėti vyresniaisiais, kad jie, Dievo dvasia valdydamies, ne kokių pašalinių tikslų ieškos, o tik mūsų labo, didesnės Dievo garbės ir sielų išganymo: kad jie tinkamai mus suvartos dėl didesnės Dievo garbės. Daug dažniau galime apsirikti ir paklysti, eidami paskui savo norus, geismus ir sumanymus, negu pasiduodami mūsų vyresniųjų valdžiai, nuolankiai save pavesdami jų vadovavimui. Superbis Deus resistit, humilibus dat gratiam¹. Melskime Dievą, kad mus išmokytų vienyti protingą iniciatyvą su tobulu paklusnumu, asmenišką sumanumą², energiją, veiklumą su tobulu atsidavimu Vienuolijai, bendriems jos darbams, reikalams, tikslams, o per Vienuoliją – Bažnyčiai ir Dievui. Duok mums, Viešpatie, tą drąsą ir narsumą, kad nesibijotume niekad savęs užmiršę, savęs visiškai

išsižadėję, sau numirę visiškai paskęsti Vienuolijoje dėl didesnės Dievo garbės ir Bažnyčios labo, sužibėti, kaip toji žvakė ant altoriaus pastatyta, dėl Dievo garbės, sudegti, kaip tie smilkalų grūdai, išduodantys gardų kvėpėjimą, dėl Dievo garbės, nesibijokime susinešioti, sudilti, sunykti dėl didesnės Dievo garbės.

„Jei Dievas už mus, kas prieš mus?“ (*Rom 8, 31*) – „Kas mus atskirs nuo Kristaus meilės? ar vargas? ar prispaudimas? ar badas? ar nuogumas? ar pavojus? ar persekiojimas? ar kalavijas? –

Kaip parašyta yra: Dėl tavęs mirtimi esame naikinami visą dieną, palaikytini esame už pjautinas avis. –

Bet visame tame pergalime dėliai to, kuris mus numylėjo. Nes tikras esu, jog nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei kunigaikštystės, nei galybės, nei dabartiniai, nei būsimieji daiktai, nei stiprybė, nei aukštu // mas, nei gilumas, nei joks kitas sutvėrimas negalės mus atskirti nuo Dievo meilės, kuri yra Jėzuje Kristuje, mūsų Viešpatyje“ (*Rom 8 [35-39]*). Tie žodžiai tegu būna mūsų atspirtis, parama ir paguoda visokiuose persekiojimuose. Pažinkime iš tų žodžių, kur yra mūsų stiprybė: visiškame savęs išsižadėjime ir visiškame Dievo numylėjime, visiškame Kristui atsidavime, su Juo susivienijime, susiliejiame. Laikykime apkabinę Viešpaties Jėzaus kryžių, o jokios galybės mums nepakenks, jokios galybės mūsų nesutrukdys, neužtvens mums kelio. „Jei Dievas su mumis, kas prieš mus!“. „Viską galiu tame, kurs mane stiprina“.²

8. III. 1911. „Ir netaikykite savęs prie šio pasaulio, bet perdirbkite patys save per jūsų atnaujinimą, kad ištirtumėte, kas yra Dievo valia, kas gera ir kas įtinka, ir kas tobula“ (*Rom 12, 2*). Nenusileidžiant prieš šio pasaulio blogus įpročius ir geidulius, nenusileidžiant prieš jo klaidingas nuomones ir pažiūras, mes stengsime „visą atnaujinti Kristuje“³, o tik patys save atnaujindami, pilnai persiimdami Kristaus dvasia ir tiesomis, ir taisyklėmis, tik Kristų pilnai skelbdami ir prie Kristaus visus veddami.

Kiekvienas tinkamai ir prideramai elgdamasis paskirtoje sau vietoje ir tinkamai atlikdamas tos vietos priedermes, turime dar stengtis ir prie bendro Draugijos labo prisidėti.

17. VIII. 1911. Ilgai, ilgai nieko nerašiau, nors daug teko per tą laiką pergyventi, daug kentėti, daug permąstyti. Nauja audra užėjo ant Bažnyčios: reikėjo viskas prašalinti, paslėpti; pavojinga pas save buvo laikyti koks nors popiergalis, kad be reikalo kitų neįklampinus ir savęs neišdavus. Dievas tegul bus visame kame pagarbintas. –

Viešpatie mano. Tu vienas tik žinai, kiek man prisiėjo per tą laiką visokių pagundų, sunkių sunkiausių, pergalėti. Kad ne mieliausiojo Tavo Sūnaus Jėzaus Kristaus pavyzdys, narsiai atstumiančio nuo savęs ir pergalinčio piktąją dvasią, kuomet dykumoje ji norėjo sulaukyti Jėzų ir atitraukti jį nuo jo pasiuntinystės, kad ne pavyzdys Viešpaties Jėzaus Alyvų¹ daržely alpstančio ir krauju prakaituojančio, kad ne Jo balsas ant kryžiaus: „Dieve mano, kodėl gi mane apleidai“², o tačiau pavedančio tam Dievui visiškai savo sielą: „Ji Tavo rankas pavedu mano sielą“³, – o ypač kad ne Tavo, Dangiškasis Tėve, malonė, nebūčiau stengęs tų pagundų per // galėti. Tegul bus Tau, Dieve, garbė ir padėka. Tegul bus garbė ir padėka Viešpačiui Jėzui, kuris moko mus nešti visokį kryžių. Dėkui Švč.⁴ Panelei užtarytojai ir apgynėjai visų priespaudose esančiųjų. Kiek kartų visokioms kliūtims užėjus, rankos krito žemyn, kaip ir kad kas būtų kojas kirسته pakirtęs, žengti pirmyn tarsi nebeįstengčiau. Tu vis mane stiprinai, Viešpatie. Tamsybėms mane apnikus, Tu vis man švieteį Tavo Sūnaus Viešpaties Jėzaus pavyzdžiu kaip skaisčių skaisčiausia žvaigždė. Tu vis gaivinai mane ir linksminai didžiųjų didžiausiomis malonėmis. Ką gi aš, vargšas, Tau, Dieve, atiduosiu už tai, ką esi man padaręs

ir davęs. Imsiu Tavo Sūnaus kryžių, kurį teikeis maloningai ant manęs uždėti, ir nešiu jį. Jėzau, teatsiduodu Tavo Bažnyčiai, Tavo krauju atpirktų sielų išganymui: ad convivendum Tecum, ad laborandum Tecum, ad compatiendum Tecum⁵, o tikiuosiu, kad ir commoriendum Tecum ir conregnandum⁶. Stebėtinas daiktas. Kol nebuvo pasiketinęs dar visa ko išsižadėjęs visiškai paskui Kristų pasekti, paskui Kristų, gyvenusį paniekinime, neturte, paklusnume, varguose ir darbuose, prispaudimuose ir kentėjimuose, žmonės menkai mane tepaliesdavo, net atstu laikydavo mane nuo visokių vietų ir garbių, net buvau Bažnyčios priešu apšauktas: liberalu, socialistu, čekistu⁷ ir t. t. Kuomet gi padariau pirmutinį žingsnį, kad iš tikrųjų Kristų pasekus, pradėjo žmonės man siūlyti aukštas, įtekmingas vietas: seminarijoje rektoriavimą, kanoniją. Padarę mane be mano pritarimo Akademijos inspektoriumi, pradėjo masinti, būk aš sufraganu vyskupu paliksiąs arba neužilgo rektoriumi ir t. t. Kol nepradėjome iš tikrųjų organizuotis, net ir pasaulinė valdžia buvo apimusi, kas link katalikų dvasiško gyvenimo ir jo darbavimosi, ir organizavimosi. Mums gi pradėjus vykdyti savo sumanymą, pradėjo persekioti ir kratas daryti, pradėjo valdžia ieškoti slaptų organizacijų: Jėzavitų ir kitų. Pradėjo net ir kai kurie, kuriems turėjome tai pranešti, net ir kunigai peikti mus dėl mūsų sumanymo ir skelbti, kad iš to nieko neišeis. Bet netrūko ir Dievo baimės pilnų kunigų ir vyskupų, kurie mums pritarė, bet labiausiai Tavimi, Viešpatie, pasitikime.

In Te Domine speravi non confundar in aeternum¹. Tu matai, Viešpatie, kad nieko daugiau netrokštame, kaip tik Tavo didesnės garbės, savo sielos išganymo ir išstobulinimo ir kitų sielų išganymo, ir Tavo Bažnyčios labo ir² // išaukštinimo. Priimki, Viešpatie, mūsų gerus norus, mūsų visas jėgas ir gabumus, mūsų gyvenimą, viską, kas mes esame ir ką turime, daryk su mumis, kaip Tau patinka.

Per šitas rekolekcijas labai jaučiausi nuvargęs ir pailsęs, be to dar, jas vesdamas turėjau daugiau kitais rūpintis, negu savimi. Tiek tik matau, kad visas esu pilnas netobulybių, tikras ir didelis nusidėjėlis. Ką tik savo gyvenime paliečiu, ką tik paimu, kokią tik priedermę apsvarstau, visur matau paklydimus, prasižengimus, daugelį netobulybių. Už tai, laikydamas tas rekolekcijas, stengiausi apskritai atnaujinti savo dvasią, atgaivinti savyje dvasiškojo gyvenimo ir savo pašaukimo idealus, pakelti aukščiau savo sielą: Dievop. Iš pasiketinimų tik tuos tris padariau: a) stengtis kuo didžiausioje vienybėje su Viešpačiu Dievu gyventi, viduriniu dvasišku gyvenimu, Dievo visame kame ieškoti, kad Jis rastų manyje pamėgimą; b) antra, sunaudoti kuo geriausiai laikas, kad nesustojus veltui nė valandėlės, ypač saugotis nereikalingų mąstymų apie pašalinius daiktus ir reikalus, kurie atitrauktų nuo to darbo, kokį toje valandoje dirbu; c) stengtis parašyti Instrukcijas ir apskritai tarnauti savo draugams ir broliams. Ypatingą sąžinės sąskaitą darysiu iš to, kaip aš laiką sunaudoju.

7. IX. 1911. Šiandien atlikau mėnesines rekolekcijas. Ačiū Tau, Viešpatie, už visas malones. Panelė Švč., išprašyk nuo savo Sūnaus man tą malonę, kad aš kaskart tave labiau mylėčiau, kaskart didesnę pasitikėjimą tavy turėčiau, kaskart labiau tavo garbingą globą brangčiau. Priimk mūsų Kongregaciją savo galingon globon, priimk mus nevertus, o Motina mūsų, jei ne dėl ko kito, nes mes neturtėliai, dvasiški elgetos, tai nors dėl to vardo, kurį nešiojame. Duok, kad mūsų gyvenimas būtų skaistus, nesuteptas.

Pasiketinu: a) lavinti savyje maldingumo dvasią, Dievo akivaizdoje vaikščioti ir Dievui stengtis įtikti; b) kiekvieną laiko valandėlę branginti; c) toliau rašyti Instrukcijas ir tarnauti saviškiams.

3. II. 1912. Dievui padedant atlikome šiandien mėnesines rekolekcijas. Nusiraminau ir atsinaujinau dvasioje. Pasiketinau ateinantį mėnesį: 1) Iš // naudoti kuo geriausiai laiką, nė

valandžiukės neprastojant. Pastebėjau, kad ypač trukdo mane darbuose mano vaizduotė. Kai įsiskverbia koki[a]¹ mintis į galvą, tai ir nešioja mane kažin kur. Taigi reikia daugiau valdyti savo mintis, o visos jėgos kreipti prie darbo. 2) Pašvęsti visas savo jėgas Kongregacijai, labiau atsidėjus rašyti Instrukcijas. Viešpatie Jėzau, stiprink mane, duok man ištvermės. Nekaltai Pradėtoji² Panelė, globok mane.

18. XI. 1912³. Ilgai, ilgai nieko nerašiau šitoje knygutėj. Daug teko kentėti per tą laiką. Tegul viskas būna Dievo garbei. Tegul tie visi sopuliai, sielvartai, kentėjimai, širdies suspaudimai, sukrauta būna atgailai už mano sunkius pereito gyvenimo nusidėjimus. Tapdamas vienuoliu, niekuomet nesitikėjau, kad žmonės taip trukdys sekti Kristaus pėdomis. Kad tai dar nors tobulai sekčiau Kristaus pėdomis. Toli gražu dar man iki to. O ir tai kiek jau sukilo kalbų ir kiek kliūčių randasi. Ką gi turėjo iškentėti šventieji, tikri tavo, Viešpatie, tarnai, tikri tavo Sūnaus pasekėjai. –

Ačiū Tau, Viešpatie, ką man saldinau per tą laiką mano gyvenimo kartybes visukeriopomis malonėmis, nepaprastomis išvidinėmis paguodomis.

6. I. 1913. Vakar atlikau mėnesines rekolekcijas. Pačios šventės, Kūdikėlio Jėzaus apmąstymai kelte kėlė širdį Dievop. Širdis tvino šventais jausmais. Vėl giliau žvilgterėjau į savo gyvenimą. Koks visur, Viešpatie, baisus prigimties sugedimas. Kokia negalė. Kiek visur netobulybių¹, paklaidų. Neviltis apimtų, kad taip didžiai nepasikliaučiau Tavo neapsakomu gailėstingumu. Matau, Viešpatie, kaip tavo gausios malonės tekėdamos, nelyginant srovės upelis, nuolat valo, nuplauja nuo mano sielos netobulybių dulkes ir nusižengimų purvus. Už tatau ačiū Tau, gailėstingasai Dieve. Labiausiai mane žudė šį mėnesį vaizduotė ir mintys. Per mažai jas valdžiau. Kiek kartų atsitiko koks svarbesnis reikalas, tai jau pagavęs mane ir nešiojo, kur tinkamas, ir blaškė į visas puses, dirbti neduodamas. Taip pat nors ir dirbau, bet nebuvo geros tvarkos darbuose. Taigi ir pasiketinu šį mėnesį Dievui padedant vengti netvarkos savo darbuose ir valdyti savo mintis ir vaizduotę.

Kur mūsų kiekvieno jėgų versmė? Kristuje, be abejo, ir Kristaus Bažnyčios dvasioje: tame tikslu, kurį mums nurodo Bažnyčia, tose taisyklėse, kurias paduoda, tuose sakramentuose, kuriuos mums teikia. Štai kur mūs gy // vybės versmės. Juo kas labiau Kristaus ir Bažnyčios dvasioje bus paskendęs, ja nelyginant įrūgęs, jos primirkęs, juo labiau bus jo šventumas pilnas ir jo veiklumas našesnis. Haec est victoria, quae vincit mundum: fides nostra². In hoc signo – signo crucis vinces³.

7. I. 1913. Kažin, ar nebūtų gera mūsų Kongregacijon tą paprotį įvedus, kad broliai pabaigę mokslus, prieš stosiant darban, vėl atliktų novicijatą per kokius tris mėnesius. Tokiu būdu jie vėl atgaivintų savo dvasią, ją įkaitintų uolumo ugnimi. Broliams esantiems darbe taip pat praverstų kiek palūkėjus atlikti toks trumpučiuokas novicijatas, jie galėtų tokį trijų mėnesių novicijatą laikyti kas šeši metai arba kad nors ir kas dešimti. Kaip kareivius karts nuo karto vėl šaukia kariuomenėn, kad atsimintų, ką buvo išmokę, taip pat ir vienuolis karts nuo karto reikėtų šaukti novicijato atlikti, kad dvasią savo atgaivintų ir sustiprintų. Man rodos, tokį paprotį įvedus didelė būtų nauda ir patiems atskiriems broliams, ir pačiai vienuolijai, ir visiems vienuolijos darbams. Žinoma, toks novicijatas reikėtų skyrium įsteigti nuo tikrojo jaunųjų novicijato.

12. I. 1913. Nuolat girdėti dejuojant, kad žmonių nėra. Darbo visur begalės, o nėra kam dirbti. Greičiau pinigų surasi kokiai nors įstaigai, o ne žmonių. Didžiausias mūs rūpestis teesie žmonių sau lavintis kuo daugiausiai, kad būtų svarbiausiems Bažnyčios darbams ir reikalams

atlikti. Nieko nesigailėkime žmonėms lavinti, mokyti. Pinigai, jėgos, triūsas įdėti į tą darbą gausių duos palūkanų. –

Pasaulinius broliukus lavinti, ne tik rūpinkimės suteikti jiems reikalingo mokslo, išmokyti kokio amato, bet ypač tikėjimo dalykų, reikia juos gerai pramokyti vidu[r]inio¹ gyvenimo, o prie viso to dar ir apaštališkumo dvasios įdiegti, kad tikėjimą žadintų paskui kitų žmonių širdyse, kur tik susitikdami ir susidurdami su kitais žmonėmis. Pasauliniai broliukai ugnies uolumo pilni būt labai geri kovoti su nedorybe, ištvirkimu, galėtų po du arba keliese eiti gelbėti skęstančių ištvirkimo klane, kaip antai daro Išganymo Kariuomenė tarp protestantų; tik, žinoma, čia katalikiškai reikėtų veikti, susitariant su vyskupais, einant tikru keliu. Galėtų taip pat pasauliniai broliukai dviese ar keliese eiti lankyti pavar- // gėlių – darbininkų jų lindynėse, pastogėse, požemiuose, kur jų nieks vargiame gyvenime neaplanko. Dieve, duok mums tokių broliukų. Daug jie kur galėtų Kristų įnešti, net kartais ten, kur kunigas negali priėti. Kad taip, Dievui padedant, tokių broliukų išsilavinus. Galėtų jie ne tik išmaldas dalyti, bet ir pamokyti vargdienius, jiems šį tą paskaityti, įteikti naudingų knygelių, paraginti lankyti bažnyčią ir t. t. Toki broliukai, kunigų vedami ir prižiūrimi, galėtų būti didelė pagalba.

20. I. 1913. Ieškotis sau kuo daugiausia žmonių, suradus juos lavinti, auklėti, mokyti, rengti prie visokių darbų, kurie reikalingiausi Bažnyčiai – tai privalo būti mūsų didžiausias rūpestis. Dieve, duok mums tinkamų žmonių. Surink mus ir suvesk mus vienybėn iš visokių žemių ir šalių, ir tautų, kad garbintume Tavo šventą vardą ir Tau ištikimai tarnautume, ir dėl Tavo vardo šventas kovas kovotume, ir Tavo dvasią visur skleistume, visur įneštume. –

Bet ir paskui, atlikus novicijatą, išėjus reikalingus mokslus, neprivalėtų nė vienas liautis toliau lavinėtis. Būtų gera išrinkus mokslo prievaizdus, kad jie aplankytų brolius ir brolių namus ir duotų tinkamus nurodymus, patarimus, kaip ir ko mokytis, kad prižiūrėtų brolius, kad neapsileistų, bet vis žengtų tolyn. Kiekvienas brolis, pasiūstas dirbti kokio nors darbo, ilgainiui turėtų susistatyti tinkamo savo darbo ar pareigos instrukcijas ir jas paduoti valdybai patvirtinti. Tada ir pats greičiau susirastų tinkamiausias priemones savo darbams atlikti ir tinkamiausią būdą, ir kitiems iš jo patyrimo ir instrukcijų būtų nemaža naudos.

21. I. 1913. Klaidinga yra nuomonė, esą mokslo ir gabumų reikia tik raštams rašyti arba mokytojauti, o parapijos darbus bet kas galys gerai atlikti. Man rodos, kad nemažiau gabumų ir prisitaikymo privalome turėti ir parapijai tinkamai vesti ir tvarkyti, ypač nereiktų sodžiaus parapijų apleisti. Tikrai gerai suorganizavus kokios parapijos gyvenimą, būtų nemaža iš to naudos visai apylinkei; būtų atspirtis ir pavyzdys visiems kitiems. Toks geras parapijos sutvarkymas būtų tikrai pavyzdys. Jei mums kada tektų tokia parapija valdyti, daug čia galėtų padėti ir pasidaruoti pasauliniai broliukai. //

23. I. 1913. Ne kunigų taisyti ir ne Bažnyčios reformuoti mes vienijamės, – tai yra šv. Tėvo ir vyskupų darbas, – o tik savęs taisyti ir tobulinti, o tik Bažnyčiai tarnauti: žmonėms, kunigams ir vyskupams. Ypač turime laikytis vyskupų ir su jais išvien eiti, net siūlytis kai kada vyskupams, kad mus kaip tinkami Dievo garbei suvartotų¹. Labiausiai tuomet, kada randasi kokia pavojinga vieta, pareiga ar darbas, kurio nieks nenori. Kunigus ir vyskupus privalome ypatingai gerbti, teneišdrįsta nė vienas mūsų širdį ką nors bloga išsistarti apie kunigus ir juos peikti. Jei ir pasitaikytų kada kas nors bloga tarp dvasininkų pamatyti, tai rūpinkimės tą blogumą atgaila, savęs išsižadėjimu, maldomis, pasišventimu, gerais darbais, uolumu atsverti, pridengti, kaip dorieji sūnūs, savo tėvo nuogumą skraiste². Visa širdimi mylėdami šv. Tėvą būkime jam paklusnių paklusniausi, laikykimės jo paliepimų, nurodymo, įstatymų, ginkime,

kiek galėdami ir kur galėdami, jo garbę, jo paliepus ir darbus, žadinkime ir kitų širdyse šv. Tėvo meilę ir pagarbą.

3. II. 1913. Atlikau mėnesines rekolekcijas. Vis tos pačios paklaidos ir tos pačios kaltės. Dieve mano, Dieve. Kol mane kęsi niekingą nusidėjėlį? Gailiuosi visa širdimi, pasižadu vėl kovoti su savimi. Tu man, Dieve³, padėsi? Vėl rūpinsiuos kuo geriausiai laiką sunaudoti.

6. II. 1913. Ne visuomet gera skelbti, ką sumanome dirbti arba ką dirbame. Lengvai gali savymeilė ir puikybė prikibti, jei darbas vyksta. Garsindamiesi be reikalo kitų akis atkreipiame į save; tad ima žmones mūsų darbus tyrinėti, nagrinėti, peikti, – daug tokių, kur būtų prisidėję, atgrasina; gi patiems darbininkams rankas pakerta. Užuoat dirbus darbą, tenka tada paprastai kovoti su priešais ir reikia daug jėgų nustoti be reikalo. Geriau tylomis dirbti. Ypač iš pradžių, kol įstaiga dar nesustiprėjus. Kuomet jau darbas gerai eina, tai galima kai ką kai kada pagarsinti, jei Dievo garbė ir žmonių nauda to reikalauja, bet ir tai labai atsargiai. –

Ama nesciri et pro nihilo reputari⁴. Nors yra taip pat pasakyta: luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et glorificent Patrem vestrum qui est in coelis¹. Visame kame reikia žiūrėti didesnės Dievo garbės. Bet jei Dievo garbė to skelbimo nereikalauja, geriau tada tyliai dirbti. Kai daug triukšmo, sunku ramiai dirbti, ne tiek padarai. Pater vester qui vi // det in occulto, reddet vobis mercedem².

5. IV. 1913. Tiek laiko perėjo, kaip atlaikėme trijų dienų rekolekcijas prieš apžadų atnaujinimą, o aš vis neprisirengiau iki šiol nė savo pasikėtinimų surašyti. Aukoju Tau, Viešpatie Dieve, visus savo darbus, vargus, rūpesčius, visus nemalonumus, sunkenybes, kryžius. Duok, Dieve, kad dėl Tavęs ir Tavo Bažnyčios dar daugiau galėčiau dirbti, vargti ir kentėti. Duok, kad sudegčiau kaip ta žvakė ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meilės ugnies dėl Tavęs ir tavo Bažnyčios. Ačiū, Viešpatie, kad mane išvedei iš šio pasaulio, kur klaidžiojau, o gal ir kitus klaidinau, tai vis neva iš uolumo; Tu, Viešpatie, atitaisyk. Aš už visas malones, kurias man suteikei, dėkoju. Koks Tu, Viešpatie, dosnus. Kaip gausiai dalini savo malones mums, nevertiems sutvėrimams. Dieve mano, Dieve. Kaip saldu Tau tarnauti. Kas bus Tavo danguje, jei čia, ant žemės, tokiomis saldybėmis žmogaus sielą pripildai, kuomet šventais šiurpuliais per kūną pereini, tarsi į trečią dangų pagavęs nuneši³. Širdis tirpsta, alpsta, lūpos žado nebetenka, akyse tamsu darosi, rankos kojos tarsi stingsta, visą kūną stebėtinai kažin kokių šventų šiurpulių vilnys apima, o siela, siela Tavyje skendi. Kad ne Tavo⁴ galybė, regis, numirtum žmogus iš tos meilės, tų saldybių. Exi a me, Domine, quia peccator homo sum⁵. Domine, non sum dignus, dic tantum verbum⁶. Tu es erigens e stercore pauperem. Domine, Domine, quam Admirabilis es⁷.

Mano pasikėtinimai: 1) Lavintis darbštume, sunaudoti kiekvieną valandėlę, tuoj sėstis prie darbo ir dirbti, vengti bereikalingų minčių ir mąstymų bedirbant, atsižiūrėti į Jėzų sunkiai dirbantį. 2) Dirbant kelti dažnai širdį prie Dievo, vienyti su Dievu. 3) Kūno varginimas: a) du kartu per savaitę, trečiadieniais ir penktadieniais, disciplina, b) dažnai priešpiet kryžiumi ant žemės gulinti daryti sąžinės sąskaitą, 4¹) vyresniojo priedermes geriau atlikti. Kai matydavau pavaldinių paklaidas ar ydas, stengdavausi nuolat kalbėti apie tai arba apie priešingą dorybę aiškinant Įstatus, per dvasiškus skaitymus, manydamas, kad susipras ir pasitaisys. Retai teišdrįsdavau aiškiai tam pačiam, kurs klysdavo, pasakyti stačiai. Buvo tai klaidingas mandagumas ir švelnumas. Įsitikinau, kad kiti pavaldiniai nesusipranta to, kas sa // koma, taikyti prie savęs, reikia jiems stačiai nurodyti klaidas, tada tik jas pamato. Taigi pasikėtinu pergaleti tą savo neprotingą neva švelnumą ar mandagumą, o griežčiau sakant, savymeilę,

nedrąsą, baimę, o stačiai ir aiškiai nurodyti kiekvieno ydas ir silpnybes, kad galėtų pasitaisyti, tik daryti tai kuo mandagiausiai, kuo švelniausiai, ne prie visų, o skyrium. Pasikietinu reikalauti nuo kiekvieno mėnesinių apyskaitų, kad kiekvienas jas tikrai gerai atliktų. Kurie patys neateis, pas tuos arba pats užėisiu, arba juos pasišauksiu. Geriausiai bus, pasiėmus klausimus, paeiliui pereit ir kiekvienas išklausinėt. Kai taip darai, tai įsitikinau, kad visuomet yra apie ką pakalbėti ir tai nebūna be naudos, galima žmogus pamokyti, daug jam išaiškinti, duoti tinkamą pakraipą, pataisyti būdą ir t. t. Taigi pasikietinu labai labai žiūrėti, kad mėnesinės apyskaitos čia, namuose, būtų kuo geriausiai atliekamos. 5²) Aš pats duosiu apyskaitą savo Patarėjui ir Admonitoriui kun. Višnievskiui, reikia, kad ir patį vyresnįjį kas prižiūrėtų, paragintų ir pabartų, o ypač kad jam tikrą tiesą pasakytų. Ar gali būti geresnis patarnavimas.

Dieve, žinai mano silpnybę, stiprink mane. Švč.¹ Panele, tavo globon atsiduodu.

9. IV. 1913. Vakar ir šiandien atsidėjęs skaičiau „Acta Apostolicæ Sedis“ pereinų ir šių metų ir užsirašinėjau ką įdomesnio ir mums naudingesnio surasdamas. Vakaraus perpasakojau broliams, kas jiems, mano nuomone, galėjo tikti. Viešpats Dievas man suteikė ypatingą malonę. Aiškiai supratau, kad iš niekur negali taip gerai pažinti, ko labiausiai reikia Bažnyčiai, kuo serga žmonija, kokių geriausiai priemonių griebtis, kokių paklaidų ir nesveikų nuomonių, ir srovių saugotis, kokias tiesas labiau aiškinti ir aiškinti, žmonėms priminti, – kaip iš visokių šv. Tėvo raštų, prakalbų, laiškų, veikalų, kuriuos pagiria. Seniau aš tik į enciklikas daugiau žvelgdavau, o paprastus šv. Tėvo laiškus mažai skaitydavau. Dieve, kokia laimė turėti neklaidingą Mokytoją. Kiek šviesos man suteikė šv. Tėvo įsakymai ir raštai prieš modernistus, prieš silonistus². Žmogus nė nepajunti, kaip įkvėpuoji vieną antrą nevisiškai ištikimą nuomonę, juo labiau, jei tos nuomonės neva katalikų platinamos; nė nepasisaugoji tuomet. Kaip gera, kad šv. Tėvas perspėja, pamokina, nurodo, kur pavojus. Dėkui Tau, Viešpatie, už tokį gerą, už // tokį mūsų šv. Bažnyčios sutvarkymą. Kokia tai didelė malonė – neklaidingumo dovana. Dabar pasikietinu ne tik enciklikas, bet ir prakalbas, laiškus šv. Tėvo skaityti, nes geriausiai surandi, ko mums trūksta, koku keliu geriausiai eiti, ko vengti ir ko žiūrėti. –

Kad mūsų Vienuolijoj visuomet vienas kitas brolis atsidėjęs skaitytų Ap.³ Sosto raštus, kad dabotų, į kur kreipia šv. Tėvas katalikus, nuo ko gina, paskui apie tuos dalykus visi drauge galėtų pasikalbėti. Tokiu būdu gyventume tikrai Bažnyčios gyvenimu, jos dvasios prisigertume, geriau atspėtume Bažnyčios norus ir troškimus. Iš kur mes geriau galime semtis tikrosios dvasios, jei ne iš popiežių enciklikų ir kitų raštų, įsakymų, nurodymų, geismų, papeikimų ir nurodymų. //

13. IV. 1913. Atlikome šiandie mėnesines rekolekcijas. Pasikietinimai tie patys, kuriuos per paskutines rekolekcijas pasidariau. Ypač žiūrėsiu, kad tuoj prie darbo sėdėčiau, sugrįžęs savo kambarėlin. Šv. Juozapai, Bažnyčios Globėjau! Pažvelk į mūs mažą šeimynėlę savo gailėstingomis akimis, globok mus ir augink, kaip auginai Nazarete Švenčiausiąją Šeimynėlę¹; mokyk mus mylėti Jėzų, Mariją, mokyk mus Jėzui, Marijai tarnauti ir pasišvęsti, dėl Jėzaus ir Marijos tebegyventi.

Kelias dienas atgal skaičiau patvirtinimą, kurį Šv. Tėvas suteikė Canonicis Reg. Immaculatae Conceptionis². Dievas davė man ypatingą apšvietimą, kad ir mes tarp ko kita taip pat vienytyje vienuolių gyvenimą ir drausmę su parapijos³ darbu. Jau senai ta mintis sukinosi man po galvą. Nekartą maščiau, kodėl gi mes, vienuoliai, negalėtume imti parapiją ir parapijose darbuotis. Tokia graži darbo dirva! taip svarbi! Kodėl gi neimti šitoje darbo šakoje lavinties ir tobulinties? Bet vis lyg baimė ėmė, ar tai galima gerai sutaikinti su visomis vienuolio priedermėmis, kaip Šv. Vienuolių Kongregacija į tai žiūrės. Dabar visos abejonės

išnyko. Šv. Tėvas ne tik patvirtina, bet ir pagiria, ir da kaip pagiria tokį vienuolių gyvenimo būdą. Mes ir taip jau aplinkybių priversti tokiu gyvenimu ėmėme gyventi. Dabar jau galime būti ramūs, galime drąsiai eiti tuo keliu: ir mes imkimės ypatingu būdu vienyt vienuolių gyvenimą su parapijos darbu ir apskritai tarnauti vyskupams, kur tik pasirodys reikalas. Dieve, padėk mums tatai gerai atlikti.

1913. Metinių rekolekcijų pasiketinimai: 1) Dievas: laikant šv. Mišias, kalbant brevijorių ir kitas maldas rūpintis tikrai domę atkreipti į žodžius ir jų prasmę, kalbėti: actualis attentio⁴; 2) artimas⁵: toliau rašyti instrukcijas ir jei galima Rekolekcijų vadovėlį rengti; – reikalauti nuo pavaldinių, kad pildytų, kas yra Įstatuose ir instrukcijose; – 3) pats: maldos dvasia lavinti, Dievo akivaizdoje gyventi; – laiką sunaudoti rūpinties; – marinimasis tas pats, kaip pirma.

Domine Deus! misere mei, miserere mei peccatoris – secundum magnam misericordiam tuam! Cor humiliatum et contritum ne despicias Domine! Spiritum rectum innova in visceribus meis!¹

23. II. 1914. Seniai nieko neužrašiau šitame sąsiuvinyje, visas buvau paskendęs darbuose ir reikaluose, ypač Instrukcijų rašyme; visos mano mintys net per meditacijas dažniausiai į Instrukcijų pusę krypo. Ačiū Geriausiam Dievui, pavyko daug padaryti. Jei kokia gera mintis buvo atėjusi, apšvietimas ar įkvėpimas, daugiausiai Instrukcijose tilpo. Ačiū Dievui už visa ką; tegul visa kas būna Jo didesnei garbei!

Daug, Viešpatie, leidai kryželių ir daug per tą laiką suteikei ypa- // tingų malonių. Tūkstančius kartų būk už tai pagarbintas! –

Ypatingai ačiū Tau, Viešpatie, už tą nepaprastą malonę, kurią man suteikei vieną kart per šv. Mišias giedant vargonininkui „Gloria“². Šventi, stebėtini šiurpuliai visą mane perbėgo ir perėmė; akis – tarsi aptemdė; kūnas lyg pastiro, tarsi valdžios nebetekęs, o dūšią neapsakomas malonumas apėmė; nieku būdu neišreiškiamo saldybės tarsi po visą mane pasiliejo. Viešpatie! Koks Tu esi saldus! kas gal apsaityti! Jei nevertą nusidėjėlį taip guosti ir aplankyti teikiesi, kas turėjo būti su tikrais Tavo tarnais, su šventaisiais. Viešpatie, neatmesk manęs, pasigailėk manęs, duok man patekti į skaitlių Tavo tarnų!

Da vieną ypatingą malonę Švč.³ Panelė yra mums suteikusi, apsaugojo mus nuo Rafalovskio, kuris bene tik ar nebuvo šnipas, taip bent iš visa ko išrodė. Labai mano širdis buvo suspausta. Rafalovskis dėjos noris tapti kataliku neva iš pravoslavo ir da gi kunigu. Iš vienos pusės, baimė mane ėmė, kad neatgrasinus nuo Bažnyčios žmogaus, jei parodysiu, kad juo nepasitikiu; antra vėl vertus, bijojausi, kad neįsileisčiau vilko į avelių tarpą, kad nepadėčiau kokiam vilkui įsisprausti į katalikų tarpą, į jų įstaigas. Pavedžiau visą reikalą Švč.⁴ Panelei Nekaltai¹ Pradėtajai². Be abejo, per Jos priežastį pavyko man susekti Rafalovskio melai ir juo nusikratyti. Ačiū Tau, Švč.³ Panelei! tiek kartų mus gynei ir globei, nesiliauk niekad mus gynusi ir globojusi.

Dėkui Tau, Geriausias Viešpatie, už⁴ kryželius. Čia mane plak, čia mane bausk, tik nestumk nuo savęs, tik atleisk man mano jaunų dienų kvailybes ir mano pereito gyvenimo kaltybes. Tu esi didelio pasigailėjimo Dievas, pažvelk tad savo gailėtingomis akimis į mane, nevertą padarą, ir dovanok man visa, kuo esu prieš Tave nusidėjęs. Viešpatie! Tu matai mano širdį, Tu regi, kad aš Tave myliu ir kaskart labiau mylėti trokštu. Jei pamatytum manyje nors vieną gyslelę Tavo meile neplezdant, išrauk ją, sunaikink! –

Viešpatie! Tavim pilnai pasitikiu, stiprink mano viltį. Kuo gi daugiau galiu aš pasitikėti, būdamas toks dvasios vargšas ir plikšas, jei ne Tavo, Viešpatie, gerumu, jei ne Tavo⁵ Mieliausio Sūnaus Širdimi⁶ pilna meilės ir pasigailėjimo, jei ne Švenčiausios Panelės Marijos

galingu užtarimu. Viešpatie! tikiu į visa tai, ką esi apreiškęs, ko Šv. Katalikų Bažnyčia moko, tikiu į visa tai, kas yra Šv. Rašto ir Šv. Tėvų padavimuose. Viešpatie, Tu matai mano širdį ir žinai, kad nuo to laiko, kai esu kunigu, niekad nenorėjau nei mažiausiame daiktelyje prasilenkti su Tavo apreiškta tiesa, su Tavo šv. Bažnyčios mokslu. Tavo malonės stiprinamas, rodos, esu pasiryžęs už kiekvieną apreiškta tiesą savo galvą paguldyti. Vienok ir čia, Viešpatie, jaučiuosi daug daug kaltas ėšąs. Habui zelum Dei sed non secundum scientiam⁷. Pui // kybės apakintas išdrįsau kištis į reikalus ir darbus, kurių neišmanau, išdrįsau pakelti balsą dalykuose, kurių nebuvau mokinęsis, kurių gerai nepermaniau, ir klydau, ir gal da kitus suklaidinau. «Nenorėk bylinėtis, Viešpatie, su savo tarnu!»⁸ Tik pasigailėk manęs ir atleisk man; pažvelk į mano susigraudinusią širdį ir atleisk man mano visas kaltybes, visus išsišokimus, kiekvieną be apsimąstymo pasakytą žodį; atitaisyk mano klaidas! atitaisyk papiktinimus, kuriuos galėjau duoti.

KELIONĖ Į RYMĄ SU REIKALAIS 1911 m.

XI. 14 d. RELIACIJA

(Ne viskas skaityta, paslaptys užtylėtos.)

Iškeliavau Ryman iš Friburgo Šveicarijoje **14. XI. 1911** anksti rytą. Norėjau atlikti du reikalus: Peterburgo Akademijos ir Marijonų Kongregacijos. Važiavau per Lausanne, Montreux, St. Maurice, Domodossola, Milaną, Genova, Pisa. Ryme jau buvau **15. XI** iš ryto bene tik 9 valandą. Kelionė gerai pavyko: buvo gana gražu ir šilta; per kalnus važiuojant reginiai puikūs. Kelionėje su dviem žydais teko kalbėti apie tikėjimą. Bekeliaudamas po pasaulį pastebėjau, kad ypač žydai mėgsta tikėjimo klausimus pajudinti, jei tik numano, kad žmogus, su kuriuo važiuoja, yra kunigas.

15. XI. Apsiprausęs nuėjau pas Tėvus Rezurekcionistus (Zmartwychwstancy) Mišių atlaikyti. Jie prižadėjo atlikti formaliskus vikariate; palikau tad jiems savo Celebretą. Po Mišių Tėvai pavaišino mane kava. Paskui sugrižau į viešbutį: Albergo Bavaria, Müllers, Vicolo Alibert, kur esu apsisotojęs. –

Neilgai trukus, nusiskubinau į „Congregatio Sacra Studiorum“ pas Mgr. Giuseppe Antonucci su Akademijos reikalais. Įdaviau jam Akademijos Rektoriaus kun. Aleksandro Kakowskio laišką ir reliaciją apie Akademijos stovį (Relatio de statu Accad. Petropolitanae Eccl.); – meldžiau, kad peržiūrėtų, ar viskas gerai padaryta ir ar ko netrūksta. Jis žadėjo tai padaryti, o aš gi ketinau pas jį popiet į namus atvažiuoti Via dell'Anima 45 apie 4,30 valandą pasiteirauti apie reliaciją ir atvežti drauge knygas, kurias Rektorius buvo įdavęs. –

Rektorius, surinkęs ką maždaug paskutiniaisiais metais profesoriai buvo išleidę, įdavė man nuvežti tai Šv. Kongregacijai, kad parodžius profesorių darbo vaisius. –

Tuo popiet apie 2 valandą užėjo pas mane Tėvas Mosser'is (Tėvų Rezurekcionistų); – nuvedė mane į Collegium Polonicum (Via dei Maroniti 22) atlankyti Arcivyskupo Teodoravyčiaus. Taip pat aš norėjau pasimatyti su dviem klierikais Collegiume gyvenančiais: Lysik ir Kalinowski, abudu iš Varšavos seminarijos. Įteikiau jiedviem laiškus nuo kun. Bronikowskio ir kalbėjau su kiekvienu skyriumi apie mūsų sumanymus kas link Marijonų Kongregacijos; bet labai trumpai; sakiau, kad norėdami arčiau pažinti tuos dalykus, galės su kun. Bronikowskiu susirašinėti. Lysik'as jau buvo apie tai kalbėjęs su kun. Bronikowskiu ir buvo net pasiryžęs šįmet pas mus atvažiuoti Friburgan, bet Seminarijos Rektorius jį sulaukęs,

nes Ryme buvo stipendija. Kalinowskis taipgi nesipriešino tai minčiai, kad prie mūs prisidėjus. Bet dar abudu turi gražaus laiko, kol dar nepabaigę savo mokslo; tai nebuvo ką nė kalbėti smulkiau apie mūsų sumanymus ir darbus. Bet naudinga bus prilaikius per laiškus su jiedviem ryšius. –

Pas Jo Ma // lonybę Arcivyskupą Teodoravyčių man užėjus, tuoj atėjo ir kun. Gralewskis. Tuoj užklausė, ar mes netverią kokio ten vienuolyno Friburge; matėsis su Lutosławskiu (Friburgo studentas, teologas, filosofo Lutosławskio brolis) ir nuo ano tai patyręs. –

Aš nukreipiau kalbą į šalį. Pabuvus trumpai pas Jo Malonybę, su Tėvu Mosseriu važiavau aplankyti Jo Malonybės arcivyskupo Simono, kuris prie manęs Akademijoje Rektoriavo ir profesoriavo. Tarp kitų dalykų arcivyskupas Simonas labai neprielankiai kalbėjo apie kun. prof. Trzeciaką ir jo paskutinį veikalą, kuriame esą daug nekatalikiškų pažvalgų ir išsireiškimų. Aš dar nesu to veikalo skaitęs, taigi ir negalėjau nieko pasakyti apie jį. –

Nuo JM¹ arcivyskupo Simono nusiskubinau su knygomis pas Mgr. Antonucci. Jis jau buvo paskaitęs Akademijos reliaciją. Viskas jam tiko. Tik pastebėjo, kad trūksta Mohilevo arcivyskupo parašo ir paliudijimo. Paaiškinau, kad reliacija rašyta slapta, užsienyje; kad negalima buvo su arcivyskupu susižinoti. Žadėjo tą reliaciją drauge su knygomis įduoti Kongregacijos sekretoriui Dandini ir man duoti atsakymą, ar man pačiam reikės būti pas sekretorių.

16. XI. Nuėjau su Tėvu Mosser'iu į Vienuolių Kongregaciją. Pakeliui užvedė mane į devocionalijų krautuvę, kur pirkau reikalingų dalykų už 30 fr. Vienuolių Kongregacijoje nepavyko man atlikti reikalų, nes tą dieną turi savo bendrą posėdį Kongregacija ir sprendžia apie visus visos savaitės reikalus. –

Popiet nukeliavau pas Mgr. Sapiehą; taipgi neradau namieje, palikau bilietą. Nukeliavau Via dell'Olmata 16 pas grapienę Ledóchowską, tikėjausi, gal tenai rasiu jos seserį Uršulę, vienuolę, kuri Peterburge darbavosi. Skambinau, niekas durų neatidarė. Paskui patyriau, kad vienuolė jau išvažiavus, tai ir nėjau daugiau pas grapienę Ledóchowską. –

Liuosam laike lankiau bažnyčias ir meldžiausi. –

Prirengiau popieras Vienuolių Kongregacijai ir apyskaitą apmąščiau ir geriau sustačiau.

17. XI. Nuėjau vėl į Vienuolių Kongregaciją. Priėjau prie sekretoriaus pagelbininko, kuris vyrų vienuolių dalykus atlieka, – Mgr. Caroli. Išdėsčiau jam mūs Kongregacijos dalykų stovį: 1) Aš atsisakiau nuo vietų profesoriaus ir inspektoriaus Akademijoje Peterburge ir persikėliau Friburgan į Šveicariją. Priežastis: pasirodė, kad negalima įsteigti Peterburge ir apskritai Rosijoje skaitlingesnio novicijato, ypač jei kunigai kandidatai randasi, tai išsyk atkreiptų pasauliškės valdžios akis. Friburgan gi suvažiuoja daug kunigų ir klierikų mokyti universitete ir iš Rosijos. Taigi čia galima pasislėpti, prisidengiant universitetu. Rosijos¹ valdžia kol [kas] nežiūri šnairai į Friburgo universitetą; tik nekenčia Insbruko ir bijosi Rymo. Užtai tikiuosi, kad mes lengvai ir liuosai galėsime Friburge dvasiškai ir protiškai lavintis, organizuotis, o paskui be kliūčių grįžti Rosijon ir stoti darban, kaip tartasi ir kalbėta su kai kuriais vyskupais.

2) Išdėsčiau, kad kol kas man prisieina dabar drauge ir novicijatas vesti, nors tai nėra visiškai sulig įstatų, nes mūs dar maža; vos trys po apžadų, užtaigi novicijate dabar 10 ir daug norinčių įstoti. –

3) Klausiau, ką daryti tokiam atsitikime. Rosijoje vyskupai noriai duoda kandidatams // norintiems prie mūs prisidėti paliudijimus žodžiu, bet bijosi duoti raštu, kad pasauliškė valdžia nesugautų ir nesugriebtų. Ar užtenka tokio paliudijimo? –

4) Kas daryti? Vyskupai dažnai sulaiko ir sutrukdo kandidatus, norinčius pas mus įstoti. –

Reikia, sakė, kantrybės ir kiek galima gražumu melsti ir tartis. Negeistina kreiptis į Kongregacijas, ir aš pridėjau: Tikiuosi, kad kai pamatys mūsų darbą, gal bus vyskupai nuolaidesni ir greičiau prisitaikyti norės prie Kanoniškųjų Įstatų reikalavimų. –

5) Klausiau, ar lengvai duoda Kongregacija dispensas tokiems, kurie nori įstoti jau turėdami per 36 metus. –

Atsakė, kad galima gauti ad aliquod casus¹ leidimą tokius priiminėti. –

6) Klausiau, kur reikia kreiptis, norint apturėti savo Kongregacijai facultates et gratias². –

Atsakė, į Kongregaciją Sacri Officii. –

7) Kalbėjau apie Bizausko ir Indrulio reikalą. –

Sakė, jei vyskupas kreipėsi į Kongregaciją, tegul laukia atsakymo. Jei atsakymas bus negatyviškas, tai tegu tada prie jų prisideda. –

Drauge įdaviau prašymus: 1) kad mane patvirtintų perdėtiniu, 2) kad patvirtintų naujai perkeltą novicijatą Friburgan, 3) kad duotų dispensą kun. Vincui Dvaranauskui, kuris jau per 36 metus amžiaus turi, 4) kad duotų dispensą Płókarz'ui, kuris buvo atstatytas iš Varšavos Seminarijos, kad jį įtarta, būk prie marijavitų įsiai slapta priklausęs. –

Mgr. Caroli dar patarė, kad prirengęs rytoj atneščiau šiuos prašymus: 1) kad man valia būtų drauge ir novicijų Magistro priedermes pildyti; 2) kad paskaitytų Kongregacija per užtektinus tuos paliudijimus, kuriuos vyskupai tik žodžiu duoda, o nenori raštu duoti; 3) kad paprašyčiau įgaliojimo priimti į Kongregaciją ir tuos, kurie turi per 36 metus, bet ad aliquod casus; 4) buvau¹ klausęs, ar nebūtų galima gauti leidimas skaitytines Mišias koplytėlėje vietoje giedotinių laikyti. Sakė, kad galiu paduoti Kongregacijai tokį prašymą.

Pietų 12,30 buvau pakviestas į Collegium Polonicum pas Jo Malonybę arcivyskupą Teodoravyčių. Atėjo ir Mgr. Sapieha, ateisiantis Krokavos antvyskupis; buvo taipgi Tėvai Rezurekcionistai: Czarba², paskui ir Smolikowski. Sapieha ir Teodor. klausinėjo apie kai kuriuos reikalus Rusijoje. Man buvo nemalonu pasakyti savo nuomonę apie kai kuriuos žmones, dariau tai, rodos, vien į Dievą atsižvelgdamas ir tik tiek, kiek klausė ir reikėjo. –

Buvo kalba apie Motinos Darowska (niepokalanka) rekolekcijų vadovėlį, kurį aš buvau sukritikavęs. Aš išdėščiau, kodėl tai padariau. Buvau parašęs kritiką, pranešiau per Ratuszny apie tai antvyskupiui Bilczewskiui, kad to veikalėlio neleistų, nes negeras; laukiau metus. Kuomet antra laida pasirodė, apgarsinau kritiką, ir tai dabar gailiuosi, nes galėjau perdėti ir užkenkti. Vis tai negatyvinis darbas. –

Sužinojau nuo Tėvo Smolikowskio, kad „Niepokalankų“ įsteigėja yra Jozefa Karska. Tėvas Kaissewicz buvo parašęs jos gyvenimą, bet meldžiant Darowskai, jai atidavė. Darowska nenorėjo, kad būtų atspausdintas tas gyvatas. Be to, sužinojau, kad kai kurie Tėvai Rezurekcionistai (kaip Semeneńko) buvo po didele Motinos Darowskiej įtekme. Toji įtekmė gana užkenkusi Rezurekcionistų Kongregacijai. Tėvas Smolikowskis turi brulijoną³ gyvenimo Karskiej, kurį Kaisse- // wicz'ius yra parašęs, daug Darowskiej laiškų ir keistų dokumentų. –

Mgr. Sapieha atsisveikindamas pasakė, kad galėsiu jį subatoj apie 7 v. aplankyti.

Apie 5 valandą buvau pas Antonucci. Papasakojau jam trumpai dabar apie mūsų Kongregacijos reikalus, ypač kad aš liekuosi Friburge. Meldžiau, ar negalėtų išrūpinti Mūsų Kongregacijai kai kurias facultates ir gratias. Apsiemė tai padaryti. Surašėme visą eilę; ketino pasiteirauti ir utarninke¹ popiet duoti man atsakymą. –

Pasakė, kad Šv. Kongregacija dei Studii ketina mane priimti panedėlyje² (20) apie 11 valandą ir duoti kai kurias instrukcijas.

18. XI. Prirengęs nuvežiau Mgr. Caroli į Vienuolių Kongregaciją tuos prašymus, kuriuos jis man buvo pataręs paduoti. –

Pirmiau dar Mgr. Caroli labai maloniai mane buvo priėmęs, padaršino eiti tuo keliu, linkėjo, kad mūs Kongregacija pradeda platintis. –

Popiet nuvažiavau su Tėvu Mosser į puikią ir gražią baziliką šv. Povilo extra muros pasimelsti ir pasižiūrėti. –

Vakare apie 7 valandą nuvykau pas Mgr. Sapiehą. Buvau valandą, kalbėjome apie bažnytinį gyvenimą Rosijoje. Užsikvietė mane pas save pietų ateinantį utarninką (21).

19. XI. Nuvažiavau į šv. Jono Lateranensis baziliką; atlikau ten šv. išpažintį, išklausiau dvejų Mišių. Pargrįžęs sėdėjau hotelyje visą dieną, skaičiau ir meldžiausi.

20. XI. Nuvažiavau į Studijų Kongregaciją. Apie 11 valandą priėmė mane Sekretorius Mgr. Dandini³. Išreiškė: 1) kad džiaugiasi dėl to, kad atsiuntė Rektorius tą reliaciją. Šv. Kongregacija to tikėjosi ir laukė. –

2) Kad būtina stengtųsi įvesti filosofiją sulyg Kongregacijos dekretų ir nurodymų. –

Čia paaiškinau, kad sunku ir negalima įvesti fiziką, astronomiją ir apskritai pasauliškai dalykai. Viena, valdžia nesutiks, kad juos įvedus į teologiskąjį fakultetą; o jei ir sutiktų, tai norės primesti gal rusą schizmatiką profesorių; tai negeistina ir pavojinga. –

Atsakė, kam prie pasauliškės valdžios kreiptis su visa kuo; ar negalima taip įvesti, pavyzdžiui, po priedanga ir Cosmologijos, ir Philosophiae naturalis¹. –

3) Kad bent du metai filosofijai, o du teologijai. Reikiant pakelti visur filosofiją, ne tik Rosijoje, bet ir visur. –

4) Kad būtina užbaigę seminarijas ateitų ir jau į kunigus įsišventinę. Čia aš nustebau, nes Peterburge vis girdėjau, būk esąs koksai Kongregacijos dekretas, draudžias šventintis Akademijos klierikams į kunigus prieš pabaigsiant. Paskui ir nuo Mgr. Sapiehos sužinojau, kad buvo ketinę net į dekretą tai įdėti, kad tik kunigai būtų priimami į Akademią. –

5) Klausė, ar Rektorius neturi kitokių kokių priedermių. Pasakiau, kad ne. Pagyrė tai; nes Kongregacija nori, kad Rektorius vien tik Akademijai būtų atsidavęs. –

6) Priminė truputį tai, kad tarp marijavitų daug randasi akademikų; kad reikia tai dabar atitaisyti. Mačiau taipgi Rektoriaus Żarnowieckio reliaciją su įgaliojimu duoti Trzeciak'ui. Gaila, kad nežinojau nė aš, nė turbūt Rek // torius Kakowskis, kas joje buvo. Nežinojau kaip kalbėti, kad nebūtų priešingumų. Sekretorius sakė, kad Żarnowieckis labai marijavitizmą kėlęs. –

7) Paskui man Antonucci nuo savęs tokią patartį davė: kad Jo Malonybė Arcivyskupas kreiptųsi į seminarijas, kad tenai filosofijos mokslą pakeltų ir kad apie tai praneštų Kongregacijai Šv.; būsianti tada Šv. Kongregacija užganėdinta. Tada galėsią būti Akademijoje daugiau teologijos. –

8) Galų gale ketino Antonucci pats parašyti Rektoriui, jei Kongregacija kokių decizijų² darytų. Sakė, kad gal ir duosianti Kongregacija kokį atsakymą.

21. XI. Buvau kviestas pietų pas Mgr. Sapiehą. Nuvykau 1 valandą; atvažiavo JM. arcivyskupas Teodorowicz. Kalbėjome apie Rosijos Bažnyčios reikalus, ypač apie Akademią. Ragino mane nueiti pas Ledóchowskį ir De Lai. Atsakiau, kad jeigu anie norėtų ir būtų tikras reikalas, nueičiau. O šiaip nenoriu užimti kitiems laiko be reikalo. Sapieha ketino susižinoti su anais žmonėmis ir pagalvoti. Man tie visi kamantinėjimai nepatiko; kalbant apie kitus ir Bažnyčios¹ stovį, reikia imti gi atsakomybė už savo žodžius. Man išrodė, kad per daug čia

rūpinausi politika ir diplomacija. Aš gi atvažiuavau ko kito. Kad Bažnyčiai patarnavus, esu pasiryžęs viską padaryti. Bet mano idealas – tai dirbti dėl Bažnyčios. Daugiau tikiu į darbą, Dievo dvasioje vedamą, negu į gudriausias diplomacijas ir kombinacijas. Mano noras būti tikru Dievo dirvoje darbininku, o ne politiku diplomatu. –

Kalbėjome, kaip suorganizavus žinių pristatymą Ryman, kad turėtų tikras žinias ir greitai, ypač apie pasauliškės valdžios pasielgimus, apie laikraščių straipsnius ir t. t.

Po pietų apie 5 v. nuvykau vėl pas Antonucci. Kalbėjome vėl apie Akademijos reikalus, bet jau nieko naujo nepatyrčiau. Antonucci buvęs priešingas tam dekretui, kurį gavo Arcivyskupas² Kluczynskis, taip, kaip jis čia yra sustatytas, nes žinojęs, kad dekreto programa neįvykdoma. Kalbėjome paskui apie indulgencijas, kurias galima išgauti mūs Kongregacijai. Su Antonucci jau galutinai atsisveikinau. Meldžiau, kad išrūpinęs prisiųstų mums kai kurias facultates.

22. XI. Turėjau liuosą dieną. Po darbų jaučiau nuovargį ir pailsimą. Aplankiau su Tėvu Mosser šv. Cecilijos bažnyčią ir meldžiausi. Vakare atvažiavo Grum Grzymailo Sergiejus pas mane. Žadėjome rytoj anksti pasimatyti ir pasikalbėti apie reikalus, dėl kurių jis yra atvažiavęs.

23. XI. Šiandie atlaikiau šv. Mišias už Kongregaciją. Pasimačiau su kun. Grumu iš ryto. Jis atvažiavo kai kurių kunigų meldžiamas, kad išdėstytų Bažnyčios stovį Rosijoje, ypač vyskupų stovį. Ketino važiuoti pas Tėvą Jėzavitą Ledóchowskį, paskui vakare pas Sapiehą. Meldžiau, kad paklaustų Tėvo Jėzavito, ar aš galėčiau kada jį aplankyti. –

Liuosą laiką lankiau bažnyčias ir meldžiausi. –

Susistačiau sau planą dalykų, kuriuos ketinau išdėstyti Tėvui Ledóchowskiui: mūsų Kongregacijos ir Akademijos. Kalbėjome su Grumu, kuris persikraustė į tą patį hotelį gyventi.
//

24. XI. Apie 10 valandą iš ryto nuvykau pas Tėvą Ledóchowskį. Priėmė mane labai maloniai ir prielankiai. 1) Išdėsčiau jam, kokių būdu ir kaip mes atgaivinome Marijonų Kongregaciją ir manome darbus toliau varyti. Labai mums pritarė ir parodė didelę užuojautą. Toliau klausiau, kaip mano, ar nepakenks mums, jei daugeliui mūsų mūsiškių bent iš pradžių prisieis skyrium pasidaruoti, kad kviečia kai kuriuos į seminarijų dvasiškus Tėvus; pridėjau, man rodos, kad čia reikia patarnauti vyskupams ir seminarijoms. Mes gi tarp savęs galime susieiti, susivažiuoti ir tokiu būdu dvasią palaikyti. Sutiko Tėvas L., kad taip galima daryti. –

Toliau išdėsčiau kliūtį, kurią turime kai kada su JM. vyskupais. Jie, bent apskritai, mūs sumanymą pagiria, mums prijaučia, bet kaip tik randasi kunigas, kuris nori pas mus įstoti, tuoj daro kliūtis, užlaiko kokiam laikui, teisindamiesi, kad nėra kunigų, kad žmonės mirštą be sakramentų. Tėvas atsakė, kad jie seniaus tokių kunigų nepriimdavo, kuriuos vyskupai nelabai norėdavo leisti, kad tokiam atvejuje palaikydavo vyskupą, bet įsitikrino dabar, kad tai buvo klaidinga taktika. Sakė, reikia kaip galint rūpintis JM. vyskupus įtikinti, kad leistų kandidatus; gerai, kad JM. vyskupai žinotų Benedikto XIV kas link tų dalykų dekretą; kad to dekreto ir dabar Rymas laikosi ir turbūt visuomet laikysis. Tai yra, kad reikia daryti viskas, kad kunigą, norintį įstoti į Kongregaciją, išgavus, bet nepažeidžiant JM. vyskupų, anaipol nestojant kovon; mandagiai ir nuolaidžiai elgiantis, bet taip, kad visgi kada nors galų gale išgavus leidimą. Gerai būtų, kad JM. vyskupai žinotų Kanonišką Įstatą tuose dalykuose, nes dažnai nežino; būtų gerai net ir bažnytiniuos laikraščiuos tai paaiškinus. Patarė tą kliūtį ir sunkenybę ir JE¹ kardinolui Tuto y Vives išdėstyti nors trumpai.

Toliau Tėvas Ledóch. žadino, kad mes labai rūpintumėmės viduriniu, dvasiniu kandidatų išsilavinimu. Iš prityrimo matė ir žino, kad tie vienuoliai kunigai ir Jėzavitų Kongregacijoj turį

į žmones įtekmes, kurie daug meldžiasi. Mes esame antprigimtinio gyvenimo atstovai, turime rūpintis pirmiausia savyje jų palaikyti. Turime žiūrėti, kad atstovautume tarp žmonių atprigimtinius reikalus, Bažnyčios reikalus, Evangeliją, o ne kokius nors pašalinius reikalus ir tikslus. Moksle patarė kelti tikrą filosofijos mokslą; rūpintis, kad filosofiją gerai pažintų; be to pamato ir kiti teologiški, ypač pozityviški mokslai, paskui lyg ore kabo. –

Teologijoje šv. Tomą pažinti ir jo laikytis. –

Kalbėjo Tėvas L. ir apie asketizmą mūsų šalyje; jis esąs nelabai sveikas, sentimentalizmo varšą turįs. Aiškino tai truputį Lenkijos stoviu, prispaudimu iš Rusų valdžios. Sakiau, kad rūpinamės asketiką pastatyti ant sveikos filosofijos ir teologijos pamatų. Taip pat sakiau, kad mes ypač rūpinamės ir rūpinsimės, kad mūsų Kongregacija neturėtų jokių ne[i]² tautiškų, nei politiškų ar socialinių varšų, o tik būtų katalikiška, bažnytine Įstaiga, norinti už vis labiau Dievui ir Bažnyčiai tarnauti. –

Būčiau turėjęs dar labai daug klausimų, // bet nenorėjau laiko per daug užimti. –

Kaip įsigysime daugiau patyrimo, susirinks daugiau klausimų, kitą kartą reikės pakalbėti apie juos su Tėvais Jėzavitais, o gal ir su kitais gerais vienuoliais.

2) Kalbėjau apie Akademijos reikalus, dėl kurių taipgi atvažiavau, apie kun. Kakowskio reliaciją. Išrodžiau, kad Šv. Kongregacijos dei Studii dekretas daugelyje dalykų neįvykdomas dabartinėse sąlygose, ypač negali būti nė kalbos apie tai, kad įvedus fiziką, astronomiją. Iš kalbos su Tėvu L. pasirodė, kad buvęs visai kitoks projektas sustatytas, kas link Akademijos reformos. Tame projekte buvo atsižvelgta į Caro Nikolajaus I įstatus Akademijai duotus. Bet kažin kaip dalykai susipainioję ir visai kas kita išėję. Gana ilgai ir daug kalbėjome apie Akademijos reikalus. Buvau pas Tėvą L. daugiau kaip valandą. Patarė man Tėvas L. būtinai nueiti ir pas JE. kardinolą Tuto y Vives su mūsų Kongregacijos dalykais ir apskritai, kad pasirodžius Šv. Kongregacijos Vienuoliškų Dalykų Prefektui; davė man rekomendaciją prie kardinolo.

Nuo Tėvo Ledóchowskio nuvykau į Šv. Vienuolių Kongregaciją. Mgr. Caroli pasakė, kad visi mūsų dalykai praėję, tik vienas prašymas užkliuvęs, būtent kad leistų kopolytėlėse vieton giedotinių Mišių laikyti skaitytines. Reikalavo nuo manęs dar ir paaiškinimų, kuriuos suteikiau. Pamačiau, kad klaidą padariau, kad pirmiau nebuvo pas kardinolą Tuto y Vives ir jam nepaaiškinau dalykų. Pasirodė, kad Ryme Bažnyčios vedėjai nori pažinti žmones ir pažintys daug sveria. Pažinę žmogų, žino, ar galima juo užsitikėti ir kiek galima užsitikėti. Pamačiau, kad ar pačiam kur važiuojant su reikalais, ar kitus siunčiant reikia labai gerai ne tik dalykai apsvarstyti, bet ir taktika, ir su kokiais žmonėmis verta į pažintis sueiti ir pasimatyti.

Popiet nuvykau į šv. Petro baziliką. Tenai prie šv. Apaštalo grabo padariau prisieką, kad iš visų mano jėgų stengsiuosi, darydamas kas galima, kad ne[i]¹ aš pats, ne[i]² mūsų Kongregacijos nariai, ne[i]³ pati Kongregacija netarnautų jokiems pašaliniams tikslams (ar tai tautiškiems, ar politiškiems, ar kitokiems), bet vien tik Dievui, Bažnyčiai ir dūšių išganymui, pasinaudojant visais kitais prigimtiniais ir antprigimtiniais daiktais kaip įrankiais pasiekti aukščiausiam tikslui, būtent Dievo garbei padauginti. Daug meldžiausi.

Liuosam laike kalbėjau su kun. Grum Grzymailu apie visokius reikalus. Kas buvo svarbiausia mudviejų kalbose, paskui suėmęs į punktus surašysiu. Su Grumu atėjo du jaunu kunigu: Araškevičius iš Vilniaus dijacezijos ir Kėpinskis iš Varšavos. Kėpinskis likęsis vienas užvedė kalbą apie mūsų Kongregaciją. Sakėsi jis pats su 4 kitais dar būk manę pastoti į Częstochow'os vienuolyną padarę doktoratą. Iki šiol dar nėra nė vienas iš jų doktorato padaręs. Pats Kėpinskis parodė norą prie mūsų prisidėti. Aš trumpai kalbėjau, daugiau apie vienuolių gyvenimo pamatus apskritai. Nepažinodamas žmogaus arčiau turėjau būti

atsargesnis. Grumo klausiau, // kas per vienas Kępinskis; Grumas sakė, kad neišrodas būk turėtų į vienuolius pašaukimą. –

Ant rytojaus vaikščiojau su Kępinskiu ir tą pat pastebėjau. Bet apud Deum nil impossibile¹; gal dar įgyti reikalingą dvasią. Kitas, kun. Araškevičius, man labai patiko.

25. XI. Priešpiet su Kępinskiu lankiau Siksto koplytėlę ir Vatikano muzejus. Nelabai aš mėgstu lankyti muzejus; bet norėjau nors perbėgti, kad turėjus apskritą supratimą apie dalykus. Daugiau man patinka lankyti bažnyčias, mąstyti apie praeitį Bažnyčios, žiūrėti į gražius šventus paveikslus. Iš Vatikano muzejų išėjus jaučiau, kad galva sunki, kad galvoje ošia; naudos ne kas; aš nieko neišmanau mene.

Popiet apie 5 valandą nuvykau pas JE. kard. Tuto y Vives. Buvau iš anksto susistatęs, kas kalbėti. Trumpai išdėdščiau mūs Kongregacijos stovį; kodėl iš Peterburgo Friburgan persikėliau. Daug nereikėjo aiškinti, nes pasirodė, kad JE. žino labai gerai, koks mūsų Bažnyčios stovis. Kalbėjau ir apie kliūtis, kurias norintiems pas mus įstoti kandidatams kai kada vyskupai stato, kalbėdami, kad kunigų reikia, kad žmonės be sakramentų miršta. Juk mes norime atgal grįžti ir, kiek galint, tarp savųjų darbuotis, taigi joks nuostolis vyskupams. JE. kardinolas atsiminė labai gerai, kad aš buvau pas jį prieš du metus; atsiminė, kad atgaivinome Kongregaciją; parodė mums didelę užuojautą ir prielankumą. Sakė: pereitame ketverge¹ mes kalbėjome apie jūsų Kongregaciją; daug dalykų jums pripažinome; žadėjo mus paremti ir mums padėti, kiek galint. Paskui apdovanojo mane savo knygutėmis; gavau tris. Aš meldžiau, kad mus ir toliau neužmirštų, savo tėviškoje globoje turėtų ir kad suteiktų savo tėvišką palaiminimą man ir mūs visai Kongregacijai ir mūsiškiams. Ir atsiskyriau sustiprintas dvasioje. Koks geras Tėvas visų vienuolių JE. kard. Tuto y Vives! Grįždamas viešbutin karštai dėkojau Viešpačiui už visas suteiktas malones ir meldžiausi visą vakarą daug už mūs Kongregaciją ir už visą Bažnyčią, ir už visus mūs geradarius, ir už neprietelius.

Tą pačią dieną buvo pas mane kunigas Viskontas iš Vilniaus dijacezijos, gyvena Prancūzų Kolegijoje; baigė Louvain'e filosofiją, gavo daktaro laipsnį, dabar gi mokosi teologijos.

26. XI. Iš ryto buvau šv. Petro bazilikoje, išklausiau šv. Mišių ir šiaip meldžiausi. Paskui nuvažiauvau į Collegium Polonicum; norėjau atsisveikinti su JM. arcivyskupu Teodoravičium; neradau namieje. Mačiausi su klierikais Lysiku ir Kalinowskiu ir su Šaldra iš Kauno dijacezijos; šį pastarąjį žadėjau dar kartą aplankyti.

Po pietų buvau su Grumu Collegium Gallicum; atlankiau Viskontą, Araškevičių. Susipažinau su dviem rusais, kurie tenai mokinasi teologijos: (Аашақтiас) Jewreinovas ir Kolpinskis (Жiелјкiнiе); šis pastarasis pažino kun. Būčį, eidavo pas jį išpažinties. Pažinau taipgi kunigą italą, kuris vikariate dirba: Campa. Nuvykome visi į šv. Povilo baziliką. //

Apie 6 valandą nuvykau pas Mgr. Sapiehą sulyg sutarties. Kalbėjome apie mūsų Bažnyčios stovį truputį. Paskui jis man padarė propoziciją², kad aš likčiausi Ryme, arba persikelčiau Ryman ir kad atstovaučiau tenai Rosijos, Lietuvos, Lenkijos, net Poznaniaus ir Galicijos Bažnyčios reikalus, kad informuočiau Apaštališką Sostą apie tose šalyse Bažnyčios stovį. Sakė, kad jis kalbėjęs apie tai su kardinolu de Lai ir kad viskas būtų galima sutaisyti. Sakė, kad aš gaučiau tada valdininko vietą Šv. Kongregacijoje (Consistorialis), kur visi svarbių svarbiausi Bažnyčios dalykai sprendžiami, kad galėčiau tokiu būdu dalyvauti visuose posėdžiuose ir turėčiau balsą. Žinoma, sakė, kad tada jau negalėčiau tikėtis Rosijoje jokios vietos, taigi ir apie tai su JE. kardinolu de Lai kalbėjęs, kad būtų ir ateitis tokio valdininko aprūpinta. Kas link pinigiskos pusės, tai ypač Galicijos ordinariatai sudėtų užtektinai pinigų tokiam valdininkui užlaikyti. Dabar patogus laikas tokį valdininką įvesti, nes ir Šv. Tėvas

sutiktų noriai, o paskui nežinia kaip gali būti. Ryme gi būtinai reikalingas toksai žmogus atstovas, nes kitaip ateina painios informacijos, klaidingos, netikros, nežino Rymas kuo užsitikėti; Bažnyčia per tatau kenčia. –

Aš prisipažįstu, kad toksai žmogus būtinai reikalingas. Iš savo pusės pasakiau, kokias matau kliūtis: a) aš pradėjau savo naujai atgimusiai Kongregacijai tarnauti, negalima gi to darbo mesti;¹ b) aš lietuvis, ar norės manimi lenkai užsitikėti; c) nemoku itališkai, bet tai dar menkas daiktas, nes lengvai galima išmokti; d) nejaučiu savyje diplomatiškų gabumų, šiaip prancūziškai silpnai kalbu, svečius nemoku labai priiminėti; daugiau iškalbus esu, kai kalbu apie reikalus su atskirais asmenimis, bet susiėjimuose viešuose mažai kalbu ir kalbų nemoku palaikyti; e) apskritai kalbant, mano gyvenimo idealas kitoks, aš iki šiol gyniausi nuo garbių vietų ir trokštu paskui Kristų kitokiu keliu eiti; f) ypač, dar kartą pridėjau, mūs Marijonų Kongregacijoje sulaiko mane darbai; dabar iš pradžių reikia visiškai Kongregacijai pasišvęsti. Mgr. Sapieha sakė, ar nebūtų galima perkelti Kongregacijos Ryman ir tada abudu darbu vesti. Man tai dabar neišrodo galimas daiktas. Galų gale liepė pagalvoti ir utarninke duoti atsakymą. Užsikvietė pas save utarninke pietų; sakė, kad būsiu aš, Grumas ir JM. arcivysk. Teodoravičius.

Parvažiudamas ir parvažiavęs galvojau, kodėl aš tiek kliūčių surandu nuo to laiko, kuomet pasiketinau eiti paskui V. Jėzų, gyvenantį neturte, paniekoje, paklusnybėje ir t. t., darbe. Kol taip sau gyvenau, niekas man nesiūlė garbių ir įtekmingų vietų, niekas manęs neperkalbinėjo; o dabar kaskart man naujas daro propozicijas ir tai tokias, kur iš tikrųjų galima daug dėl Dievo garbės pasidaruoti; taip kad reikia pagalvoti, kas padarius. Nuo kiek laiko pasistačiau sau taisyklę, kad visuomet persisverti tokiuose atvejuose į pusę Kristaus, gyvenusio paniekoje, neturte, varge ir darbe, tai kelias tikresnis. Buvau nusprendęs, buvau pasiketinęs griežtai nuo visko, kas man pasiūlyta, atsisakyti. Neišsiduodamas su paslapti // mi, pasitariau apie tuos dalykus su kun. Grumu. Tikėjau, kad tai patvirtins. Nustebau, kuomet jis ėmė man prirodinėti, kad sutvarkęs dalykus už metų kitų aš būtinai turiu kur į vyskupus eiti arba Ryman persikraustyti Bažnyčios reikalų atstovauti. Išklausiau, sutikau, kad principe nieko nuo savęs nereikia atmeti, bet visame kame atsižvelgti reikia, kur bus didesnė Dievo garbė. –

Dvasioje jaučiaus, kad man reikia žiūrėti visų pirma, kad mūsų Kongregacija susitvarkytų ir suaugtų, o ne ko kita. Taip pat man nepatiko įsitraukimas mūs Kongregacijos arba jos narių į diplomatiją ir politiką. Mano idealas, kad mes būtume geri darbininkai (boni operarii in Vinea Domini¹), o ne politikai. Man vidurinė dvasia kalbėjo, nežiūrint nė Mgr. Sapiehos išvadžiojimų, nei į kun. Grumo, kad aš turiu varyti darbą, kurį pradėjome, eiti paskui Kristų neturtėli, darbininką, išniekintą ir t. t., eiti ramaus, tylaus darbo keliu; nepridera mums įsitraukti į diplomacijas, kur net apie vyskupus reikia spręsti; mes vyskupų tarnai bevėly būkime. Bet rytoj dar maldoje šviesos ieškoti ketinu.

27. XI. Nuvykau į šv. Vienuolių Kongregaciją pažiūrėti, ar neprirengtos reikalingos popieros. Kongregacija, pasirodė, kad nedirbo užtai, kad buvo Consistorium secretum, kur Šv. Tėvas naujus kardinolus skyrė. Mgr. Sapieha Krokuvos vyskupu tapo prekonizuotas.

Visą rytą turėdamas liuosą meldžiaus šv. Petro bazilikoje ir svarsčiau Dievo akivaizdoje Mgr. Sapiehos projektą. –

Dievas besimeldžiant suteikė malonės ir šviesos. Priėjau prie to, kad nė manyti apie tai dabar negalima, kad galėčiau atsitraukti nuo tiesmuko savo uždavinio ir darbo. Bent dvejų¹ metų darbo reikia, kad mūs Kongregacijai padėjus šiuokius tokius pamatus. Man ypatingai nepatinka diplomatijos kelias, bevėly eiti paskui Kristų netrankaus darbo keliu. Tiesa, aukštesnę vietą turint, galima įtekme plačiau apimti; bet kas pasakys, kad tada bus įtekmė ir

tai dar gera įtekmė. Yra tai sritis antprigimtinė; vienas tik Dievas žino, kur būdamas žmogus gali daugiau padaryti dėl jo garbės. Matome, kad kiti, užimdami aukštas vietas, mažiau ką tenuveikia dėl Dievo, o kiti, žemai pastatyti, daug padarė. Teko net matyti tą patį žmogų, kuris žemiaus stovėdamas daugiau naudos darė, aukščiau pakeltas nebetiko. Taigi geriau bus Dievui atsidadavus, Jo šv. Valiai, varyti toliau pradėtą darbą.

Liuosese valandose kalbėjau su Grumu apie Bažnyčios reikalus ir mūs Vienuoliją. Aplankiau Šaldrą. Aplankėme su Grumu kunigą Potulickį, lenkiško hospiciumo direktorių (Hospitium Polonicum kunigams einantiems mokslus įsteigtas). –

Aplankiau prelatą Skirmuntą, su kuriuo nedėlioje pas Mgr. Sapiehą susipažinau, bet neradau jo namuose.

28. XI. Važiuodamas tramvajum susitikau su Tėvu Ledóchowskiu. Užsiminiau apie Mgr. Sapiehos propoziciją, apie kurią, matyt, su Tėvu L. buvo kalbėta. Pasakė man Tėvas: age quod agis². Tai mane dar labiau sustiprino pasiketinime. //

Buvau Šv. Vienuolių Kongregacijoje. Vos tegavau vieną dokumentą; kiti dar neprirengti; žadėjo man vėliau juos atsiųsti Friburgan. Palikau savo adresą.

Buvau antikvariate ir nupirkau keletą knygų, tarp jų Benedicti XIV: De Beatificatione et Canonizatione Sanctorum; de Paz: De vita religiosa instituenda gavau priedo.

Ant pirmos valandos nuvažiavau su kun. Grumu pas Mgr. Sapiehą; buvo ir JM. arcivysk. Teodoravičius. Per pietus kalba buvo apie filosofiją ir rytinio rito rusus katalikus. Popiet su Grumu ypač kalbėta buvo apie tą pat ir mūsų Bažnyčios stovį; sutarta kada ir pas kokius kardinolus Grumas turi eiti. Grumui išėjus, kalbėjome Mgr. Sapieha, arciv. Teodoravičius ir aš apie sumanymą, kad Ryme likčiau. Išdėsčiau trumpai savo kliūtis ir pasakiau, kad po kokių dvejų¹ metų tik būtų galima apie tai mintyti. –

Pripažino, kad negalima mesti pradėto darbo. Buvo kalba apie kandidatus; aš nurodžiau kun. Henriką Przedzieckį, Lodziaus kleboną, mano draugą; iš pažįstamų aš nemačiau tinkamesnio. Pavesta man nurašyti pas Przezdzieckį per Kanclerį Nikiel Krokuvoje. Reikės tai padaryti ūmai. Atsisveikinęs išvažiavau.

Vakare 6 v. 15 m. išvažiavau iš Rymo Grumo, Mosserio (Rezurekcionisto), Kępinskio lydimas.

29. XI. Popiet antrą valandą sustojau Montreux, aplankiau savo pusbrolių hotelyje Bel-etir. 5 valandą 15 m. išvažiavau iš Montreux per Lausanne Friburgan. Mūsiškių trys sutiko mane; parėjau su jais Canisianum. Nuoširdžiai pasisveikinome visi, paskuiėjau vakarienės, buvo poteriai.

* * *

II. DALYKAI, APIE KURIUOS SU KUN. GRUMU KALBĖTA. –

1) Kalbėjome apie maldingas praktikas pas mus; išdėsčiau jam visą mūs dienos tvarką; klausiau, ar neišranda jis, kad praktikų pas mus maža. Sakė, kad esą užtektinai, pas Jėzavitus ne daugiau. –

2) Pas mus tuo tarpu negali būti rankų darbo ir ruošos; mes suvaržyti, priklausome tuose dalykuose nuo seserų, kurių yra namas ir konviktas; taigi į tų dalykų vietą dedame mokslą. –

3) Klausė Grumas, ar pas mus yra disciplina, tai yra lengvas savęs nuplakimas, bent pėnyčiomis¹; tai esą gera praktika, bent apskritai imant, nes kai kuriems ji gali kenkti. –

Atsakiau, kad įvestos tos praktikos visiems nėra; kai kurie praktikuoja; palikta liuosybė; kiekvienas gali susitarti tame dalyke su nuodėmklausiu. Sakiau, kad galima tą praktiką, kuri

paini yra kai kada ir negalima, užstoti kitokiomis², ypač save varginant darbu, susitūrinant mažuose dalykuose ir t. t. Man ypač patinka *sancta filiorum Dei libertas*³, svarbu tik, kad kiekvienas suprastų mortifikacijų būtinumą ir naudingumą ir jas praktikuotų; o iš praktikų tepasirenka sau būtiniausias. –

4) Kalbėjau ir klausiau kaip padarius su // studijomis, kas turėtų prižiūrėti, kaip su egzaminais padarius. Sutikome, kad būtų gerai, kad laiktų egzaminus iš tų dalykų, kurių klausio, bent svarbesnių. Prižiūrėti mokslui reikėtų paskirti vienas prefektas, nes tuo tarpu aš visa tai pildžiau, kol kas reikės ir toliau tai pildyti, kol nebus kas liuosėsni; dabar kiekvienas savo mokslu užimtas. –

5) Grumas sakė, kad reikėtų pavakarius visiems įvesti. Sakiau, kad silpnesni ir jaunesni turi pavakarius, kitiems palikta *ad libitum*⁴, bet nereikalauja pavakarių. Sutikome, kad valgis turi būti užtektinas ir drapanų gana turi kiekvienas turėti. Maudytis kas mėnuo kiekvienas turi. Turi išmokti užlaikyti tvarką savo daiktų ir kambaryje tvarką ir švarumą. –

6) Klausiau, kaip kitur daroma su vakacijomis. Sakė, kad po egzaminų jėzavitai išveža kur savuosius į sodžių ir tenai per 15 dienų nieko neveikia; gerai valgo, miega net po pietų ir tik ilsisi. Paskui rekolekcijos 10 dienų. Paskui vėl pradeda dirbti ir dirba ištisus metus neišskiriant ir švenčių. –

7) Kalbėjome, kaip apgynus Kongregaciją nuo bet kokios nereikalingos varsos, ypač nuo nacionalizmą ir politikų tendencijų. Sutikome, kad reikia prašalinti tokius, kurių dvasios iš to atžvilgio nebūtų galima atitaisyti ir perdirbti. –

8) Kalbėjome apie rekreacijas. Jos man visuomet rūpėjo. Gyvename nepatogiose sąlygose, visada sunku įtaisyti rekreacijas kaip reikiant. Kol kas reikia kęsti, gal Dievas padės ateityje kitus namus turėti, kur visa tvarkiau, geriau bus galima užlaikyti ir liuosiau viską daryti. –

9) Kalbėjome, kad būtų labai gerai kas nors iš šalies pasikviesti rekolekcijoms laikyti; kalbėjome, kad gal Tėvas Weisas sutiktų. Labai naudinga, kai tokias rekolekcijas veda žmogus iš kur kitur, net iš kitos Kongregacijos. –

10) Kalba buvo apie tai, kad gavus kur kitur namus išnuomoti sau ir surasti seseris, kurios patarnautų mums, kad mes galėtume būti pilni ūkininkai ir šeimininkai tuose namuose; kad niekieno nevaržomi galėtume liuosai tvarkytis. Apie tinkamo namo suradimą ir jojo įkūrimą, kad mūsų Kongregacijai tiktų, mes gana esame kalbėję tarp savęs, bet dar reikia laukti kol kas. Reikia pakęsti. Kitoms Kongregacijoms pradendant gyvuoti ėjosi kur kas blogiau, negu mums; kiti badą kentė dažnai, novicijato negalėjo turėti ne[i] atlikti. Dėkui Dievui, mums dar nieko netrūksta; nors turime sunkenybių, bet gyvuoti galima. Dievas duos, prieisime ir prie didesnės tobulybės mūsų sutvarkyme. Kol kas reikia dėkoti Dievui už tai, ką turime. –

11) Grumas išdėstė savo sunkenybes, kokias jis turi kas link bendrojo gyvenimo (*vita communis*); jos turi psichologišką varšą. Mes, atsižvelgdami savo Kongregacijoje į individuališkus žmogaus kiekvieno privalumus, atsižvelg[iame]¹ ir į tai; turint tokias kliūtis, galima būti dar geru vienuoliu. Senose Kongregacijose gal aštriau ėmė tuos dalykus, mes turime būti paslankesni. Tikrai, jei kas² nori kai kada patsai pabūti, tai jam noriai leidžiama; taip pat jei nori vienas sau pavaikščioti, svarbu, kad būtų savęs išsižadėjęs, nusižeminęs, mylėtų Dievą ir artimą, užlaikytų vota³ ir consilia⁴; kituose dalykuose galima, esant // priešasčiai, kartais paliuosuoti. –

12) Grumas išreiškė baimę, kas būtų, kad, esant vienuolijoje, susirgtų sunkiai jo tėvai. Jis gi nenorėtų jų apleisti; norėtų jiems meilę parodyti, ypač kad jie priešingi katalikystei; tai reiktų jiems parodyti, kad katalikystė žmogų išdirba, duoda jėgų geru būti ir t. t. Aš sakiau, kad, mano nuomone, tokiam atvejyje mūs brolis turėtų važiuoti pas tėvus pabūti jų slaugyti. *Caritas super omnia*⁵. Tikrai Grumo padėjime, kaip man išaiškino, kitaip nebūtų galima padaryti. –

13) Kalbėjome, kad būtų gerai, kad aš kada toliau galėčiau aplankyti kokį jėzavitų novicijatą (Feldkirchen) ir benediktinų (Beuron), kad galėčiau pagyventi kokią savaitę novicijate, pasikalbėti su Magistru ir t. t. Sakiau Grumui, kad aš esu apie tai galvojęs, net buvau ketinęs ką iš saviškių siųsti pasižvalgyti kitur; bet man atsakė Grumas, kad geriausia būtų man pačiam pavažinėjus. Sutikome tuose dalykuose. –

14) Prieš išvažiuosiant, kad jis pagalvotų gerai, užbaigęs savo doktoratą ir kitus reikalus, ar nebūtų gera, kad prie mūsų prisidėtų ir kad darbe eitume išvien, ypač kad man Jurgutis buvo minėjęs apie tokį Grumo norą. Tos kliūtys, kurias man yra sakęs, mano nuomone, nėra kliūtys, nes pas mus yra žmonių su tokiomis kliūtimis, kurie, tikiuosi, bus geri vienuoliai. Grumas ketino galvoti ir melstis. Sakiau, kad jis daug galėtų mums naudoti padaryti ir pas mus dėl Dievo garbės darbuotis. Pavedžiau viską Dievo Apvaizdai. Reikės melstis ant tos intencijos.

* * *

Per Grumą buvo išreiškęs Tėvas Fonck'as norą pasipažinti su manim. Bet Fonckas turėjo išvažiuoti dviem dienom, o aš ilgiau negalėjau Ryme laukti; parašiau tik per Grumą bilietelį Tėvui Fonckui.

* * *

Grumas dar priminė, ar neužkenksiu mums, jei prisidėtų, prieš svietiškąją Rosijos valdžią. Atsakiau, kad, mano nuomone, neužkenks. Pagaliau maniau sau, kad mums į Dievo ir Bažnyčios valią tokiuose dalykuose reikia ypač atsižvelgti.

III. Buvo kalba tarp manęs, Grumo, Sapiehos, iš dalies Teodoravičiaus apie kai kuriuos bažnytinius reikalus. Dalį jų čia paduodu.

1) Kodėl katalikystė tarp pravoslavų mažai platinasi? Kas reikėtų daryti? – a) reikėtų tikrų mums ganytojų: klebonų ir vyskupų, kad rusai pavyzdį turėtų. Šiaip sako: bloga pas mus, bet ne geriau ir pas katalikus; b) reikėtų, kad mūsų katalikiškos parapijos būtų pavyzdingai sutvarkytos; c) turėtų katalikai, ypač mūs dvasiškiai, labiau susiartinti su pravoslavais; būti tarp pravoslavų, su jais gyventi, bet rodant pavyzdingą gyvenimą; d) varyti pozityvinį darbą, o ne kritiką. Paprasti žmonės dažnai nežino, nė nesupranta dogmatiškų skirtumų ir suklydimų; juos patraukia idealai. Patsai tikėjimas. Taigi vengti užsipuldinėjimų ant pravoslavijos, vengti kritikų; e) reikėtų melstis už atvirumą; būtų gerai, kad būtų tokia draugija; f) mano nuomone, būtų galima katalikystė tarp pravoslavų // praplatinti per pasauliškus, tik reikėtų tam tyčia lavinti jie organizuoti. Kalbėjome su Grumu, kad mums reikėtų svietiški broliai lavinti, kad galėtų būti geri katechetai. Mano nuomone, ir šiaip darbe tarp katalikų negalima bus be jokių katechetų svietiškių apsieiti. Kuomet taip bedievystė prasiplatinus ir toksai nuo Bažnyčios žmonių nutolimas, į daugelį vietų ir prie daugelio žmonių tik per svietiškius uolius apaštalus galima prieiti. Reikia dabar apaštalavimo darbas praplatinti, įtraukiant į jį pasauliškus ir savo brolius, ir šiaip žmones; g) norint pravoslavus patraukti dar reikėtų mums, kunigams, mokėti aukščiau pakilti už visokius politiškus ir tautiškus prietarus, o vien žiūrėti Dievo garbės, dūšių išganymo ir Bažnyčios labo.

2) Ko mūsų Bažnyčiai Rosijoje reikėtų už vis labiau? – a) gerų ganytojų vyskupų, kurie ne vien politikų, diplomatų, administratorių gabumus turėtų, bet kad už vis būtų dievoti, geri ganytojai. Diplomacija su Rusų valdžia ne ką praverčia; o prie pilno Dievo dvasios vyskupo gali nors žmones sustiprinti savo tikėjimą ir uolūs, drąsūs kunigai suranda atspirtį savo darbuose ir sumanymuose; b) per daug pas mus matosi baimės, bailumo ir nuolaidumo iš atžvilgio į svietiškąją valdžią. Reikia mokėti pasakyti: non possumus!; c) toliau reikėtų

vyskupams ir kunigams laikytis nuo departamento ir jo valdininkėlių. Departamentas nori, kad jį nuolat lankytų vyskupai, kad jis taptų centru mūsų gyvenime. Departamentas griebiasi gąsdinimo sistemos, kratas daro ir t. t. Svarbu tinkamai pasistatyti, nesibijoti nukentėti dėl Bažnyčios, eiti drąsiai Bažnyčios ir Evangelijos rodomu keliu.

Apie daugelį ir kitų dalykų buvo kalba, bet jų negalima užrašyti.

(–) Jurgis Matulevičius

Įsitikinau, kad reikia karts nuo karto asmeniškai apsilankyti Ryme. Daug sveria, kada asmeniškai tenai žmogų pažįsti. Gerai gavus tiesiog tam tikriems kardinolams reikalus perstačius, ne vien tik sekretoriams.